

teória a prax

farmaceutický laborant

ISSN 1338-743X

34

ročník
07
február
1/2018

17 som jedna z vás

Božena Diežková

Farmaceutická laborantka
Nemocničná lekáreň NsP
Nemocničná 1944/10
028 01 Dolný Kubín
Tel.: +421 918 633 548

4-5

Diskusné fórum

Priniesla transformácia
Sekcie farmaceutických
laborantov SSLAZ, o. z.,
SLS na SSFLaTZP
väčšiu samostatnosť
a zodpovednosť za
činnosť spoločnosti?

18-21

Téma čísla

Zápaly a opuchy
v ústnej dutine

6 samosprávne kraje
Prešovský
samosprávny kraj
Lekárska starostlivosť

12 nežiaduce účinky liekov
Ibuprofén s obsahom
laktózy

28 gynekológia
Endometrióza

36 ABC prvej pomoci
Použitie automatickej
externej defibrilácie
(AED) v prvej pomoci

47 nemocničné lekárenstvo
Nemocničná lekáreň,
NÚRCH Piešťany

49 biznis protokol
Príčiny neúspechu a
odmietania v pracovnej
komunikácii

4-5 Diskusné fórum
Priniesla transformácia Sekcie farmaceutických laborantov SSLAZ, o. z., SLS na SSFLaTZP väčšiu samostatnosť a zodpovednosť za činnosť spoločnosti?

18-21 Téma čísla
Zápaly a opuchy v ústnej dutine

6 Samosprávne kraje Prešovský samosprávny kraj Lekárska starostlivosť

12 Nociadba ústny liekov Izopropyl a obsahom laktózy

28 Gynekológia Endometrióza

36 ABC prvej pomoci Použitie automatickej externej defibrilácie (AED) v prvej pomoci

47 Nemocničné lekárenstvo Nemocničné lekáreň, NÚRCH Piešťany

49 Kozmický protokol Príčina neúspechu a odmietania v pracovnej komunikácii

- odborný-informačný časopis farmaceutických laborantov v SR
- vychádza 6-krát v roku
- aktuálne číslo a dátum vydania ročník 07, číslo 34, február 2018
- distribúcia zdarma do verejných, nemocničných lekární, výdajní zdravotníckych pomôcok, stredných zdravotníckych škôl a inštitúcií liekového reťazca
- vydavateľ PhDr. Anna Kmeťová – VYDAVATELSTVO Jana, Dúbravská 861/26, 972 42 Lehota pod Vtáčnikom, IČO 46 64 51 61 tel.: +421 948 072 240 farmaceutickylaborant@gmail.com
- tlač Tlačiareň Patria 1, Prievidza

- redakčná rada
- predsedníčka
- Doc. RNDr. Silvia Szűcsová, CSc., Slovenská zdravotnícka univerzita, Ústav farmácie Lekárskej fakulty
- podpredsedníčka
- PharmDr. Lucia Černušková, CSc., Slovenská zdravotnícka univerzita, Ústav farmácie LF a Nemocničná lekáreň, Nemocnica akad. L. Déryera, Univerzitná nemocnica Bratislava
- členovia
- PharmDr. Ivica Blahútová, Lekáreň Tília 3, Likavka
- Alena Slezáček Bohúňová, Slovenská spoločnosť farmaceutických laborantov a technikov pre zdravotnícke pomôcky, o. z. SLS
- PhDr. Andrea Bukovská, Nemocničná lekáreň, Univerzitná nemocnica, Martin
- Miroslava Homolová, Nemocničná lekáreň – odd. zdravotníckych pomôcok, DFNSP, Bratislava
- PhDr. Ľubica Kontrová, PhD., Ministerstvo zdravotníctva SR
- Doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD., Regionálny úrad verejného zdravotníctva, Banská Bystrica
- RNDr. Tatiana Magálová, Štátny ústav pre kontrolu liečiv
- Denisa Bobotová, Lekáreň Pod Kaštieľom, Dubnica nad Váhom

- Jazykové korektúry
- Mgr. Dominika Mikušková
- PhDr. Anna Kmeťová

Za inzeráty zodpovedajú inzerenti. Časopis je indexovaný v Bibliographia medica Slovaca (BMS). Citácie sú spracované v CiBaMed. Citačná skratka časopisu Teór. prax farm. labor. EV 4619/12 ISSN 1338-743X

Časopis je zverejnený na týchto webových stránkach: www.szsmi.eu.sk, www.szstn.sk, www.szsbbeu.sk, www.szskes.sk, www.szsnitra.sk

obsah

- Editoriál
Alžbeta Šlosárová
- Prešovský samosprávny kraj
MUDr. Július Zbyňovský, MPH.
- Medzinárodný kalendár 2018 – zdravotníctvo
Denisa Bobotová
- Štúdium a výkon práce FL – VENEZUELA
Mgr. Andrea Magdolenová
- Úloha vitamínu C v metabolizme železa
MUDr. Zuzana Sninská, PhD.
- Alternatívna výživa riziká
MUDr. Alžbeta Béderová, CSc.
- Paracetamol a samoliečba
PharmDr. Blažena Cagánová, PhD.
- Ibuprofén s obsahom laktózy
RNDr. Tatiana Magálová
- Farmakozómy
PharmDr. Štefánia Megyesi
- Polotuhé lieky. Masti, pasty, 3. časť
PharmDr. Desana Matušová, PhD.
- Volebný poriadok
Bc. Janka Strápková ml.
- Som jedna z vás
Božena Diežková
- 22-23 Čistota ovzdušia v obytných priestoroch a jej vzťah k výskytu a priebehu ochorenia respiračného systému
Prof. MUDr. Jana Plevková, PhD.
- 25 Aktuality v zdravotníctve
- 26 Medvedica lekárska, zlatobyľ obyčajná, príhľava dvojdomá, príhľava malá – pri zápaloch močových ciest
PharmDr. Vladimír Forman, PhD.
- 28 Endometrióza
MUDr. Peter Brenišin
- 29 Zdravotné poistenie v prípade krátkodobých pobytov v krajinách EÚ
- 30 Vitamíny, minerály a antioxidanty pri diabetes mellitus, 3. časť
PhDr. Andrea Bukovská, MHA
- 32 ATC systém – NO6B Psychostimulancia a nootropiká
PharmDr. Adela Čorejová, PhD.
- 33 Pečeňovník trojlaločný
MUDr. Karol Mika
- 34-35 Zdravotnícke pomôcky, 4. časť
Doc. PharmDr. Daniela Mináriková, PhD. PharmDr. Ing. Ivona Malovecká, PhD.
- 36 Použitie automatickej externej defibrilácie (AED) v prvej pomoci
PhDr. Dana Sihelská, PhD.
- 37 Súčasné uplatnenie biologickej liečby
Doc. RNDr. Ingrid Tumová, CSc.
- 38 Právník radí
JUDr. Mária Mistríková
- 39 ŠÚKL – Sťahovanie liekov z trhu
Mgr. Alica Štrbavá
- 40 SZŠ Trnava
SZŠ Banská Bystrica
- 41 SZŠ Moyzesova 17, Košice
SZŠ Michalovce
- 42 SZŠ Záhradnícka 44, Bratislava
SZŠ Nitra
- 43 SZŠ Trenčín
Tipy a triky v Microsoft Outlook 2013, 2016
Stanislav Pech
- 44 Námet z terénu
Ing. Peter Krajniak
- 45 Pacientske organizácie
ZOM Prešov
Fília nezisková organizácia
- 46 Epidémie osýpok v Európe naďalej pokračujú, prípady osýpok hlásia aj na Ukrajine
MUDr. Jana Kerlik, PhD. Doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.
- 47 Nemocničná lekáreň – NÚRCH Piešťany
PharmDr. Adriana Wagner
- 48 Kam až dovolíte médiám zísť?
PhDr. Renata Melicheríková
- 49 Príčiny neúspechu a odmietania v pracovnej komunikácii
PhDr. Mária Holubová, PhD.
- 50 Čajovina, čajová zmes
PhDr. PaedDr. Uršula Ambrušová, PhD.
- 51 Smiech predlžuje život...
Križovka spoločnosti **EB Benela**
Darček spoločnosti **BELUPO** vyhrala Alena Repková, Lekáreň Remedia, Uzlovská 4, 036 01 Martin
- 52 Kvalifikované poradenstvo

4-5 Diskusné fórum

Priniesla transformácia Sekcie farmaceutických laborantov SSLAZ, o. z., SLS na SSFLaTZP väčšiu samostatnosť a zodpovednosť za činnosť spoločnosti?

18-21 Téma čísla

Zápaly a opuchy v ústnej dutine

18 diagnostika a liečba
Prof. MUDr. Neda Markovská, CSc.

20 výživa
Ing. Alžbeta Medvedová, PhD.

21 AD test 1 • farmaceutický laborant

24 Varicella/Ovčie kiahne
MUDr. Alena Rovňáková, spoluautori: MUDr. Lenka Balogová MUDr. Ján Hockicko

Alžbeta Šlosárová

Farmaceutická laborantka so špecializáciou
v odbore lekárenstvo
Lekáreň BENU
Akademická 1 A
949 01 Nitra
Tel.: +421 918 633 548

Alžbeta Šlosárová

V súčasnosti pracujem v lekárni BENU 53 v N-CENTRE na Akademickej ulici v Nitre.

Je to jedna z najmodernejších lekární, ktorá ponúka široký sortiment liekov, výživových doplnkov a liečebnej kozmetiky. Náš kolektív tvorí zodpovedný farmaceut, dve magistry, dve laborantky a dve pomocné zdravotnícke pracovníčky.

Tým, že je na trhu širší sortiment hromadne vyrábaných prípravkov a príprava IPL liekov v laboratóriu klesá, nám dáva priestor viac sa venovať pacientom. Naša lekárňa je zapojená do projektu „Od srdca k srdcu“. Kedykoľvek príde pacient, ochotne mu zmeriame tlak najnovším tlakomerom, ktorý vyhodnocuje aj prípadnú atriálnu fibriláciu. Exkluzivitou je celoročné meranie chemických parametrov v krvi, ako je hodnota glukózy, cholesterolu a triglyceridov. Na základe zistených výsledkov odporučíme vhodne výživové doplnky, prípadne konzultáciu s odborným lekárom. Na to, aby sme zvládli požiadavky našich zákaz-

Zľava farmaceutická laborantka Alica Vargová a farmaceutka Mgr. Dominika Mesárošová

Rozhodli rodičia

Keď som sa v roku 1975 rozhodovala, na akú strednú školu sa mám prihlásiť, bolo to veľmi ťažké. V tom čase neboli žiadne dostupné informácie o školách. Rozhodnutie preto zostalo skôr na rodičoch. Mňa veľmi bavila v škole chémia, tak mi rodičia navrhli prihlásiť sa na KSZS, odbor farmaceutický laborant v Bratislave. Počas štúdia ma tento odbor úplne nadchol. Profesori, ktorí nás učili, patrili k staršej generácii, ale vedeli tak zaujímavu podať učivo, že sme sa na ich hodiny tešili.

V roku 1980 som zmaturovala a nastúpila do lekárne na Štúrovej ul. v Nitre. Práca v tejto lekárni bola veľmi zaujímavá, lebo sme mali na starosti Ústav pľúcnych chorôb na Zobore, a preto sme zarábali veľa IPL liekov ako pilulky, čapíky, globulky, liečivé pastilky, sirupy, nosné kvapky, čaje, prášky a podobne.

Počas mojej 37-ročnej praxe som pracovala v piatich lekárnach a každá sa nachádzala v inej časti mesta. Môžem ale skonštatovať, že pacienti sú všade rovnakí. Prídu za vami, aby ste im poradili, vyriešiť ich problém. Takže podstatou našej práce je pomôcť im odbornou radou.

Lekáreň BENU 53, Nitra

níkov – pacientov, musíme sa neustále vzdelávať, lebo konkurovať „Dr. Googlu“ je veľmi ťažké.

Keďže svoju prácu neskutočne milujem, vnímam ju ako poslanie a nie len ako prácu.

Anna Ballayová (pomocný zdravotnícky personál), Alžbeta Šlosárová (farmaceutická laborant), Adriana Hanzlíková (pomocný zdravotnícky personál), PharmDr. Silvia Chudáčiková (farmaceut), Mgr. Bibiana Jungová (zodpovedný farmaceut)

PhDr. Anna Kmeťová

Šéfredaktorka a vydavateľka časopisu
Teória a prax I Farmaceutický laborant

S účinnosťou od 1. 1. 2017 schválilo prezídium Slovenskej lekárskej spoločnosti transformáciu sekcie farmaceutických laborantov, ktorá pôsobila pod Slovenskou spoločnosťou laborantov a asistentov v zdravotníctve na samostatnú odbornú spoločnosť s názvom:

Slovenská spoločnosť farmaceutických laborantov a technikov pre zdravotnícke pomôcky (SSFLaTZP).

Otázka:

Priniesla transformácia Sekcie farmaceutických laborantov SSLAZ, o. z. SLS na SSFLaTZP väčšiu samostatnosť a zodpovednosť za činnosť spoločnosti?

Erika Vojakovičová

Farmaceutická laborantka
Nemocničná lekárň
Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice
Členka výboru SSFLaTZP

áno

Myslím si, že táto transformácia je pre nás veľkým prínosom, pretože Slovenská spoločnosť laborantov a asistentov v zdravotníctve niekoľko rokov nefungovala, respektíve fungovala len naša sekcie farmaceutický laborant. Transformáciou (osamostatnením) sa našej spoločnosti otvoril nový obzor realizácie. Odrzkadľuje sa to v našej odbornej činnosti, ktorá má každým rokom vyššiu úroveň o čom svedčí vysoká účasť farmaceutických laborantov na konferenciách, ktoré sú vyvrcholením našej činnosti v priebehu roka.

Alena Hanušniaková

Odborná zástupkyňa, spolumajiteľka
farmaceutická laborantka
Výdajňa zdravotníckych pomôcok
CENTRUM, Dolný Kubín
Členka výboru SSFLaTZP

áno

Myslím si, že priniesla. Určite každé osamostatnenie prináša väčšiu zodpovednosť. V našej organizácii sa v podstate nič nezmenilo. Každá členka výboru má jasnú pozíciu a z nej vyplývajúce úlohy. Tak to bolo pred transformáciou, aj po nej. Spoločnosť ako celok tým, že sa osamostatnila, má väčšiu zodpovednosť vo všetkých oblastiach našej činnosti.

Viera Jeníková

Čestná predsedníčka SSFLaTZP

áno

Nad požiadavkou vyjadriť svoje stanovisko k vzniku samostatnej odbornej spoločnosti farmaceutických laborantov a technikov pre zdravotnícke pomôcky, nedalo mi zamyslieť sa do situácie z predošlých rokov, keď naša Sekcia farmaceutických laborantov bola súčasťou Slovenskej spoločnosti laborantov a asistentov v zdravotníctve, organizačnej zložky Slovenskej lekárskej spoločnosti, ktorá zastrešovala i sekcie ostatných technických odborov. S poľutovaním musím skonštatovať, že po personálnych zmenách v tejto spoločnosti táto postupne strácala funkčnosť a je dosiaľ nefunkčná.

Z toho dôvodu členovia výboru Sekcie farmaceutických laborantov podali návrh so žiadosťou Prezidiu Slovenskej lekárskej spoločnosti o transformáciu sekcie na samostatnú odbornú spoločnosť pre odbor farmaceutický laborant, s účasťou legislatívnej kontroly Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky ako odborným garantom.

Novovzniknutá Slovenská spoločnosť farmaceutických laborantov a technikov pre zdravotnícke pomôcky je samostatná nepolitická odborná spoločnosť, združujúca sa na základe dobrovoľnosti svojich členov, prejavujúcich záujem o odbor farmaceutický laborant. Je kolektívnym členom Slovenskej lekárskej spoločnosti.

Spoločnosť podporuje zvyšovanie teoretickej a praktickej úrovne farmaceutického laboranta. Hlavnou činnosťou je usporadúvanie odborných akcií pre svojich členov. Každoročne sa konajú celoslovenské konferencie s medzinárodnou účasťou s aktuálnou odbornou tematikou a pridelením kreditov odbornosti. Sekcia farmaceutický laborant bola funkčná od roku 1969 a v minulom roku sa konala jubilejná štyridsiata konferencia. Spoločnosť sa zaoberá i úrovňou postgraduálnej výchovy a deleguje členov výboru do špecializačných komisií na Slovenskej zdravotníckej univerzite. Prostredníctvom časopisu Teória a prax | Farmaceutický laborant, informuje svojich členov o aktuálnom dianí v odbore. Moje stanovisko na otázku, či priniesla transformácia spoločnosti väčšiu zodpovednosť za činnosť spoločnosti – znie ÁNO. Činnosť spoločnosti riadi výbor. Predseda výboru zastupuje spoločnosť navonok a jedná jej menom.

Alica Fekete

Lekáreň Bidovce
Farmaceutická laborantka
so špecializáciou v odbore lekárstvo
Členka výboru SSFLTZP

áno

Nakoľko spolupráca sekcie farmaceutických laborantov, pôsobiaca pod Spoločnosťou laborantov a asistentov v zdravotníctve, bola problémová a v spoločnosti prevažne pracovala iba naša sekcia, sme sa, po zvážení všetkých pre a proti, rozhodli osamostatniť s predpokladom, že táto transformácia nám prinesie väčšiu samostatnosť. Z toho ale samozrejme vyplýva aj vyššia miera zodpovednosti za činnosť sekcie.

Takže „áno“ transformáciou sme samostatní, ale aj sami si musíme niesť celú zodpovednosť za činnosť a chod našej spoločnosti: Slovenská spoločnosť farmaceutických laborantov a technikov pre zdravotnícke pomôcky.

Júlia Štefková

Farmaceutická laborantka
Lekáreň Dunajská
Bratislava
Členka výboru SSFLaTZP

áno

Je dobré, že sa urobila zmena, že prebehla transformácia.

Naše prednášky na konferenciách v rámci nášho vzdelávania môžu byť cielenejšie zamerané na prácu farmaceutických laborantov a technikov zdravotníckych pomôcok, čo sa ukazuje aj na veľkom počte účastníkov na konferencii.

Mária Fischerová

Členka výboru SSFLaTZP

áno

Z môjho pohľadu sa až tak veľa nezmenilo, pretože „Slovenská spoločnosť laborantov a asistentov v zdravotníctve“ už dlhšiu dobu nefungovala a my sme si svoje vzdelávanie a ostatné záležitosti pripravovali sami, akurát ako „sekcia farmaceutických laborantov“ Slovenskej spoločnosti laborantov a asistentov v zdravotníctve, čo bolo v podstate len formálne.

Okrem toho nový názov „Slovenská spoločnosť farmaceutických laborantov a technikov pre zdravotnícke pomôcky“, ako aj nové logo našej spoločnosti, zahŕňa aj naše kolegyne a kolegov, ktorí pracujú vo výdajniach zdravotníckych pomôcok, či už ako vedúci výdajní, alebo ako zamestnanci. Okrem toho lepšie vystihuje rôznorodosť našej práce.

Záver

Alena Slezáček Bohúňová

Farmaceutická laborantka
so špecializáciou v odbore:
1) farmaceutická analytika
2) lekárstvo
Nemocničná lekárka, oddelenie výdaja
pre verejnosť, FNŠP Žilina
prezidentka Spoločnosti farmaceutických laborantov a technikov pre zdravotnícke pomôcky

áno

Na túto otázku sa pokúsím odpovedať z pohľadu prezidentky Spoločnosti farmaceutických laborantov a technikov pre zdravotnícke pomôcky, osoby, ktorá koordinuje činnosť výboru, zastupuje spoločnosť v rámci oficiálnych vystúpení a tiež jedná v záujme spoločnosti.

Na čele spoločnosti pôsobím od roku 2010.

Rok 2010 bol volebným, nie len pre našu vtedajšiu sekciu FL, ale aj pre Slovenskú spoločnosť laborantov a asistentov v zdravotníctve, pod ktorou sme v tom čase pôsobili ako jedna z jej sekcií. Dovtedy pôsobiaci funkčný výbor SSLAZ, nahradil novozvolený výbor, ktorý ale od samého počiatku nevykazoval žiadnu aktivitu ani činnosť. Výbor spoločnosti nikdy nezasadal a žiadnym spôsobom nekoordinoval činnosť výborov sekcií, či predsedov jednotlivých sekcií.

Z tohto dôvodu som bola nútená od začiatku môjho pôsobenia, obracať sa so všetkými problémami a otázkami priamo na členov sekretariátu SLS, ktorí ma vždy usmernili a ochotne poradili. Tiež som mala veľkú oporu v bývalej prezidentke SSLAZ a tiež predsedníčke sekcie FL, pani Vierke Jenikovej, s ktorou som konzultovala moje prvé kroky a rozhodnutia vo funkcii.

Pokiaľ mám popravde odpovedať na otázku, či priniesla transformácia väčšiu samostatnosť, keďže som nikdy nepocítila vplyv koordinácie a riadenia zo strany SSLAZ a vždy som sa obracala priamo na členov sekretariátu SLS, musím konštatovať, že vo veci samostatnosti sa pre mňa ako prezidentku nezmenilo nič.

Čo sa týka zodpovednosti, určite pocítujem väčšiu zodpovednosť nie len za činnosť, smerovanie a rozhodnutia spoločnosti, ale hlavne za dodržiavanie nových legislatívnych úprav a zmien, ktoré sa priamo dotýkajú činnosti spoločnosti a organizácie vzdelávacích podujatí.

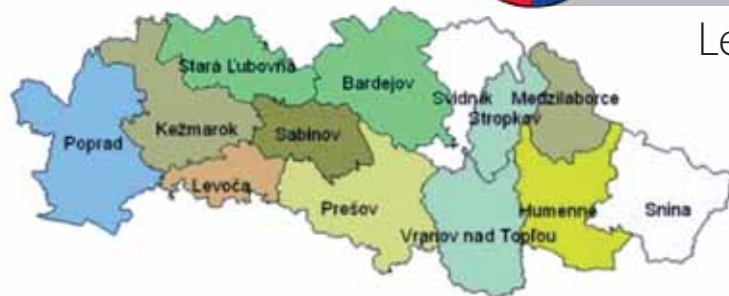
MUDr. Július Zbyňovský, MPH.

Vedúci odboru zdravotníctva
poverený zastupovaním farmaceuta
samosprávneho kraja

Prešovský samosprávny kraj

Lekárska starostlivosť

Prešovský kraj sa rozprestiera na severovýchode Slovenskej republiky. Svojou rozlohou 8 973 km², zaberá 18,3 % rozlohy štátu a po Banskobystrickom kraji je druhým najväčším na Slovensku. Dlhá severná hranica je zároveň štátnou hranicou s Poľskou republikou. Na východe hraničí s Ukrajinou, na juhu s Košickým krajom, na juhozápade, na malom úseku, susedí s Banskobystrickým krajom a západným susedom je Žilinský kraj. Najsevernejší bod kraja sa nachádza v katastri obce Becherov, najjužnejší v obci Sečovská Polianka, najzápadnejší v obci Vysoké Tatry a najvýchodnejší bod, ktorý je zároveň najvýchodnejším bodom Slovenska, sa nachádza v obci Nová Sedlica.

Väčšina územia kraja je hornatou krajinou s bohatou špecifickou kultúro-historickou tradíciou a rekreačným potenciálom. Hornatosť kraja je však zároveň nevýhodou, a to najmä z pohľadu medzinárodných aj vnútroštátnych dopravno-komunikačných väzieb.

Administratívne sa PSK člení na 13 okresov. V Prešovskom kraji je 665 obcí, z toho má 23 štatút mesta. Počtom obyvateľov si drží Prešovský kraj celoslovenský primát. Hustota zaľudnenia v kraji je druhá najnižšia medzi všetkými regiónmi Slovenska. V mestách žije takmer 50 % obyvateľov kraja. Sídlom kraja je tretie najväčšie mesto Slovenska, Prešov (90 555 obyvateľov).

Prenesený výkon štátnej správy na úseku humánnej farmácie zabezpečuje PSK prostredníctvom odboru zdravotníctva, v rámci ktorého:

- vydáva povolenie na poskytovanie lekárenskej starostlivosti vo verejnej lekární, vo výdajni zdravotníckych pomôcok, vo výdajni ortopedicko-protetických zdravotníckych pomôcok a vo výdajni audio-protetických zdravotníckych pomôcok,
- vykonáva štátny dozor nad poskytovaním lekárenskej starostlivosti vo verejnej lekární, vo výdajni zdravotníckych pomôcok, vo výdajni ortopedicko-protetických zdravotníckych pomôcok a vo výdajni audio-protetických zdravotníckych pomôcok,
- schvaľuje prevádzkový čas verejnej lekárne a výdajne zdravotníckych pomôcok, vo výdajni ortopedicko-protetických zdravotníckych pomôcok, vo výdajni audio-protetických zdravotníckych pomôcok,
- organizuje a nariaďuje poskytovanie le-

kárskej pohotovostnej služby vo verejnej lekární,

- vydáva záväzné opatrenia na odstránenie nedostatkov zistených pri vykonávaní štátneho dozoru,
- prejednáva priestupky a iné správne delikty a ukladá pokuty,
- v spolupráci so štátnym ústavom rozhoduje, určuje a dohliada nad spôsobom nakladania so zásobami liekov a zdravotníckych pomôcok, ak sa vydalo rozhodnutie podľa § 10 a § 11 zák. č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (zrušenie povolenia na poskytovanie lekárenskej starostlivosti a zánik povolenia na poskytovanie lekárenskej starostlivosti),
- informuje poskytovateľov zdravotnej starostlivosti o nedostatkoch v kvalite humánneho lieku a zdravotníckej pomôcky, o pozastavení registrácie humánneho lieku a stiahnutí humánneho lieku alebo zdravotníckej pomôcky z trhu, alebo stiahnutie zdravotníckej pomôcky z prevádzky prostredníctvom elektronickej pošty, alebo zverejnením na svojom webovom sídle,
- rieši podnety a sťažnosti na úseku humánnej farmácie,
- zabezpečuje plnenie úloh uložených ministerstvom zdravotníctva a štátnym ústavom, ktoré sa týkajú humánnej farmácie a účelnej farmakoterapie,
- vedie a priebežne aktualizuje databázu zdravotníckych zariadení, ktoré majú vydané povolenie na poskytovanie lekárenskej starostlivosti vo verejnej lekární, vo výdajni zdravotníckych pomôcok, vo výdajni ortopedicko-protetických zdravotníckych pomôcok a vo výdajni audio-protetických zdravotníckych pomôcok.

V Prešovskom samosprávnom kraji zabezpečuje poskytovanie **lekárskej starostlivosti** spolu 307 zdravotníckych zariadení. Z toho 280 verejných lekární a pobočiek verejných lekární, 39 výdajní zdravotníckych pomôcok, 4 výdajne ortopedicko-protetických pomôcok.

Prevádzkový čas verejných lekární v Prešovskom kraji je schvaľovaný so zreteľom na požiadavky obyvateľov a na dostupnosť poskytovanej lekárenskej starostlivosti v danom regióne.

Pohotovostné služby vo verejných lekárnach organizuje a zabezpečuje Prešovský samosprávny kraj v spolupráci s miestnymi lekárnickými komorami, pričom sú zohľadnené jednotlivé špecifiká regiónu. V okrese Prešov je lekárska starostlivosť zabezpečovaná 24 hodín 7 dní v týždni jednou verejnou lekárnou, v okrese Poprad je pohotovostná služba zabezpečená do 22.00 hod. V ostatných okresoch zväčša v rozmedzí od 7.30 – 20.00 hod., podľa požiadaviek obyvateľov regiónu.

Prešovský samosprávny kraj vykonáva štátny **dozor nad poskytovaním lekárenskej starostlivosti** z vlastného podnetu a na podnety občanov. Najčastejšie zistené nedostatky pri výkone kontroly sú: výdaj liekov na lekárske predpis osobou odborne nespôsobilou osobou, uzatvorenie verejnej lekárne bez oznámenia tejto skutočnosti farmaceutovi samosprávneho kraja. Na základe zistených nedostatkov Prešovský samosprávny kraj vyhodnotí závažnosť porušenia zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a vydáva záväzné opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov alebo pristúpi k uloženiu sankcie vo forme pokuty, pričom najvyššou pokutou, ktorá bola uložená, bola sankcia vo výške 1 500 € za opakované porušenie platnej legislatívy. Prešovský samosprávny kraj pristúpil k uloženiu sankcie aj na návrh Štátneho ústavu pre kontrolu liečiv, ktorý pri výkone kontroly zistil pochybenia, na základe ktorých podal návrh na uloženie sankcie.

Svetové dni

zdravotníctvo 2018
február – marec

Denisa Bobotová

Farmaceutická laborantka
so špecializáciou v odbore lekárenstvo
Lekáreň Pod Kaštieľom
Dubnica nad Váhom

4. 2.

Svetový deň
proti rakovine

6. 2.

Svetový deň
bez mobilu

V tento deň by sme si mali vypnúť mobilné telefóny, aby sme sa zamysleli nad zmenami života pod ich vplyvom a uvedomili si tak skutočné hodnoty života a najmä, aké je riziko elektrosmogu, ktorý súvisí s používaním toho telekomunikačného prostriedku. Prvýkrát sa tento deň oslavoval v roku 2001 a populárny sa stal v Kanade, Belgicku, Španielsku a veríme, že sa tak stane aj na Slovensku.

11. 2.

Svetový deň
chorých

9. 3.

Deň
paniky

Tento deň nám má pripomenúť, čo všetko pojem panika označuje – rozumie sa tým zdesenie, strata rozvahy, zmätok atď. V takýchto prípadoch sa už ocitol azda každý z nás, keď si pomyslíme na každodenné starosti v osobnom alebo pracovnom živote, ktoré označujeme ako stres. Preto by sme si mali týmto dňom uvedomiť dôležitosť dobrého zdravotného stavu a viac od-dychovať.

21. 3.

Svetový deň
zdravého spánku

Tento deň bol vyhlásený Medzinárodnou nadáciou pre duševné zdravie a neurológiu. Ľudia, ktorí trpia nespavosťou, sú náchyľnejší na ischemickú chorobu srdca, trpia bolesťami hlavy, depresiami, bývajú závislí od alkoholu a drog. V tento deň by sme si mali uvedomiť, aký je dôležitý zdravý spánok a znižovať tak problémy so spánkom a riešiť poruchy spánku.

21. 3.

Svetový deň
Downovho
syndrómu

21. 3.

Svetový deň
invalidov

Tento deň bol založený Medzinárodnou federáciou telesne postihnutých s cieľom poskytovať pomoc ľuďom s telesným postihnutím a upozorniť na pracovné a sociálne problémy, ktorým títo ľudia musia čeliť v spoločnosti.

24. 3.

Svetový deň
tuberkulózy

26. 3.

Svetový deň
epilepsie

Ilustračné foto: internet

Sila prírody

Bylinné čaje a prípravky z liečivých rastlín

FYTO
PHARMA

PEROSPIR®

Bylinný čaj
pri nachladnutíKvet lípy prináša úľavu pri škriabaní v hrdle,
uľahčuje vykašliavanie

Kvet bazy má priaznivé účinky pri nádche a zachrípnutí

Šípky, kvet lípy a bazy podporujú obranyschopnosť organizmu

Ibištek prispieva k posilneniu organizmu

Echinacea prispieva k správnej funkcii imunitného systému

PEROSPIR®
s echinaceou

Bylinný čaj

Dostupné v lekárňach

www.fytopharma.sk

Mgr. Andrea Magdolenová

Farmaceutická laborantka
so špecializáciou v odbore lekárenstvo

VENEZUELA

Dnešné lekárne sa stali odvetvím, ktoré neprestáva rásť. Venezuelský farmaceutický priemysel sa skladá z troch hlavných úrovní: laboratória, ktoré vykonávajú spracovanie surovín na výrobu liečiv; distribúcia liekov a liečivých prípravkov; lekárne, zdravotnícke zariadenia a drogerie.

Objem venezuelského trhu je okolo 1,5 miliardy dolárov, z čoho sa odhaduje, že 80 % patrí do súkromného sektora. Tento sektor pozostáva z približne 145 laboratórií. Na území štátu Venezuela je približne 6 000 lekární.

Farmaceutickí asistenti študujú na príslušnej farmaceutickej univerzite 2 roky. Po ukončení štúdia získajú titul bakalár. Štúdium pre výkon povolania vedie k zodpovednosti, presnosti, analytickému a vedeckému profilu. Pracujú pod dohľadom lekárnik, sú profesionálmi so špecifickým vzdelaním a ich funkcie sa líšia v závislosti od pozície. Vzdelanie si dopĺňajú formou rôznych kurzov a školení, ktoré sú kľúčovým aspektom profesionálneho zlepšovania.

V lekární pozostávajú zo starostlivosti o pacienta. Asistenti lekárne musia byť schopní vysvetliť pacientom, ako bezpečne a účinne užívať lieky. Majú na starosti zabezpečenie dodávky liekov a doplnkového sortimentu, ako sú napr. detská výživa alebo kozmetika. Asistenti lekární pracujú v primárnych zariadeniach sa zaoberajú zdravotnými potrebami ľudí v miestnej oblasti a môžu sa podieľať na sledovaní predpisovania liekov lekármi. Podieľajú sa na príprave liekov pod dohľadom lekárnik. Táto činnosť zahŕňa napr. meranie kvapalín, zmesi látok na prípravu magistraliter prípravku, vytvorenie etikiet liečivého prípravku podľa lekárskeho predpisu. Vykonávajú administratívne úlohy, ako je registrácia predpisov a objednávanie nových dodávok liekov, kontrola zásob liekov a ich expirácia.

V nemocničných lekárnach pripravujú liečivé prípravky podľa preskripcie lekára. Poskytujú poradenstvo zdravotníckemu personálu o tom, ako uchovávať lieky, a zabezpečujú, aby každé oddelenie malo lieky v správnych dávkach pre každého pacienta. Zodpovedajú za objednávanie nových liekov.

Vo farmaceutickom priemysle asistenti spolupracujú s farmaceutmi vo výskume a vývoji nových liekov. Ovplyvňujú každodennú prevádzku laboratória (hygiena, kontrola inventára), v niektorých prípadoch sa podieľajú na klinických skúškach alebo na kontrole kvality liekov.

Plat farmaceutického asistenta sa odvíja od súčasnej minimálnej mzdy, ktorá bola k 1. 1. 2018 stanovená celkovo na zhruba 800 000 VEB (venezuelský bolívar), čo je v prepočte cca 66 eur. Lekárne sú otvorené zhruba ako u nás, od 8 hod. do 20 hod., cez víkendy od 10 hod. do 17 hod.

Zdroje:

<http://noticiaaldia.com/2016/06/federacion-farmaceutica-venezolana-escasez-de-medicinas-de-alto-costo-se-ubica-en-mas-de-60/>
<http://www.planetware.com/venezuela-tourism-vacations-ven.htm>
<http://www.universia.edu.ve/estudios/farmacia/dp/714>
<http://www.locatel.com.ve/establecimiento/21/locatel-barinas>
https://es.wikipedia.org/wiki/Anexo:Salario_m%C3%ADnimo_en_Venezuela
<http://www.educaweb.com/profesion/auxiliar-farmacia-186/>

MUDr.
Zuzana Sninská, PhD.

KHaT LFUK, SZU a UN Bratislava

Úloha vitamínu C v metabolizme železa

Úvod

Železo je biogénny stopový prvok nevyhnutný v metabolizme živých organizmov. Hlavnou funkciou železa je transport kyslíka v organizme, je nutné pre syntézu nukleových kyselín, proteínov, zúčastňuje sa riadenia bunkovej proliferácie, diferenciácie a apoptózy, je nutné pre syntézu myelínu a formovanie dendritov neurónov, jeho činnosť je potrebná pri transporte elektrónov v oxido-redukčných reakciách a pre enzýmy v Krebsovom cykle.

Metabolizmus železa

Dospelý človek má v tele asi 5,5 g železa. Je významnou stavebnou súčasťou hemoglobínu, ako zásobné sa vyskytuje v dvoch formách – feritín a hemosiderín, transportnou formou je transferín. Dvojmocné železo je solubilné, prechádza cez bunkové membrány a je biologicky aktívne. Pôsobí pri transporte kyslíka, pri oxido-redukčných reakciách a pri tvorbe voľných radikálov. Trojmocné železo je nerozpustné, je schopné transportu na transferíne a v tomto mocenstve sa vyskytuje aj v zásobných formách. Množstvo železa v organizme je v podstate stále, pretože denný príjem železa potravou vyrovnáva iba jeho denné straty, inak dochádza k jeho recirkulácii v organizme. Regulácia metabolizmu železa prebieha ako na bunkovej, tak na systémovej úrovni.

Úloha vitamínu C

Vitamín C – askorbát, sa významnou mierou uplatňuje v metabolizme železa. Človek je závislý od výživových zdrojov vitamínu C. Po absorpcii z črevného lúmenu je askorbát transportovaný krvou a typicky sa nachádza v milimolárnych koncentráciách intracelulárne a v mikromolárnych koncentráciách v extracelulárnych tekutinách a erytrocytoch. Okrem jeho známej vlastnosti, že zlepšuje vstrebávanie nehémového železa v čreve, reguluje tiež príjem železa do buniek a jeho metabolizmus. Moduluje metabolizmus železa stimuláciou syntézy feritínu, inhibíciou degradácie lyzozomálneho feritínu a znížením bunkového efluxu železa. Okrem toho, askorbát v plazmatickej membráne je zodpovedný za askorbát – stimulovaný príjem železa z nízkomolekulových železo-citrátových komplexov, ktoré sú významné v plazme v prípade ochorení z preťaženia železom. Askorbát stimuluje vychytávanie železa klasickou cestou vychytávaním komplexu železa – transferínu (Tf), ktorá za fyziologických podmienok poskytuje takmer všetko železo pre bunkové potreby a erythropézu. Askorbát pôsobí na zvýšenie vychytávania železa závislého od Tf prostredníctvom intracelulárneho redukčného mechanizmu. Schopnosť askorbátu regulovať vychytávanie komplexu Tf-železo môže pomôcť vysvetliť metabolickú poruchu, ktorá prispieva k anémii indukovanej nedostatkom askorbátu.

Liečba železom

Železo je terapeuticky podávané pri jeho nedostatku v organizme spôsobenom výraznou krvnou stratou, zvýšeným dopytom (tehotenstvo, novorodenci, dojčatá), nedostatočným príjmom v potrave alebo nedostatočným vstrebávaním. Novo začína železo nachádzať svoje uplatnenie u chorých s chronickým srdcovým zlyhaním a u ďalších chronicky prebiehajúcich ochorení.

Chýbajúce železo možno do organizmu vpraviť priamo vnútrožilovo, oveľa ľahšie je však suplementovať ho cestou tabliet, pričom najčastejšie využívanou formou je síran železnatý. Niektoré z tabliet súčasne obsahujú aj kyselinu askorbovú (vitamín C), ktorá zabraňuje oxidácii železa na trojmocnú, a teda aj horšie vstrebateľnú formu. Kombinácia s touto kyselinou je preto pomerne často využívaná z dôvodu facilitovaného vstrebania dvojmocného železa. Novo dostupné sú o. i. obalené tablety vyrábané špeciálnou technológiou „durules“, zaisťujúce pozvoľné a rovnomerné uvoľňovanie železa z tabletovej matrice na väčšej ploche čreva, a teda aj jeho pozvoľné vstrebávanie. Dôsledkom je celkovo vyššie množstvo vstrebávaného železa, ktoré je navyše aj lepšie znášané (nižší výskyt tráviacich ťažkostí), pretože uvedená technológia zabraňuje lokálne vysokým koncentraciám železa. Liečba železom by mala byť vykonávaná minimálne 3 až 6 mesiacov.

Sorbifer® Durules®

Liek plne hrađený
zdravotnou poisťovňou**

ferrosi sulfas - acidum ascorbicum

Fixná kombinácia **Fe²⁺** a **vitamínu C¹**
v prevencii a liečbe anémie spojenej
s nedostatkom železa

VIAC **DVOJMOCNÉHO ŽELEZA**,
KTORÉ NEDRÁŽDI GIT* A POMÁHA
PRI LIEČBE ANÉMIE V TEHOTENSTVE¹

26
FE
FERRUM
55,845

Skrátená informácia o lieku Sorbifer Durules filmom obalené tablety.

Liečivo: Každá filmom obalená tableta obsahuje 320 mg ferrosi sulfas [zodpovedá 100 mg dvojmocného železa] a 60 mg acidum ascorbicum. **Terapeutické indikácie:** Prevencia a liečba anémie spojenej s nedostatkom železa. **Dávkovanie a spôsob podávania:** Obvyklá dávka pre dospelých a dospievajúcich (starších ako 12 rokov) je 2-krát denne jedna filmom obalená tableta. Tablety sa majú prehltnúť vcelku, bez rozhrýzenia, najmenej 30 minút pred hlavným jedlom a zapiť pol pohárom vody. Pri anémii spojenej s nedostatkom železa je možné zvýšiť dávku na 3 až 4 filmom obalené tablety denne, podávané v dvoch dávkach. Tablety sa nesmú prehltávať v lahu na chrbte. Liek sa nesmie podávať deťom do 12 rokov. Odporúčaná dávka počas gravidity je jedna tableta denne počas prvých 6 mesiacov a 2-krát denne jedna tableta v treťom trimestri a počas laktácie. Dĺžka liečby sa stanoví individuálne na základe testov metabolizmu železa. Podávanie lieku sa nesmie ukončiť po dosiahnutí normálnych hodnôt hemoglobínu, ale treba v ňom pokračovať až do nasýtenia zásob železa v organizme (asi dva mesiace). V prípade manifestného nedostatku železa v organizme trvá liečba od 3 do 6 mesiacov. **Kontraindikácie:** Precitlivenosť na liečivo alebo na ktorúkoľvek z pomocných látok Stenóza pažeráka a/alebo iná obštrukčná choroba gastrointestinálneho traktu. Ochorenia spojené s nadmerným hromadením železa v organizme (napríklad hemochromatóza, hemosideróza). Opakovaná transfúzia krvi. Iné typy anémii, ktoré nesúvisia s nedostatkom železa v organizme, okrem stavov so súčasným nedostatkom železa v organizme. **Špeciálne upozornenia:** Liek je účinný výlučne pri liečbe nedostatku železa. Skôr než sa začne liek podávať, je potrebné diagnostikovať nedostatok železa v organizme. Počas perorálneho podávania železa môže dôjsť k zhoršeniu zápalových a vredových ochorení gastrointestinálneho traktu. **Interakcie:** Neužívať súčasne s ciprofloxacínom, levofloxacínom, moxifloxacínom, norfloxacínom, ofloxacínom. Dodržať najmenej 2-hodinový odstup pri podaní s výživovými doplnkami obsahujúcimi kalcium alebo uhlíčan horečnatý, antacidami s obsahom hydroxidu hlinitého alebo kalcia, prípadne uhlíčanu horečnatého, kaptoprilom, zinkom, klonidínom, desferoxamínom, levo- a metyldopou, penicilamínom, rizedronátom, tetracyklínmi, hormónmi štítnej žľazy, cimetidínom. Absorpcia železa sa môže znížiť príjmom potravín a nápojov s obsahom rastlinnej vlákniny. Chloramfenikol môže spôsobiť oneskorenie klinického účinku. **Nežiaduce účinky:** Časté: nauzea, bolesti brucha, hnačka, zápcha. Zriedkavé: ezofageálne ulcerácie, stenóza ezofágu a kožná vyrážka. **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** EGIS Pharmaceuticals PLC, Maďarsko. **Posledná revízia textu:** Jún 2008. Liek nie je viazaný na lekárske predpis. Pred použitím lieku si pozorne prečítajte Súhrn charakteristických vlastností lieku alebo Písomnú informáciu pre používateľa. Úplná informácia o lieku na vyžiadanie.

Literatúra: 1. SÚHRN CHARAKTERISTICKÝCH VLASTNOSTÍ LIEKU Sorbifer Durules

*Gastrointestinálny trakt, **Zdroj: <http://www.health.gov.sk/zoznam-kategorizovanych-liekov>, zoznam kategorizovaných liekov, dňa 26. 01. 2017

EGIS SLOVAKIA spol. s r.o., Apollo Business Centrum II, Blok E, Prievozská 4D, 821 09 Bratislava
tel.: +421 2 324 094 22, fax: +421 2 321 449 00, sekretariat@egis.sk, www.egis.sk

MUDr. Alžbeta Béderová, CSc.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva
Bratislava

Alternatívna výživa riziká

Výskumy potvrdzujú, že výživa v detstve a v dospievaní spolu s ďalšími činiteľmi vonkajšieho prostredia do značnej miery určujú dĺžku a kvalitu celého života. Nedostatočná, nevyvážená výživa pri dlhodobom pôsobení postupne mení a modifikuje metabolické pochody v organizme až do tej miery, že sa manifestujú chorobné prejavy. Rizikom sa môžu stať aj extrémne alternatívne smery vo výžive.

Alternatívna výživa má rôzne stupne. Od **akceptovateľných** – **semivegetariánstvo** – rastlinná strava je dopĺňaná mliečnymi výrobkami, rybami a sporadicky aj mäsom z hrabavej hydiny, cez **radikálnejšie** – **laktovegetariáni, lakto-ovo-vegetariáni, pescetariáni** – rastlinnú stravu dopĺňajú rybami, **pollotariáni** – konzumujú aj hydinu, nejedia však červené mäso, až po **extrémne smery** – **vegáni** – len rastlinná strava, **vitariáni** – pre zachovanie aktivity enzýmov a pôvodnej biologickej hodnoty potravín je tepelná úprava len do 40 °C, rovnako ako pri strave **raw** – tá však dovoľuje konzumovať aj vajcia, ryby, napr. vo forme sushi a nepasterizované mliečne výrobky.

Frutariánstvo – vychádza z filozofie, že človek by sa mal stravovať v absolútnom súlade s prírodou, konzumovať len tepelne neupravené dary prírody, ovocie, zeleninu a orechy.

Makrobiotici odmietajú mäso, mlieko, vajcia, cukor, základom sú naklíčené obilniny, zelenina, doplnené o semená, orechy, rastlinné oleje. Rizikom uvedených tepelne neupravených, naklíčených obilnín je, že môžu byť zdrojom nákazy.

Paleolitická strava preferuje živočíšne tuky, rastlinným olejom vytýkajú vyšší obsah omega-6 MK, ktoré pri väčšej konzumácii podnecujú zápalové procesy. Nekonzumujú výrobky z múky, cereálie, strukoviny, mlieko a mliečne výrobky a všetky priemyselne spracované potraviny a pochutiny. Ak chceme posudzovať klady a zápory vegetariánstva, musíme ku každej vekovej skupine pristupovať individuálne, pretože je veľký rozdiel, či sa týmto spôsobom stravuje kompletne dobudovaný organizmus, teda dospelý jedinec, alebo dieťa, teda rastúci organizmus, kde sa ešte vyvíjajú vnútorné systémy. Rovnako rizikové sú skupiny tehotných a dojčiacich žien a seniori.

Riziká alternatívnej výživy

Deficit cca 30 esenciálnych zložiek:

- **chýbajú úplne** – vitamín D, B₁₂, vyššie polynenasýtené mastné kyseliny, aminokyselina taurín,
- **nachádzajú sa v zníženom množstve** – esenciálne aminokyseliny, vápnik,
- **horšie sa vstrebávajú a využívajú** – železo, vápnik, zinok.

Bielkoviny – proteíny skladajúce sa z aminokyselín nemožno nahradiť inou zložkou potravy. Sú to základné stavebné jednotky každej živej hmoty, zabezpečujú látkovú premenu, tvoria sa z nich protilátky, hormóny, podieľajú sa na dedičnosti. Ich kvalitu určujú limitujúce aminokyseliny, pretože tie určujú stupeň využitia ostatných aminokyselín na anabolické pochody. Problémom rastlinných bielkovín je práve znížený obsah limitujúcich aminokyselín, čím sa ich využiteľnosť pre anabolické pochody v organizme znižuje. V dospelom veku je možné vhodnou kombináciou rastlinných zdrojov predísť uvedeným nedostatkom a zabezpečiť proteosyntézu a prospievajú organizmu. V už spomenutých životných etapách však príjem len rastlinných bielkovín je nedostatočný, musí byť kombinovaný aj so živočíšnymi, aby boli dosiahnuté hodnoty referenčného proteínu.

Vitamín B₁₂ – deficit sa prejaví neurologickými, hematologickými a metabolickými poruchami. Znížená hladina sa u vegániek prenáša aj do materského mlieka a následne na dojčené dieťa. Deficit sa nemusí prejavíť u lakto- a lakto-ovo-vegetariánov, kde dostatočný príjem je zabezpečený z mlieka, mliečnych výrobkov a vajec.

Deficit vápnika je rizikom, pretože rastlinná strava obsahuje vápnika málo a vstrebávanie tiež tlmené vysokým príjmom vlákniny, fytátov a oxalátov.

Stopový prvok zinok je súčasťou mnohých enzýmov, ovplyvňuje aktivitu imunit-

ného systému, syntézu proteínov. Pretože sa nachádza len v živočíšnych zdrojoch, je rizikovým faktorom hlavne u mladej generácie. Pri jeho nedostatku dochádza o. i. k spomaleniu rastu.

Deficit železa a jeho prejavy sú prvou komplikáciou a je rizikom u všetkých foriem alternatívnej výživy ktoré vylučujú konzum mäsa. Z rastlinnej stravy sa totiž resorbuje len 3 – 5 % železa, zatiaľ čo zo živočíšnej až 15 – 30 %. Navyše resorpciu železa brzdí kyselina fytová, oxaláty, niektoré formy vlákniny. V čreve so železom tvoria nerozpustný komplex. Aj napriek zvýšenému príjmu vitamínu C, ktorý vstrebávanie a využiteľnosť železa z potravy zlepšuje, je u vegetariánov výskyt sublimitných hodnôt železa a hemoglobínu vysoký. Platí to pre všetky typy vegetariánstva a pre všetky vekové skupiny, pričom obdobie dospievania, nástup menarché môžeme charakterizovať ako najrizikovejšie. Podobne u starších ľudí pozorujeme často deficit železa, ktorý je podmienený jednak obmedzeným konzumom potravín obsahujúcich železo a jeho zhoršeným využívaním z titulu zníženej aktivity tráviacich štiav, hlavne kyseliny soľnej. Výsledkom deficitu je chudokrvnosť. Typická je zvýšená únavnosť, spavosť, zhoršená pozornosť. V takýchto prípadoch je potrebné uvažovať o užívaní železa z iných ako prirodzených zdrojov.

Napriek mnohoročnému záujmu zo strany odborníkov o problematiku alternatívnej výživy je ešte stále mnoho nedopovedaného. Je to otázka vyšších mastných kyselín z rady n3, otázka dôležitých aminokyselín **taurínu** a **karnitínu**, ktoré sa nachádzajú v živočíšnych potravinách. Sú to všetko otvorené otázky vegetariánstva.

Správne vyvážená vegetariánska strava, nie extrémne smery, má veľa pozitív z pohľadu preventívneho, avšak treba povedať, že rovnaké pozitíva má aj pestrá, zmiešaná, racionálna strava.

PharmDr.
Blažena Cagaňová, PhD.

Národné toxikologické informačné centrum (NTIC),
Univerzitná nemocnica Bratislava

Paracetamol a samoliečba

Samoliečba

Liečenie choroby vlastnými silami – samoliečba, vychádza z tradičného slovenského liečiteľstva, ktoré sa využívalo po celú generáciu. Súčasná hektická doba priniesla so sebou mnoho dôvodov, pre ktoré sa chcú ľudia rýchlo uzdraviť. Je však otázne, do akej miery vedú odhadnúť a zväžiť riziká s tým spojené. Pre pacientov je veľmi dôležité, aby brali upozornenie lekárníkov vážne a pokiaľ príznaky ochorenia neustupujú do 3 – 4 dní, aby navštívili lekára, ktorý určí ďalší postup a indikuje liečbu.

Paracetamol

Paracetamol patrí k najčastejšie používaným analgetikám, antipyretikám zo skupiny voľnopredajných liekov. Nekonrolovaná spotreba tohto lieku neobyčajne narástla, jeho dostupnosť je prakticky neobmedzená. Nachádza sa takmer v každej domácnosti. Nadužívanie paracetamolu sa pritom často podceňuje napriek tomu, že môže mať vážne dôsledky.

Paracetamol je často príčinou predávkovania v súvislosti so samoliečbou. Nebezpečné je jednorazové užitie nadmernej dávky (akútne predávkovanie), ale aj príliš časté podávanie menších dávok počas niekoľkých dní, keď dochádza ku kumulácii paracetamolu v organizme (chronické predávkovanie). Predávkovanie sa nesmie nikdy podceňovať!

Na Slovensku je dostupných približne 70 voľnopredajných liekov (jedno- aj viaczložkových) obsahujúcich paracetamol vo forme tabliet, sirupov, šumivých granúlátov, čapíkov a podobne. Pri nesprávnej zvolenej dávke a frekvencii podávania sa môžu objaviť závažné nežiaduce až toxické účinky.

Predávkovania paracetamolom

Potenciálne hepatotoxická dávka je **150 mg/kg** telesnej hmotnosti, čo je zvyčajne

5 – 10 g. Smrteľná dávka je približne 25 g. Medzi prvé príznaky predávkovania patrí nevoľnosť, nauzea, vracanie, bolesti brucha, potenie. **Po 24 – 48 hodinách** od požitia dochádza k vzostupu hodnôt pečeňových aminotransferáz, bilirubínu a k poruchám hemokoagulácie. **Po 48 – 96 hodinách** sa môže rozvinúť ikterus, hepatomegália, krvácanie (koagulačné poruchy), hypoglykémia, pri závažných otravách progresujúca hepatálna encefalopatia, dysfunkcia obličiek.

Na 4. – 18. deň môže vzniknúť fulminantná smrteľná nekróza pečene.

Interakcie

Vyššie riziko hepatotoxicity predstavuje kombinácia paracetamolu a barbiturátov (fenobarbital), rifampicínu, vyšších dávok karbamazepínu a fenytoínu. Predpokladá sa, že izoniazid môže tiež zvýšiť riziko hepatopatie.

Liečba predávkovania

Závažnému poškodeniu až zlyhaniu pečene možno predísť včasnou liečbou v nemocničnom zariadení.

- Žalúdočný výplach do 1 hodiny od požitia lieku.
- Aktívne uhlie (Carbo activatus) v práškovej forme.
- Antidotum: N-acetylcysteín (ACC injekt), prekurzor glutationu.
- Transplantácia pečene je indikovaná pri fulminantnom zlyhaní pečene.

Kazuistika NTIC

42-ročný pacient pre chrípkové ochorenie užíval veľké množstvá prípravku Coldrex horúci nápoj (5 – 10 vrecúšok denne), po dobu 5 dní. Jedno vrecúško obsahuje 750 mg paracetamolu, 10 mg fenylefrínu a 60 mg kyseliny askorbovej. Počas šiesteho dňa postupne užil 8 tabliet Paralenu 500 mg. Na siedmy deň sa pacientov stav zhoršil,

mal triašku, nauzeu, dávenie. Prišiel na oddelenie urgentnej medicíny, kde boli laboratórnym vyšetrením zistené vysoké hodnoty hepatálnych enzýmov, zvýšené hodnoty bilirubínu a poruchy hemokoagulácie. Po konzultácii s Národným toxikologickým informačným centrom bola vyšetrená plazmatická hladina paracetamolu. Výsledná hodnota bola vysoká, monohonásobne prekročovala terapeutické koncentrácie. V tomto prípade išlo o opakované užívanie dávok vyšších ako je odporúčaná maximálna denná dávka, ktorá je pre paracetamol 4g.

Po 48-hodinovej liečbe antidotom ACC injekt a následnej hepatoprotektívnej liečbe došlo k postupnému poklesu aktivity hepatálnych enzýmov a hodnoty hemokoagulácie sa upravili. Pacient bol po 4-týždňovej hospitalizácii prepustený do ambulantnej starostlivosti hepatológa.

Záver

Výskyt závažného poškodenia pečene po dlhodobom užívaní paracetamolu (viac ako 4 g/deň) je čoraz častejší. Samoliečba je v mnohých prípadoch namieste, najmä v čase zvýšenej chorobnosti v jesennom či zimnom období. Ak však zdravotné problémy pretrvávajú dlhšie, návšteva lekára je rozhodne nevyhnutná.

Literatúra:

TOXBASE. National Poisons Information Service. Edinburgh, 2017.
POISINDEX. Micromedex Healthcare Series. Volume 174, Colorado, 2017.

RNDr. Tatiana Magálová

Vedúca oddelenia farmakovigilancie
Štátny ústav pre kontrolu liečiv

V súčasnosti je na Slovensku registrovaných viac ako 50 voľnopredajných liekov s obsahom ibuprofenu určených na systémové použitie. Majú rôzne liekové formy, rôzne liekové sily a rôzne zloženie pomocných látok.

Ibuprofén s obsahom laktózy

Pomocná látka (excipient) je chemicky jednotná alebo nejednotná látka, ktorá nemá terapeutický účinok. Pomocné látky umožňujú výrobu lieku v konkrétnej liekovej forme, zlepšujú jeho stabilitu, môžu zvyšovať biologickú dostupnosť liečiva, sú schopné korigovať nepríjemnú chuť, zvyšujú stabilitu lieku a pod. Na výrobu lieku sa zvyčajne používa viac pomocných látok, ktoré majú rôzne funkcie, napr. plnivo, spojivo, klzná látka, antiadhezívum, farbivá, chuťové korigenciá atď. V použitých množstvách by nemali mať vplyv na zdravie pacientov ani pri ich dlhodobom užívaní.

Niektoré pomocné látky však môžu mať známe účinky na človeka. Excipient, ktorý vnímavým osobám môže spôsobovať problémy a zdravotné ťažkosti, je laktóza, ktorá je jedným z najčastejšie používaných plnív pri výrobe tuhých liekových foriem. Je to disacharid, ktorý je súčasťou kravského mlieka, z ktorého sa získava. Tvorený je molekulou glukózy a molekulou galaktózy. V tenkom čreve sa pôsobením enzýmu laktáza štiepi na tieto dve svoje zložky. Aktivita laktázy môže mať u jednotlivých ľudí rôznu úroveň. U väčšiny európskeho obyvateľstva zostáva aktivita laktázy dostatočná počas celého života.

V prípade deficitu tohto enzýmu však nachádzame značné rozdiely v populácii. V severných krajinách je deficit najnižší, iba okolo 2 %, v strednej Európe sa pohybuje v rozpätí 15 – 20 %. V južných krajinách je percento osôb s poruchou aktivity laktázy vyššie, približne 40 % a najvyššie je v Afrike a Ázii – viac ako 90 %.

Laktózová intolerancia je preto vcelku bežným klinickým problémom s rôznymi príznakmi. Môže sa prejavovať abdominálnymi bolesťami, hnačkou, nadúvaním a plynatosťou.

Osoby s výrazne zníženou aktivitou laktázy môžu reagovať príznakmi laktózovej intolerancie aj v prípade, keď užijú perorálne liek,

ktorý obsahuje laktózu vo forme pomocnej látky. Preto je zavedená povinnosť uvádzať túto informáciu v Súhrne charakteristických vlastností, v časti 2. (*Kvalitatívne a kvantitatívne zloženie*), hneď za liečivom alebo liečivami ako pomocnú látku so známym účinkom, a tiež v Písomnej informácii pre pacienta v časti 2. (*Čo potrebujete vedieť predtým ako užijete liek*). Táto informácia musí byť uvedená aj na vonkajšom obale každého lieku, ktorý obsahuje laktózu a mal by ju v lekárni dostať pacient vždy, keď mu je vydávaný liek s obsahom laktózy.

Pri analgetikách s obsahom ibuprofenu je potrebné pamätať na obsah laktózy iba u piatich liekov (pozri tabuľka).

Tabuľka: Systémové voľnopredajné ibuprofény s obsahom laktózy

Liek	liečivá	lieková forma
Brufen 400 mg	ibuprofén 400 mg	filmom obalené tablety
Ibuparol	paracetamol 500 mg, ibuprofén 150 mg	filmom obalené tablety
Ibuprofen Brill 200 mg	ibuprofén 200 mg	filmom obalené tablety
Ibuprofen Brill 400 mg	ibuprofén 400 mg	filmom obalené tablety
Modafen	ibuprofén 200 mg, pseudoefedrin 30 mg	filmom obalené tablety

PharmDr. Štefánia Megyesi

Katedra farmaceutickej technológie/tajomníčka
Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie
v Košiciach

Systémy na dodávanie liekov na báze lipidov boli skúmané v rôznych štúdiách a ukázali ich potenciál pre riadenú a cielenú distribúciu liečiv.

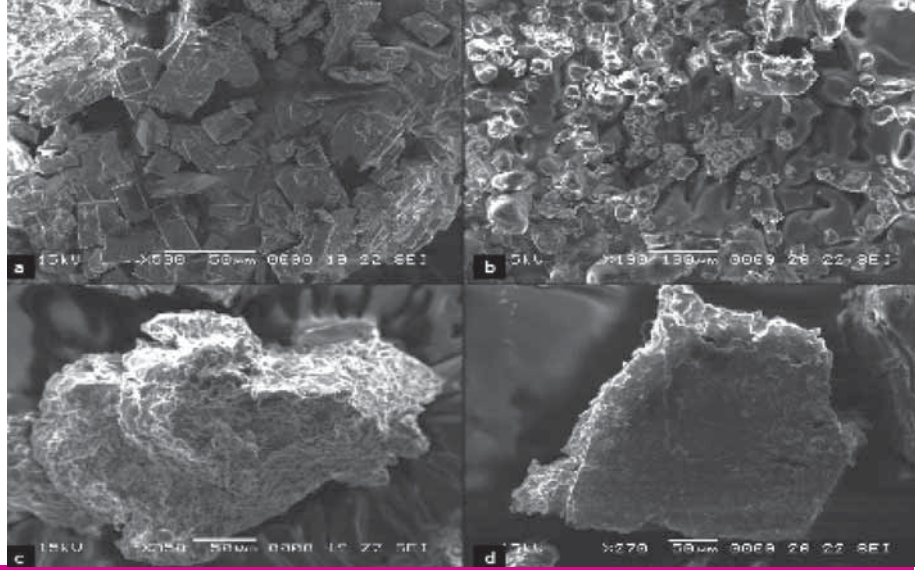
Farmakozómy boli pripravené pre rôzne nesteroidné protizápalové liečivá (NSAID), proteíny, kardiovaskulárne a antineoplastické liečivá. Zistilo sa, že vývoj farmakozómov liekov zlepšuje absorpciu a minimalizuje gastrointestinálnu toxicitu.

Farmakozómy sa vyznačujú jedinečnými výhodami oproti lipozómovým a niozómovým vezikulám. Keďže systém je tvorený spojením liečiva (pharmakon) s nosičom (soma), označujú sa ako farmakozómy. Sú účinným nástrojom na dosiahnutie požadovaných terapeutických cieľov (jednoduchá aplikácia, kvantitatívna resorpcia pri dobrej znášateľnosti) pomocou veľmi jemných vezikúl v subcelulárnej veľkostnej oblasti. Kritérium vývoja vezikulárneho farmakozómu závisí od povrchových a hromadných interakcií lipidov s liečivami.

Farmakozómy sú neúčinné prekurzory liečiv, ktoré sa stávajú biologicky aktívnymi až v organizme odštiepením liečiv. Použitím rôznych telu vlastných lipidov s rozdielnou štruktúrou a dĺžkou reťazca pri syntéze prekurzorov liečiv, ako aj pokrytím vezikúl rôznymi poťahmi (obalmi), je možné po aplikácii odštiepenie liečiv z neúčinného prekurzora liečiva v organizme časovo predĺžiť, poprípade skrátiť. Tým dosiahneme kontrolu a v istých hraniciach riadenie nástupu, miesta a intenzity účinku.

Výhody farmakozómov:

- Môžu sa terapeuticky použiť ako kvaľpalná koloidná disperzia v nanometrovej veľkostnej oblasti alebo rehydratáciou z lyofilizovaných xerogélov.
- Nedochoádza k žiadnemu úniku liečiva, pretože liečivo je kovalentne spojené s nosičom.
- Liečivo sa môže dodať priamo na miesto infekcie.
- Uvoľňovanie liekov z farmakozómov je

Farmakozómy

hydrolyzou (vrátane enzymatickej).

- Ich degradačná rýchlosť do aktívnej molekuly liečiva po absorpcii závisí vo veľkej miere od veľkosti a funkčných skupín molekuly lieku, dĺžky reťazca lipidov.
- Nie sú potrebné žiadne ďalšie pomocné látky.
- Znížené náklady na liečbu.

Nevýhody farmakozómov:

- Syntéza zlúčeniny závisí od jej amfifilnej povahy.
- Požadovaná povrchová a hromadná interakcia lipidov s liečivami.
- Požadované kovalentné spojenie na ochranu úniku liekov.

Zloženie farmakozómov:

Liečivo – môže byť akékoľvek ktoré má aktívny atóm vodíka (-COOH, -OH, -NH₂ atď.).

Rozpúšťadlo – musí mať vysokú čistotu a prchavú povahu. Výber rozpúšťadla závisí od polarít liečiva a lipidu.

Lipidy – mono- alebo diacylglyceroly.

Výroba farmakozómov

Výroba je uskutočňovaná v troch stupňoch, a to syntézy prekurzora liečiva, čistenia a kontroly kvality biologicky neúčinného lipidového prekurzora liečiva, ako aj výroby prekurzorových minivezikúl s vodou.

V najjednoduchšom prípade na premenu vyčistených a zvyškov rozpúšťadla zbytných lipidových prekurzorov liečiv na minivezikulárnu formu je potrebné trepanie s vodou a následná homogenizácia (v banke až sonifikácia ultrazvukom). Okrem spomenutej metódy prichádzajú do úvahy aj filmové metódy podľa klasickej výroby lipozómov.

Hodnotenie a kontrola kvality farmakozómov:

- štruktúra,
- veľkosť a stálosť,
- amfifilia,
- povrchová aktivita,
- distribučné vlastnosti.

Spôsoby podávania:

- **Lokálna aplikácia** (epi-, endo- alebo transdermálna) – pri natieraní na kožu alebo votrení do kože sa minivezikulárny systém rozpadá na hrubú dizperznú fázu. Táto fáza je nestála a tvoria sa voľné molekuly prekurzora liečiva, ktoré opätovne po dosiahnutí kritickej koncentrácie pre tvorbu micel vytvárajú micely.
- **Aplikácia na sliznice** (orálne, bukálna) a iné telové dutiny (ucho, rektum) sa líši tým, že penetrácia cez hydrofilnejšie hraničné tkanivo do lipofilných kožných vrstiev sa uskutočňuje rozdeľovaním, penetráciou, fúziou, endo- a exocytózou.
- **Perorálna aplikácia** – farmakozómy sú podávané v lyofilizovanom stave v kapsulách odolných proti žalúdočnej šťave. Tie uvoľňujú obsah v horných úsekoch tenkého čreva.
- **Parenterálna** (subkutánna, intramuskulárna) aplikácia má za cieľ dlhodobý účinok. Farmakozómy uložené depotne sa dostávajú najčastejšie do bioadhezívneho kontaktu s bunkovými membránami susedného tkaniva. Hydrolyticky alebo enzymaticky odštiepujú molekuly liečiva, čím sa uvoľňuje termodynamicky aktívne liečivo.
- **Intravenózna aplikácia** zabezpečuje rýchlu systémovú distribúciu, nasledovanú bioadhéziou vezikúl prekurzora liečiva v transportných médiách krvi a lymfy, ako aj v orgánoch.

Masti, pasty

PharmDr.
Desana Matušová, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave
Farmaceutická fakulta
Katedra galenickej farmácie

Pasty

Sú to topické polotuhé lieky a obsahujú aspoň 25 % tuhých práškových látok, ktorých veľkosť častíc má byť „čo najjemnejšia“ (sito č. VII podľa ČSL 4) alebo „veľmi jemný prášok“ (sito č. VI podľa ČSL 4 aj podľa PhEur 125 µm). Vzhľadom na obsah tuhej fázy majú pasty vysušujúci efekt na pokožku.

Podľa použitého základu, v ktorom je práškovitá zložka suspendovaná, rozlišujeme:

- oleopasty,
- hydropasty,
- oleokrémové pasty,
- hydrokrémové pasty.

Hydropasty a hydrokrémové pasty sú hydrofilné, dajú sa zmyť vodou. Recept č. 1.

1. Antiseboroikum

Rp.
Sulphur ad usum externum 10,0 g
Calcii carbonas 20,0 g
Cremor Neoaquasorb ad 100,0 g
M. f. past.
D. S. Na postihnuté miesta

Pomocné látky pre pasty:

pastový základ, emulgátor, antioxidant (pre olejovú fázu napr. propylgalát, tokoferol a i.), konzervant (ak je vodná fáza vonkajšia, t. j., ak je základ hydrokrémový), čuchové korigencie. Vzhľadom na veľký povrch tuhých práškových častíc (adsorpčná plocha) je potrebné zvýšiť množstvo niektorých pomocných látok (napr. konzervantov, tenzidov). Pasty majú zvyčajne reopexný charakter toku (s namáhaním – miešaním sa zvyšuje ich štruktúrna viskozita), čo je niekedy potrebné zohľadniť pri ich hromadnej výrobe.

Príprava pastí:

Po príprave pastového základu (najčastejšie za tepla) sa jeho časť zmieša s práškovitou zložkou a potom sa postupne primiešava zvyšok základu. Emulzné pastové základy sa neodporúča zmiešavať so suspenznou zložkou za tepla, môže prísť k destabilizácii emulzného systému (väzbou emulgátora na tuhé častice).

Z hľadiska použitia sú ako pasty najčastejšie aplikované antiparazitiká – antiskabietiká, antipsoriatiká, antiflogistiká a antiseboroiká. Recept č. 2, Recept č. 3.

Tiež liečba a prevencia „plienkovej dermatitídy“ pastou je efektívna. Recept č. 4.

2. Pasta používaná pri dermatitíde na tvári

Rp.
Pasta zinci oxidu SFK 2015 ad 100,0 g
Ichthammolum 10,0 g
M. f. past.
D. S. Na postihnuté miesta

3. Pix pasta SFK 2015

Rp.
Pix lithantracis 5,0 g
Zinci oxidum 20,0 g
Talcum 20,0 g
Adeps lanae 27,5 g
Vaselinum flavum 27,5 g
M. f. past.
D. S. Na psoriázou postihnuté miesta

4. Pasta cum olei iecoris aselli SFK 2015

Rp.
Zinci oxidum 25,0 g
Iecoris aselli oleum 25,0 g
Adeps lanae 25,0 g
Vaselinum album 25,0 g
M. f. past.
D. S. Na postihnuté miesta

Baby masť pri zapareninách

s 5% obsahom dexpanthenolu, alantoinom, včelím voskom, kokosovým olejom, zinkom, nechtíkom lekársnym a vitamínom E

Špeciálne vyvinutá receptúra s 5% obsahom dexpanthenolu, vysokým podielom prírodných olejov, alantoinu, zinku, nechtika lekárskeho a vitamínu E napomáha chrániť pokožku pod plienkami pred podráždením, začervenaním a vznikom zaparenín. Upokojuje ju a udržuje jej celistvosť. Stará sa o jemnú detskú pokožku zadočku, zvláčňuje ju a udržuje hladkú a hebkú. Masť sa veľmi ľahko rozotiera, je vhodná od prvých dní života.

100 g

ZÁKAZNÍCKA LINKA ZDARMA: ☎ 0800 123 573
MedPharma SK, s.r.o., www.medpharma.sk
objednavky@medpharma.sk

NOVINKA!

Inštitúcie v zdravotníctve

Eurostat/Štatistický úrad Európskeho spoločenstva má hlavne za úlohu poskytovať Európskej únii vysoko kvalitný štatistický informačný servis. Používa jednotné pravidlá na zhromažďovanie všetkých štatistických údajov z národných štatistických inštitútov každého z 28 členských štátov Únie. Po zhromaždení údajov v požadovanej forme nasleduje ich konsolidácia a harmonizácia berúc do úvahy špecifiká každej krajiny, a tak dané údaje môže byť použité globálne alebo komparatívne. Tento proces harmonizácie štatistických údajov je taktiež rozšírený na partnerov Európskej únie: členov Európskeho hospodárskeho priestoru vrátane Švajčiarska, a v mnohých oblastiach, nevyhnutných pre pochopenie pozície Európy vo svete.

■ EUROSTAT bol založený v roku 1953, sídli v Luxemburgu, ale úzko spolupracuje s členskými štátmi a vytvára tak Európsky štatistický systém. Mimo Európy Eurostat zohráva vedúcu úlohu v koordinácii štatistických systémov s Kanadou, Japonskom a medzinárodnými organizáciami, ako je OSN.

Bc. Janka Strápková ml.

Prezidentka
Slovenská komora
medicínsko-technických pracovníkov

Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov

Volebný poriadok

Článok 1

Základné ustanovenia

- 1 Tento volebný poriadok je v súlade so zákonom NR SR č. 578/2004 Z. z., všeobecne platnými právnymi predpismi, štátutóm a vnútornými predpismi Slovenskej komory medicínsko-technických pracovníkov (ďalej len SK MTP).
- 2 Účelom volebného poriadku je upraviť voľby orgánov SK MTP a orgánov Regionálnej komory medicínsko-technických pracovníkov (ďalej len RK MTP).
- 3 Poslaním volebného poriadku je upevňovať vzájomnú dôveru členov SK MTP založenú na demokratickom princípe volieb orgánov a funkcionárov SK MTP a RK MTP.

Článok 2

Všeobecné ustanovenia

- 1 Každý člen SK MTP má právo voliť zástupcov do orgánov SK MTP a byť sám volený.
- 2 Členstvo v Rade komory je nezlučiteľné s členstvom v Kontrolnom výbore a Disciplinárnej komisii.
- 3 Funkčné obdobie členov orgánov SK MTP je štvorročné. Ak v priebehu volebného obdobia zanikne členovi orgánu funkcia, nastúpi za neho náhradník, ktorý získal najvyšší počet hlasov vo voľbách do funkcie v orgáne komory.
- 4 Počet členov jednotlivých orgánov upravuje organizačný poriadok SK MTP.
- 5 Za priebeh volieb zodpovedá volebná komisia.
- 6 Volebná komisia má 3 – 9 členov, volí si spomedzi seba predsedu. Členov volebnej komisie volia prítomní delegáti nadpolovičnou väčšinou hlasov vo verejných voľbách.

Článok 3

Snem SK MTP

- 1 Snem je uznášaniaschopný, ak je prítomná nadpolovičná väčšina pozvaných delegátov.
- 2 Na sneme, musia byť ustanovené a zvolené komisie:
 - a) mandátová, ktorá overuje a potvrdzuje mandát delegátov snemu,
 - b) volebná, ktorej činnosť sa riadi volebným poriadkom SK MTP,
 - c) návrhová, ktorá pripravuje návrh uznesenia a predkladá ho na schválenie.
- 3 Na základe rozhodnutia snemu môžu byť ustanovené i iné komisie. Pokiaľ snem nerozhodne inak, komisie ukončením rokovania zanikajú.
- 4 Počet členov komisií navrhuje predsedajúci a schvaľuje snem, komisie si zvolia predsedov zo svojich radov.
- 5 Právo voliť na sneme majú prítomní delegáti, ktorých mandát potvrdí mandátová komisia. Náhradník môže zastupovať delegáta len ak bol právoplatne zvolený a nachádza sa na zozname delegátov príslušnej RK MTP.
- 6 Snem komory volí radu SK MTP, prezidenta SK MTP, disciplinárnu komisiu a kontrolný výbor SK MTP. Do orgánov SK MTP môžu byť zvolení všetci členovia SK MTP, ktorí boli ku dňu zvolania snemu zvolení za delegátov snemu a súhlasia s voľbou.
 - a) Delegáti volia 10 (desať) členov Rady. Členmi Rady sa okrem zvolených členov stávajú aj traja predsedovia výborov sekcií. Predsedovia výborov sekcií sa stávajú viceprezidentmi.
 - b) Delegáti snemu volia v tajných voľbách prezidenta SK MTP z členov rady. Delegáti snemu volia disciplinárnu komisiu SK MTP z kandidátov. Počet členov disciplinárnej komisie SK MTP je 5.
 - c) Delegáti snemu volia kontrolný výbor SK MTP z kandidátov. Počet členov kontrolného výboru SK MTP je 5.

Žiadajte
vo vašej
lekárni

Vitalalans

www.vitalalans.com

Pre správne fungovanie psychiky

(okrem iného aj pamäť)

VITA B12 1 mg

- ✓ k správne mu fungovaniu nervového systému
- ✓ k zníženiu vyčerpania a únavy
- ✓ k správnej tvorbe červených krviniek

Žuvacie tablety s príchuťou mäty pre maximálne vstrebávanie vitamínu B12 v ústach. Neobsahuje cukor, laktózu, lepok ani kvasnice. **Balenie:** 30 a 100 tbl. Výživový doplnok nenahrádza vyváženú a pestrú stravu a zdravý životný štýl.

Nechala som sa zlákať

Pri výbere strednej školy mi veľmi pomohla kamarátka, ktorá dlhý čas „básnila“ o odbore farmaceutický laborant. Keďže som nechcela študovať u nás na gymnáziu a už bolo potrebné sa záväzne rozhodnúť, nechala som sa zlákať na tento smer. Nakoniec som z nás dvoch na Strednú zdravotnícku školu v Banskej Bystrici nastúpila len ja s víziou, že po jej ukončení budem pokračovať štúdiom farmácie.

Na začiatku môjho štúdia prišlo však veľké sklamanie, škola a nani pobyt na internáte ma príliš neoslovili. Každý týždeň som úpenlivo čakala na víkend.

Našťastie sa to zmenilo s príchodom povinnej praxe v treťom a štvrtom ročníku. Do Banskej Bystrice som začala denne dochádzať a v piatky som absolvovala prax v rodnom meste v Lekárni u Anjela. Za túto príležitosť som veľmi vďačná, nakoľko poznatky nadobudnuté z tohto obdobia využívam pri každodennej práci dodnes. Dokonca si niekedy poviem, že je škoda, že som sa vtedy nesnažila o niečo viac, keďže tých zručností som tam mohla získať určite mnoho.

Božena Diežková

Farmaceutická laborantka
Nemocničná lekáreň NsP
Nemocničná 1944/10
028 01 Dolný Kubín
Tel.: 043/5801375

Diežková

Školu som úspešne ukončila v roku 2013 a netušila som, že sa k tejto profesii raz v skutočnosti vrátim. No neprešiel dlhý čas a ja som sa zamestnala v lekárni v neďalekom Ružomberku, kde som za prácou dochádzala. Išlo o verejnú lekáreň a ja som tu čoraz viac pociťovala nedostatky, ktoré vznikajú v súčasnej problematike farmaceutického priemyslu. Ide najmä o potlačanie podstaty nášho povolania do úzadia a o preferovanie rýchleho nákupu „všemoúčich“ tabletiiek bez použitia zdravého rozumu a rozvahy. Našťastie, po vyše polroku sa mi podarilo získať miesto u nás v Dolnom Kubíne a v apríli to budú tri roky, čo tu pôsobím v nemocničnej lekárni. Pracovná náplň je tu oveľa pestrejšia ako vo verejnej lekárni situovanej niekde v supermarkete, a tak som tu omnoho spokojnejšia. Dôležité pre mňa je najmä to, že sa tu ešte aj v súčasnosti preferuje tradičná príprava, i keď v obmedzenom rozsahu, ale nie je úplne vytlačená hromadne pripravovanými prípravkami.

Náš kolektív síce pozostáva z rôznych vekových kategórií, ale škoda, že jeho súčasťou nie je aj farmaceutická laborantka, ktorá by mala za sebou oveľa viac rokov praxe ako my s kolegyňou a od ktorej by sa dalo čo-to naučiť. Takto musím hľadať výhodu aspoň v tom, že ak chceme zapojiť v práci nejaké nové, resp. efektívnejšie postupy, musíme sa o ich rozvoj zaslúžiť najmä vlastnou iniciatívou, čo býva niekedy veľmi zložitý. V tom vidím aj výhodu časopisu Teória a prax FL, ktorý aspoň čiastočne nahrádza takúto „skúsenejšiu“ kolegyňu. Verím, že sa s ním vo svojej praxi budem stretávať aj naďalej, pretože tým, že vychádza, je nám, laborantom, dané najavo, že je niekto, kto sa zaujíma o to, aby naše povolanie nestrácalo na svojej dôležitosti.

Síce to budú len 4 roky, čo sa venujem svojmu povolaniu, ale už dnes viem, že mi aj napriek obrovskému počiatocnému sklamaniu z výberu školy boli do cesty postavení ľudia, ktorí ma napopli do toho, aby som sa naučila mať svoj odbor rada a presvedčila sa aj o tom, že stále platí staré známe: „Všetko zlé je na niečo dobré“.

Tento rok prebieha moje špecializačné štúdium, a týmto chcem využiť možnosť a poďakovať sa aj inštitúcii, v ktorej pracujem, za ústretovosť, ktorú mi preukazujú pri absolvovaní jednotlivých školení, nakoľko podľa skúseností ostatných farmaceutických laborantov som sa dozvedela, že nie všade majú zamestnávateľia taký kladný prístup k zvyšovaniu si kvalifikácie.

Prof. MUDr.
Neda Markovská, CSc.

1. stomatologická klinika,
Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice

Zápaly a opuchy v ústnej dutine

4. časť

Zápaly a opuchy predstavujú stavy sprevádzané bolesťou v ústnej dutine. Ako sme uviedli v predchádzajúcich článkoch, bolesť v ústnej dutine a tvárovej oblasti podľa pôvodu a lokalizácie rozlišujeme dento-génnu (pochádzajúcu z ochorenia zuba) a nedentogénnu bolesť (vychádzajúcu z ostatných tkanív ústnej dutiny a tváre).

1. Okoločelustné zápaly tvoria skupinu ochorení s vážnym priebehom a postihom celkového zdravotného stavu. Ide o zápal spôsobený baktériami, postihujúci kostné tkanivo a okolité mäkké tkanivá tváre. Bakteriálna infekcia predstavuje zmiešanú aeróbnu a anaeróbnu flóru. Najčastejšie kultivované aeróbne baktérie sú grampozitívne koky: Streptococcus, Staphylococcus, Neisseria, Lactobacillus, Corynebacterium, Haemophilus. Anaeróbne baktérie sú zastúpené druhmi: Peptococcus, Peptostreptococcus, Actinomyces, Clostridium a i. Šírenie infekcie môže prebiehať per continuitatem, lymfogénnou alebo hematogénnou cestou.

Príčinou okoločelustných zápalov sú gangrenózne zuby s periapikálnym zápalom, dentitio difficilis, zápal kostného lôžka, infikovaná kostná cysta, zlomenina maxilofaciálnej kostry, osteomyelitis, bakteriálna artritída temporomandibulárneho kĺbu, hnisavý zápal lymfatickej uzliny a iné.

Z početnej skupiny najčastejšou sú dento-génne príčiny, ako následok neošetreného zubného kazu, asi v 70 % prípadov.

Okoločelustný zápal je hnisavý proces prebiehajúci ako absces alebo flegmóna. Absces predstavuje hromadenie hnisu v patologicky vytvorenej dutine. Flegmóna je neohraničený zápal šíriaci sa do okolitých tkanív.

V čelusti sa zápal môže šíriť v závislosti od anatómie príčinného zuba: a) na kostné lôžko smerom do líca s opuchom líca, b) na podnebie, c) do čelustnej dutiny alebo d) do očnice.

V sánke dochádza k vzniku opuchu dolnej polovice líca, opuchu pod sánkou, bradou alebo do spodiny ústnej dutiny.

Subjektívne ťažkosti začínajú výraznou bolesťou, bez vyžarovania. Pacient vie lokali-

zovať zub, pre výraznú bolesť nevie naň zahryznúť. Zápal je sprevádzaný horúčkami a alteráciou celkového stavu. Hnisavý proces prestupuje alveolárnou kosťou pod sliznicou a bolesť rovnako ako horúčka ustupujú. Koža tváre v postihnutej oblasti je teplá, červená a napätá. Lymfatické uzliny sú zväčšené a palpačne bolestivé.

Okrem oblasti tváre dochádza k šíreniu zápalu do vzdialených orgánov do sinus cavernosus vážnymi komplikáciami celkového stavu pacienta. Smerom nadol v ľudskom tele sa zápal šíri z ústnej dutiny až do mediastina. U detí, ktoré majú neošetrený zubný kaz mliečnych zubov, najmä molárov, je priebeh a šírenie zápalu oveľa rýchlejšie.

Zásadou liečby okoločelustných zápalov je **vypustenie hnisu**. Pri dentogénnej príčine je indikovaná: extrakcia príčinného zuba, incízia abscesu (chirurgické otvorenie) a vypustenie hnisu, drenáž, celková liečba antibiotikami a antipyretikami; aplikácia najprv studených a neskôr teplých obkladov. Liečba odstránením príčinného zuba nesmie byť nahradená len podaním antibiotík, nakoľko je vždy riziko recidívy ochorenia. V mnohých prípadoch pacient musí byť hospitalizovaný, kde antibiotiká sú podávané intravenózne pre rýchlejší účinok. U indikovaných stavov je vhodná podporná liečba výživovými a vitamínovými prípravkami, resp. imunitu posilňujúcimi prípravkami. Podľa stupňa závažnosti je potrebná liečba edému kortikoidmi.

2. Hnisavé zápaly čelustných kostí sú ďalšou, ale menej častou skupinou, ktoré majú rovnakú etiológiu ako okoločelustné zápaly. Ich liečba je oveľa náročnejšia a dlhšie trvajúca. Hnisavý dentogénny zápal prebieha lokalizovane (ostitis alebo periostitis acuta, alebo chronica). V prípadoch

zniženej odolnosti dochádza k rozšíreniu v kosti a vzniká osteomyelitis acuta alebo chronica. Okrem neutíchajúcej bolesti a opuchov má ochorenie typický rrtg obraz, napomáhajúci diagnostike. Tento stav sa vyvíja u pacientov so zníženou imunitou, u starých pacientov, ale aj u detí.

Vzhľadom na závažnosť okoločelustných zápalov je nevyhnutná prevencia zubného kazu, resp. liečba iniciálnych štádií. Významnú úlohu musí mať zvýšenie zdravotnej gramotnosti jedincov o význame zdravia, vrátane ústneho zdravia.

Opuch tváre vľavo ako následok gangrény horného mliečného zuba s tvorbou abscesu u dieťaťa predškolského veku. Absces tlakom redukuje šírku očnej štrbiny.

Kľúčové slová a fakty:

Najčastejšou príčinou okoločelustných zápalov je neošetrený zubný kaz. Okoločelustný zápal je hnisavý proces, ktorý sa prejavuje opuchom, výraznou bolesťou a horúčkou. Princípom liečby okoločelustného zápalu je vypustenie hnisu, extrakcia zuba a antibiotická liečba.

Skrátená informácia o lieku

Názov lieku, zloženie, dávkovanie: Tvrdé pastilky: TANTUM VERDE Mint, TANTUM VERDE Lemon, TANTUM VERDE Orange & Honey, TANTUM VERDE Eucalyptus – Každá pastilka obsahuje 3 mg benzylamíniumchloridu. Dospelí a deti od 4 rokov: 1 pastilka sa nechá rozpustiť v ústach, užíva sa až 6-krát denne každých 1,5 až 3 hodiny. Orálny roztok: TANTUM VERDE 0,15 % – 1 ml obsahuje 1,5 mg benzylamíniumchloridu. Dospelí a deti od 4 rokov: na výplachy úst alebo na klokanie, 2- až 6-krát denne každých 1,5 až 3 hodiny. Orálna aerodisperzia: TANTUM VERDE SPRAY – 1 ml obsahuje 1,5 mg benzylamíniumchloridu. Dospelí a deti od 12 rokov: 4-8 dávok 2- až 6-krát denne. Deti od 6 do 12 rokov: 1-3 dávky 2- až 6-krát denne. TANTUM VERDE SPRAY FORTE – 1 ml obsahuje 3 mg benzylamíniumchloridu. Dospelí 2-4 dávky 2- až 6-krát denne. Liek v tejto koncentrácii nie je určený deťom. **Indikácie:** Vzhľadom na analgeticko-antiflogistický účinok je liek indikovaný na liečbu zápalových procesov v ústnej dutine a hltane (ako sú parodontitída (len pastilky a roztok), tonzilitída, gingivitída, glossitída, faryngitída, stomatitída, afty a pod.). Ďalšou indikáciou je podporná liečba po chirurgických a stomatologických zákrokoch v orofaryngeálnej oblasti. **Kontraindikácie:** Precitlivenosť na liečivo alebo na ktorúkoľvek z pomocných látok a prí fenylketonúrii (pastilky). Počas gravidity sa smie používať len v prísne indikovaných prípadoch a počas dojčenia sa nemá používať vôbec. **Osobitné upozornenia:** Dlhodobé použitie môže viesť k precitlivenosti na liečivo alebo pomocné látky, preto sa liek má používať iba na dobu nevyhnutnú na liečbu. **Interakcie:** Nie sú známe. **Nežiaduce účinky:** Bezprostredne po aplikácii sa môže objaviť zníženie citlivosti v ústach. Tento účinok po krátkej dobe vymizne. V ojedinelých prípadoch môže dôjsť k ľahkému páleniu v ústnej dutine, vo výnimočných prípadoch aj k nevoľnosti a nutkaniu na vracanie. **Obsah balenia:** Pastilky: 20 pastiliek, Roztok: 1 fľaša s objemom 120 ml alebo 240 ml, Aerodisperzia: TANTUM VERDE SPRAY: 30 ml, TANTUM VERDE SPRAY FORTE: 15 ml. **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** Angelini Pharma Österreich GmbH, Gewerbestrasse 18-20, 2102 Bisamberg, Rakúsko. **Registračné čísla a dátumy revízie textu:** TANTUM VERDE Mint: 69/0702/94-S, 2/2016; TANTUM VERDE Lemon: 69/0136/04-S, 2/2016; TANTUM VERDE Orange & Honey: 69/0187/12-S, 2/2016; TANTUM VERDE Eucalyptus: 69/0186/12-S, 2/2016; TANTUM VERDE 0,15 %: 69/0701/94-S, 5/2016; TANTUM VERDE SPRAY: 69/0363/05-S, 4/2016; TANTUM VERDE SPRAY FORTE: 69/0364/05-S, 4/2016. Výdaj lieku nie je viazaný na lekársky predpis. Liek nie je hrađený z verejného zdravotného poistenia.

Ing. Alžbeta Medvedová, PhD.

Ústav potravinárstva a výživy STU
Bratislava

Zápaly a opuchy v ústnej dutine

Zápal v ústnej dutine a jeho prirodzený sprievodca – opuch, môžu postihovať tak sliznice líc, podnebia a ústnej spodiny, ako aj ďasná, pery, či dokonca jazyk. Príčiny ich vzniku, ale aj ich formy sa môžu veľmi často aj kombinovať. Najčastejšou príčinou zápalu v ústnej dutine sú bakteriálne infekcie alebo infekcie vyvolané plesňami a vírusmi. Okrem biologických príčin, môžu byť tiež vyvolané vplyvom škodlivých látok (alkohol, fajčenie, otrava chemickými látkami), nedostatkom vitamínov, ale môžu sa vyskytovať aj pri osobách so zníženou obranoschopnosťou, pri imunodeficitných alebo iných infekčných ochoreniach.

Pozitívna myseľ a hygiena

Ustavičný stres, negatívne pocity a najmä úzkostné stavy niekedy spôsobujú vysušenie sliznice ústnej dutiny a robia ju tak náchyľnejšou na zápaly a infekcie. Pravdepodobnosť zápalu zvyšujú aj alergie na niektoré potraviny ako vajcia, mlieko, ovocie ošetrované pesticídmi. No a v neposlednom rade, k častým zápalom ústnej dutiny vedie aj nedostatočná ústna hygiena, kvôli čomu sa môžu v ústnej dutine usídiť pôvodcovia infekcií – baktérie, vírusy. Tieto choroboplodné zárodky sú bežne prítomné na slizniciach úst, vdychujeme ich a nachádzajú sa aj na potravinách. Nebezpečne sa však rozmnožia iba vtedy, ak nastane oslabenie imunitného systému. Preto nám každá nerovnováha v organizme, oslabená imunita môže poriadne znepříjemniť život. Dôležité je preto zabezpečiť fungovanie imunitného systému vyváženou, pestrou a výživnou stravou.

Ochranná funkcia slín

Sliny sú najvýznamnejším ochranným faktorom v ústach a najlepšou prevenciou proti zápalovým ochoreniam. Musia mať však potrebné zloženie a konzistenciu. Hoci to znie neuveriteľne, ale aj pri zápaloch ústnej dutiny je často na príčine porucha tráviaceho systému. Vtedy sa zmení konzistencia slín a vytvára sa zosilnený povlak na zuboch a jazyku, ktorý je ideálnou pôdou pre rast baktérií. Pri akútnom zápale sa tiež preto odporúča denne 10 – 20 minút vyplachovať ústa roztokom z horčicového oleja a prevarenej vychladnutej

vody v rovnakom pomere. Takmer okamžitú úľavu vo forme znecitlivenia zápalom postihnutého tkaniva a ústupu bolesti môžu priniesť aj prípravky s obsahom benzidamínov, ktoré majú protizápalové a dezinfekčné účinky.

Pomoc z prírody

Imunitný systém posilňujeme predovšetkým množstvom sezónneho ovocia, surovou alebo prípadne krátko povarenou zeleninou. Mimoriadne dôležitý je **vitamín C** (šípkky, ríbezle, kivi, pomaranče, paprika, brokolica, chren), **vitamín A** (vnútorosti, mrkva, mangold, špenát, paprika, marhule, mango), **vitamín E** (klíčky, celozrnné výrobky, slnečnica, lieskovec, strukoviny, vajcia, syry) a **selén** (para orechy, cesnak, zázvor, ryby, vajcia). Dôležitá je aj **kyselina listová** (kvasnice, klíčky, špenát, pečňa, brokolica, kel, arašidy), ktorá podporuje regeneráciu tkanív a ďasién. Vitamín C je najúčinnější v kombinácii s **bioflavonoidmi** (citrusové ovocie, slivky, maliny, višne, černice, jahody, šalát, paradajky, paprika, šípky). Cesnak, cibuľa, pažítka a pór dezinfikujú ústnu dutinu a na sliznicu ústnej dutiny pôsobia antibakteriálne a antimykoticky. Vhodné sú tiež odvary z mäty, rumančeka alebo zo šalvie (1 lyžica bylinky na 200 ml horúcej vody), ktorými si vyplachujeme ústa. Môžeme použiť aj nálev z čučoriedky (1 lyžica čerstvých alebo sušených čučoriedok preliata šálkou teplej vody a odstáta 8 hodín) alebo zmes 1 lyžice citrónovej šťavy a 1 lyžice medu, ktorou si tiež preplachujeme ústa.

Na čo si dávame pozor?

Musíme obmedziť pitie čierneho čaju alebo kávy, prestať fajčiť. Vyhýbame sa sladkostiam, sladkým nápojom, produktom zo svetlej múky (biele pečivo, pizza, biele cestoviny), pretože podporujú usídľovanie nechcených baktérií. Tie sa dostávajú do medzizubných priestorov, kde dochádza ku kontaktu s epitelovými bunkami (nechránenými riasinkovou vrstvou), ktoré sú veľmi citlivé na choroboplodné zárodky. Vyhnúť by sme sa mali aj ostrým, koreným jedlám.

Kľúčové slová:

Opuch je typickým symptómom a príznakom rôznych ochorení, a to miestnych (zápal, úraz) alebo celkových. Zvyčajne je sprevádzaný zvýšenou teplotou (niekedy len lokálnou), bolesťou, znížením funkcie postihnutého tkaniva.

Bioflavonoidy sú sekundárne metabolity rastlín, ktoré sú známe pre svoje antioxidčné účinky, priaznivo ovplyvňujú pružnosť a odolnosť ciev. Patria sem napríklad kvercetin (rutín, naringín), citrín, epikatechín.

Zápaly a opuchy v ústnej dutine

Ohodnotenie riešiteľa autodidaktického testu:

0 % – 59,999 % úspešnosť riešenia (0 kreditov)

60 % – 79,999 % úspešnosť riešenia (1 kredit)

80 % – 100,00 % úspešnosť riešenia (2 kredity)

test
AD
1

Na jednu otázku jedna odpoveď.

Prof. MUDr. Neda Markovská, CSc., I. stomatologická klinika, Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice

■ Odborný garant – diagnostika a liečba

1. **Bolesť dentogénneho pôvodu vzniká pri:**

- a) dentitio difficilis,
- b) zápale žuvacieho svalu,
- c) zápale slinnej žľazy.

2. **Absces:**

- a) vzniká pri vírusovom zápale slinnej žľazy,
- b) je patologicky vytvorená ohraničená dutina v tkanive,
- c) sprevádza prerezávanie zuba.

3. **Nedentogénna bolesť vzniká pri:**

- a) dentitio difficilis,
- b) parodontitis marginalis,
- c) zápale temporomandibulárneho kĺbu.

4. **Okoločelústny zápal lokalizovaný v čelusti sa šíri do:**

- a) mediastína,
- b) podnebia,
- c) spodiny ústnej dutiny.

5. **Okoločelústny zápal u detí vzniká najčastejšie ako následok:**

- a) neošetreného zubného kazu očných zubov,
- b) neošetreného zubného kazu čreňových zubov,
- c) neošetreného zubného kazu molárov.

6. **Subjektívna symptomatológia pri okoločelústnom zápale zahŕňa:**

- a) bolesť je dobre lokalizovaná na konkrétny zub,
- b) pacient pre bolesť nevie určiť zub,
- c) bolesť sa vyvíja po aplikácii chladu.

7. **Závažnou komplikáciou šírenia okoločelústneho zápalu je postih:**

- a) lymfatických uzlín,
- b) sinus carenosus,
- c) prínosovej dutiny.

8. **Liečba okoločelústneho zápalu zahŕňa:**

- a) extrakciu zuba, incíziu abscesu a antibiotiká,
- b) incíziu abscesu a antibiotiká,
- c) antibiotiká.

9. **Vyvolávateľom okoločelústneho zápalu sú:**

- a) peptokoky, aktinomycéty, kandidy,
- b) streptokoky, stafylokoky, peptokoky, aktinomycéty,
- c) Streptococcus mutans, Lactobacillus.

10. **Príčinou okoločelústneho zápalu dentogénneho pôvodu sú:**

- a) nekróza zubnej drene, gingivitis,
- b) gangréna zubnej drene, dentitio difficilis,
- c) zubný kaz, pulpitis acuta.

11. **Liečba kortikosteroidmi je indikovaná:**

- a) u každého pacienta s okoločelústnym zápalom,
- b) v indikovaných prípadoch pre rýchlejšie zvládnutie opuchu,
- c) len v indikovaných prípadoch u detí.

12. **Osteomyelitis:**

- a) sa vyvíja z ostitídy prestupom zápalu do okolitej kosti,
- b) vzniká ako následok zubného kazu len u detí,
- c) postihuje len zdravých jedincov.

13. **Medzi anaeróbne baktérie vyvolávajúce okoločelústny zápal patria:**

- a) Streptococcus mutans,
- b) Neisseria,
- c) Actinomyces, Clostridium.

Ing. Alžbeta Medved'ová, PhD., Ústav potravinárstva a výživy STU Bratislava ■ Odborný garant – výživa

14. **Imunitný systém môžeme najlepšie podporovať:**

- a) stravou a dostatočným pohybom,
- b) očkovaním a doplnkami výživy,
- c) stravou, pohybom, vyhýbaním sa stresu a výživovými doplnkami.

15. **Vhodná strava pri zápaloch v ústach je:**

- a) ovocie, zelenina, pizza,
- b) ovocie, zelenina, celozrnné pečivo,
- c) ovocie, sladkosti, cestoviny.

16. **Zápal v ústnej dutine nevyvoláva:**

- a) zvýšená nálada,
- b) znížená imunita,
- c) znížená ústna hygiena.

Správne odpovede test 6/2017:

1b, 2b, 3a, 4c, 5c, 6b, 7c, 8b, 9a, 10b, 11c, 12b, 13c, 14c, 15a, 16a, 17b, 18b.

Zdravotnícka
organizácia:
SK MTP

Registračné
číslo: **01**
2018

AD

Odpovede zasielajte
do **5. marca 2018** na e-mail:
farmaceutickylaborant@gmail.com

Kredity vám budú pridelené do **5. apríla 2018**

NAPÍŠTE

- registračné číslo AD testu
- meno a priezvisko
- registračné číslo v SK MTP
- číslo telefónu
- adresu lekárne
- číslo otázky a odpoveď

Prof. MUDr.
Jana Plevková, PhD.

Simulačné výučbové centrum
a Ústav patologickej fyziológie
Jesseniova lekárska fakulta v Martine
Univerzita Komenského v Bratislave

Čistota ovzdušia v obytných priestoroch a jej vzťah k výskytu a priebehu ochorení respiračného systému

Znečistenie vzduchu v obytných priestoroch

Epidemiologické štúdie dokumentujú pozitívnu koreláciu medzi výskytom, resp. zhoršením už existujúcich respiračných ochorení a zvýšením koncentrácie vzdušných polutantov. Kým význam znečistenia ovzdušia **vo vonkajšom prostredí a jeho vplyvu na zdravie** je všeobecne známy, menší dôraz sa kladie na výskyt a vplyv znečistenia ovzdušia v obytných či pracovných priestoroch.

Svetová zdravotnícka organizácia vypracovala program pre hodnotenie vplyvu znečistenia ovzdušia v obytných priestoroch na zdravie obyvateľstva a možnosti boja proti „indoor“ znečisteniam. „**Indoor“ znečistením rozumieme prítomnosť chemických, fyzikálnych a biologických znečistenín vo vnútri obytných priestorov a budov.** Ide o látky pochádzajúce z cigaretového dymu, čistiacich prostriedkov, stavebných materiálov, náterov, farieb, pesticídov a zlúčeniny, ktoré vznikajú pri spaľovaní biomasy a uhlia používaných na varenie a vykurovanie v domácnostiach, ako aj varenie na zemnom plyne bez spustenia digestora. Únava, bolesti hlavy, poruchy koncentrácie a iné zdravotné ťažkosti, ktoré sú spôsobené pobytom v „kontaminovaných“ priestoroch, boli nazvané ako „**sick building syndrome**“.

Okrem chemických látok je dôležité spomenúť **korpuskulárne znečisteniny** – ide o malé častice s aerodynamickým priemerom okolo 10 µm, ktoré môžu byť vdychnuté do dýchacích ciest. Najväčšie z týchto častíc sa zachytávajú v horných DC, menšie sa dostávajú do hrtana a priedušiek a častice s najmenším polomerom sa dostávajú až do periférnych DC a alveol.

Ide hlavne o **častice peľu, spóry plesní a fekálne pelety roztočov.** Ich zvýšený výskyt vo vdychovanom vzduchu v obytných priestoroch môže viesť k vzniku respiračných ochorení, prípadne exacerbácii chronicky prebiehajúcich ochorení, ako je napríklad alergická rinitída alebo priedušková astma.

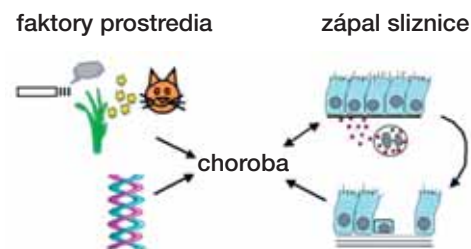
Ako pôsobia vybrané korpuskulárne a iné znečisteniny?

Nie všetky osoby sú rovnako senzitívne na pôsobenie vzdušných znečistenín, čo aj vysvetľuje, že expozícia rovnakému množstvu znečistenín vyvoláva rôzne prejavy od miernej iritácie slizníc u menej vnímavých jedincov, až po vážne prejavy s dýchavicou, kašľom ako súčasťou RADS – „reactive airway dysfunction syndrómu“, ktorý sa objavuje u vnímavých jedincov do 24 hodín po expozícii vzdušným nečistotám.

Genetická predispozícia sa nemusí vždy nevyhnutne týkať atopie, čo je vrodená pohotovosť k vzniku alergických ochorení. Nové poznatky poukazujú na význam proteínov, ktoré tvoria spojenia medzi bunkami respiračného epitelu – tzv. tight junctions, ktorých genetické mutácie môžu viesť **k zvýšenej priepustnosti slizníc,** a tým sa zvyšuje riziko vzniku respiračných ochorení. Okrem genetickej informácie sa na vzniku chronických respiračných ochorení podieľajú aj **faktory prostredia** ako expozícia peľom, alergénom roztočov, chemických znečistenín, ktoré iniciujú zápal. Ten následne vedie k vzniku funkčných a neskôr aj štrukturálnych zmien v DC.

Príkladom takýchto chronických ochorení DC sú **alergická rinitída (AR)** a **priedušková astma.** AR je alergický zápal nosovej sliznice. Vzniká v prípade, ak je alergén,

ako napríklad peľ, prach, spóry plesní alebo časti zvieracej srsti, alebo pokožky vdychnutý osobou s vnímavým imunitným systémom. U takýchto jedincov dôjde vplyvom alergénu k produkcii špecifických IgE protilátok, ktoré po naviazaní na mastocyty spôsobia uvoľnenie histamínu, ktorý je zodpovedný za príznaky alergickej rinitídy – kýchanie, svrbenie spojiviek, slzenie, zápal sliznice nosa a nadprodukcii hlienu.

Koncept vzniku chronických ochorení dýchacieho systému, či už v prípade alergickej rinitídy, alebo dlhodobej expozície škodlivým faktorom, napríklad chladu alebo vzdušným nečistotám. Genetická predispozícia spolu s faktormi prostredia vyvoláva zápal sliznice (alergický, neurogénny) a neskôr vedie nielen k funkčným dôsledkom, ale aj morfológickým zmenám.

Medzi najčastejšie alergény, ktoré vyvolávajú príznaky alergickej rinitídy, patria **drobné peľové zrná** vetrom opelivých rastlín. Medzi alergény vyvolávajúce celoročnú AR patria **roztoče, spóry plesní a zvieracia srst.** Pri neliečenej alebo nesprávne liečenej AR dochádza k vzniku komplikácií, ako sú opakované sinusitídy kvôli obštrukcii ústí prínosových dutín, tvorbe nosových polypov a AR je považovaná za silný rizikový faktor vzniku prieduškovvej astmy, kedy sa zápalový proces rozšíri aj do oblasti dolných dýchacích ciest a prejavuje sa vznikom prieduškovvej hyperreaktivity.

Astma bronchiálne je chronické zápalové ochorenie DC charakterizované reverzibilnou obštrukciou dýchacích ciest, prítomnosťou zväčša eozinofilného zápalu a hyperreaktivity hladkej svaloviny bronchov. Je spôsobená kombináciou komplexných, **genetických predispozícií a faktorov vonkajšieho prostredia**. Interakcia medzi týmito faktormi určuje okrem závažnosti aj odpoveď na liečbu. Medzi faktory vonkajšieho prostredia, ktoré môžu vyvolať, resp. zhoršiť priebeh astmy patrí mnoho faktorov – alergény (obzvlášť tzv. bytové – roztoče, spóry plesní a zvieracia srst), znečistenie ovzdušia (oxidy dusíka, oxidy síry, ozón) a rôzne ďalšie (cigaretový dym, chlór, náterové hmoty, výpary z čistiacich prostriedkov a pod.).

Jedným z princípov manažmentu ochorenia, ako je alergická rinitída a priedušková astma, je vyhýbanie sa alergénom tak, aby expozícia senzibilizovaných jedincov týmto alergénom bola čo najnižšia.

Korpuskulárne znečisteniny s antigénym potenciálom – alergény

Roztoče patria do radu Acari z triedy pavúkovcov. Vo vzťahu k ochoreniam u ľudí ako hlavný alergén bytového prachu majú najväčší význam dva druhy roztočov – *Dermatophagoides pteronyssinus* a *Dermatophagoides farinae*. Alergény sa nachádzajú ako v roztočoch samotných, tak aj v ich výlučkoch, tzv. fekálnych peletách. Antigénny potenciál roztočov je komplexný a spočíva v produkcii proteáz, ktoré narušujú štruktúrne proteíny v DC a aktivujú imunitný systém. Ďalej je to chitín a lipopolysacharidy, ktoré pochádzajú z baktérií, žijúcich saprofytycky s roztočmi.

Peľ je jemný prášok, ktorý obsahuje samčie mikrogametofy rastlín. Ochranný obal peľového zrna obsahuje sporopolenín, ktorý ochraňuje mikrogametofy počas presunu z tyčiniek na piestik. Peľové zrná sú ľahké a ľahko vdýchateľné.

Medzi najvýznamnejšie **plesne**, ktoré u ľudí vyvolávajú alergické prejavy, patria plesne z rodu *Aspergillus* a *Alternaria*. Sú to rôz-

norodé organizmy vo forme multicelulárnych filament nazývaných hýfy. Počas života produkujú spóry nazývané konídiá. Expozícia plesniam vyvoláva podráždenie hrdla, upchatie nosa, podráždenie očí, kašeľ a hvízdanie. Existujú dôkazy, že medzi zvýšenou vlhkosťou v obytných priestoroch a výskytom symptómov existuje súvislosť.

Obrázok znázorňuje najčastejšie alergény spôsobujúce ochorenie dýchacieho traktu u človeka. Roztoč a peľové zrná vo svetelnom mikroskope na horných paneloch, plesň *Aspergillus niger* a domáce zvieratá ako zdroje alergénov na dolných paneloch.

Mačacie a psie alergény – v medicínskej literatúre je popísaných 5 mačacích alergénov – medzi hlavné alergény patria sekretoglobín, lipokalín; vedľajšie zahŕňajú albumín, cystatín a mačacie protilátky IgA. Vyskytujú sa v slinách a ukladajú sa na srst, keď sa zviera čistí. Alergické prejavy v prípade psov sú spôsobené úlomkami srsti, šupinkami pokožky, slinami alebo močom psa; prípadne roztočmi, peľom alebo inými alergénmi zachytenými v srsti psa a sú prítomné cca u 10 % populácie. Medzi symptómy patria kožné vyrážky, kýchanie, upchatie nosa a hvízdanie.

Odporúčané opatrenia pre úpravu domáceho prostredia alergikov

Alergény sa šíria vzduchom a v bytových priestoroch pretrvávajú dlhodobo. Odstránenie predmetov, ktoré ich môže zachytávať, a pravidelné upratovanie znižuje riziko vzniku alergií.

Súčasťou protialergických opatrení sú napríklad:

- náhrada páperových prikrývok výrobkami z dutého vlákna, ktoré sa dajú prať pri teplote vyššej ako 60 °C,
- uzatvorenie všetkých lôžkovín, ktoré sa nedajú prať do protiroztočových poťahov,
- zo spálne detí odstrániť plyšové hračky,
- odstrániť koberce, závesy a ostatné textilie, na ktorých sa usadzujú alergény,
- používať vysávač s vysokou účinnosťou filtrácie (s HEPA filtrom),
- nábytok a podlahy čistiť navlhko, aby ste predišli víreniu prachu,
- pri upratovaní by alergik/astmatik nemal byť prítomný,
- alergikom sa neodporúča chovať zvieratá so srstou,
- vlhkosť v byte udržiavajte v rozmedzí 40 – 50 %, pri vyššej vlhkosti vznikajú ideálne podmienky k množeniu roztočov a plesní.

MUDr. Alena Rovňáková,
spoluautori:
MUDr. Lenka Balogová
MUDr. Ján Hockicko

Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice
Klinika infektológie a cestovnej medicíny

Varicella

ovčie kiahne

Prvýkrát poukázal na toto ochorenie arabský lekár Rhazes už v 9. storočí. Na infekčnú povahu upozornil Steiner v roku 1875. Súvislosť s pásovým oparom popísal von Bokay v roku 1892. Vírus izolovali v roku 1958 Weller a Staddard.

Ovčie kiahne sú vysoko nákazlivým vírusovým ochorením spôsobeným varicella-zoster vírusom (VZV). Po primárnej infekcii zostáva vírus celoživotne v latentnej forme v senzitivných gangliách hlavových a miechových nervov. Pri zníženej imunite sa môže reaktivovať. Po reaktivácii sa šíri z ganglia pozdĺž nervových vlákien do príslušného dermatómu, kde vyvoláva lokalizovaný výsev – herpes zoster. Súčasne sa vírus z ganglia môže šíriť centripetálne a spôsobiť meningoencefalitídu. Po prekonaní infekcie si pacient vytvára špecifické protilátky, ktoré ho doživotne chránia pred opakovaným vznikom ochorenia. Tie isté protilátky zabráňujú hematogénemu rozsevu pri vzniku infekcie herpes zoster. Komplikácie môžu nastať u imunokompromitovaných pacientov, u ktorých môžu klesnúť hladiny protilátok natoľko, že môže vzniknúť generalizovaný herpes zoster, ktorý je vlastne kombináciou zosterového a varicelózneho výsevu.

Ochorenie postihuje najmä deti vo veku do 10 rokov, často sa však môže objaviť aj u dospelých ľudí. Prenáša sa kvapôčkovou infekciou, vstupnou bránou sú spojivky a orofarynx. Kvapôčky sa dostanú na rôzne predmety, prostredníctvom ktorých môže byť človek takisto infikovaný. Tiež je možné nakaziť sa priamym kontaktom, dotykom pluzgierikov pacienta. Nakaziť sa je možné aj od človeka s ochorením herpes zoster, keďže obe ochorenia spôsobuje rovnaký vírus.

Inkubačná doba ovčích kiahní je 7 – 21 dní, teda za tento čas od prvého kontaktu s vírusom sa prejavia prvé príznaky.

Začiatok pripomína chrípku. Objaví sa zvýšená teplota, bolesti hlavy, svalov, únava a nechutenstvo. Teplota sa pohybuje okolo 38 °C.

Následne vzniká výsev. Jednotlivé eflorescencie prechádzajú v priebehu niekoľkých hodín štádiom makuly, papuly a vezikuly. Objavujú sa postupne v niekoľkých štádiách v priebehu 2 – 4 dní. Pacient je najviac infekčný práve v období asi dvoch dní pred vypuknutím ochorenia a objavenia sa prvých papuliek a trvá to asi 5 – 6 dní, kým sa z vezikúl nevytvoria krusty. Svrbiť výsev začína na tvári, trupe, za ušami a vo vlasoch. Postupne sa rozšíri na celé telo, končatiny a pokračuje aj do ústnej dutiny. Ochorenie u detí prebieha bez väčšej alterácie celkového stavu. U dospelých je priebeh ťažší, často sprevádzaný vysokými teplotami či postihnutím pľúc. Veľmi nebezpečné je ochorenie v prvom trimestri gravidity, kedy môžu vzniknúť u plodu vrodené vady končatín, lebky alebo mozgu. Zvlášť nebezpečné je, ak sa matka nakazí 5 – 7 dní pred pôrodom alebo 2 – 5 dní po pôrode, keďže v tomto čase ešte telo matky nie je schopné vytvoriť si protilátky, ktoré by boli schopné ochrániť dieťa. V tomto prípade môže byť priebeh u novorodenca veľmi ťažký. Naopak ochorenie matky v posledných 2 – 3 týždňoch tehotenstva má ľahký priebeh, dieťa je chránené matkinými protilátkami.

Najčastejšou komplikáciou je sekundárna bakteriálna superinfekcia eflorescencií, stafylokokové alebo streptokokové impetigo. U dospelých pacientov často dochádza k vzniku primárnej intersticiálnej pneumo-

nie a vzniku endokarditídy. V diagnostike ochorenia väčšinou postačí klinický obraz a epidemiologická anamnéza. Pre potvrdenie diagnózy má význam sérologické vyšetrenie.

Liečba je väčšinou symptomatická. Podávajú sa antihistaminiká a antipyretiká, u detí nie je vhodné podávať kyselinu acetylsalicylovú pre možný rozvoj Reyovho syndrómu. Virostatická terapia je indikovaná u veľmi vážnych stavov s komplikáciami, u imunokompromitovaných pacientov alebo gravidných žien. Pri sekundárnych bakteriálnych infekciách je vhodná terapia antibiotikami.

Prognóza ochorenia je dobrá, spontánne sa zhojí ad integrum. Nebezpečný môže byť priebeh u imunokompromitovaných alebo dospelých jedincov, kedy je dôležité nasadiť včas adekvátnu terapiu.

V prevencii sa využíva podávanie hyperimunného globulínu, hlavne u novorodencov, ktorých matky ochoreli v dobe okolo pôrodu alebo u osôb s poruchou imunity. K dispozícii je tiež živá očkovacia látka, ktorá je určená k aktívnej imunizácii zdravých jedincov od 9. mesiaca. Vakcína sa odporúča podávať u vnímavých jedincov, u ktorých sa predpokladá ťažší priebeh, prípadne u tehotných žien, ktoré neprekonali varicellu. Plošná vakcinácia sa vzhľadom k benignému priebehu nevykonáva.

PoxClin®

Chladivá pena PRE DETI S OVČÍMI KIAHŇAMI

Podporuje prirodzený hojivý proces a zlepšuje stav pokožky

PoxClin chladivá pena obsahuje patentovaný bioaktívny bakteriálny blokátor známy ako **2QR**. Je to záporne nabitý polysacharid získaný z výťažku Aloe Barbadensis, ktorý účinne bráni vstupu bakteriálnej infekcie do kože.

- ✓ Okamžitý ústup svrbenia
- ✓ Okamžitý chladivý a upokojujúci efekt
- ✓ Pomáha predchádzať zjazveniu
- ✓ Obsahuje prírodné zložky

Aktuality ZDRAVOTNÍCTVO

Niektoré poplatky spojené s pôrodom sa od februára zrušili

Od 1. februára 2018 končí poplatok za epidurálnu analgéziu a poplatok za účasť otca pri pôrode. Poplatok za výber pôrodníka zostáva.

Ministerstvo zdravotníctva chce sprísniť zákon o liekoch

Ministerstvo zdravotníctva (MZ) SR plánuje sprísniť zákon o liekoch, ten pritom prešiel zmenami len nedávno, v januári minulého roka. Dôvodom majú byť špekulanti, ktorí vymýšľajú, ako ho obísť.

„Niektoré lekárne si medzi sebou v relatívne veľkých objemoch predávali lieky,“ potvrdila hovorkyňa MZ SR Zuzana Eliášová s tým, že to pri zákone upravujúcom reexport liekov do zahraničia vzbudzuje pozornosť. Takúto výmenu liekov preto štát plánuje regulovať.

Situáciu potvrdzuje aj šéf Slovenskej lekárskej komory (SLeK) Ondrej Sukeľ. „Za znamenali sme celkom úspešné snahy niektorých subjektov, ktoré získali povolenie na poskytovanie lekárskej starostlivosti

o skupovanie liekov z iných lekární,“ uviedol. Za júl až december minulého roka prijal štát podnety na nekalé praktiky najmä pri lekárnach. V tejto veci začal osem správnych konaní, doteraz boli uložené lekárniam štyri pokuty. Podľa Eliášovej totiž porušili zákon, ktorý hovorí, „že lieky môžu vydať pacientom, predat späť veľkodistribútorovi alebo iba jedenkrát predat inej lekární“. „Štátny ústav pre kontrolu liečiv (ŠÚKL) plánuje v kontrolách pokračovať,“ povedala.

Podmienky vývozu liekov zo Slovenska sa zmenili začiatkom minulého roka. Eliášová tvrdí, „že problém s chýbajúcimi liekmi prestal v porovnaní s minulosťou existovať“. Ak liek podľa nej na trhu chýba, ide zväčša o interný dôvod držiteľa registrácie daného lieku, napríklad problém vo výrobe.

Distribučné firmy nemôžu od januára 2017 viac za hranice vyvážať lieky, ktoré sú hrazené z verejného zdravotného poistenia. Dá sa to iba v prípade súhlasu ich výrobcu. „Distribučky“ sú tak ako výrobcovia povinné dodávať lieky len do lekární. Pokiaľ ich chcú dodať inej distribučnej firme, môžu tak urobiť len vtedy, ak lieky skončia v lekární.

Aj lekárne majú nové povinnosti. Receptové lieky nemôžu odpredať komukoľvek. Spätný predaj lieku je možný iba tomu držiteľovi povolenia na veľkodistribúciu humánnych liekov, od ktorého lekárňu liek nakúpila. Lekárne si môžu tiež v prípade potreby vymieňať lieky medzi sebou. Za nedodržovanie zákona hrozia veľkodistribútorom pokuty až jeden milión eur, lekárniam do 100.000 eur.

PharmDr.
Vladimír Forman, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave
Farmaceutická fakulta
Katedra farmakognózie a botaniky

Medvedica lekárska, zlatobyl' obyčajná, príhľava dvojdomá, príhľava malá – pri zápaloch močových ciest

Arctostaphylos uva-ursi (L.) Spreng.

– medvedica lekárska, (Ericaceae). Je to nízky poliehavý krík, dožívajúci sa aj 100 rokov. V prírode jeho porasty vytvárajú ako by vankúše vďaka plazivému 30 – 150 cm dlhému kmieniku. Je charakteristický svojimi kožovitými, trvácimi listami. Práve tie tvoria liekopisnú drogu (Uvae ursi folium), ktorá má tiež svoju EÚ monografiu. U nás rastie v ihličnatých lesoch, na plytkých kamenistých pôdach, trávnatých a skalnatých miestach, predovšetkým v oblasti Nízkych Tatier, vo Fatre a Slovenskom raji. Najdôležitejšími obsahovými látkami listov sú jednoduché fenoly (arbutín, metylarbutín), ďalej triesloviny (deriváty kyseliny galovej a elagovej), flavonoidy a triterpény. Droga sa používa ako tradičný rastlinný liek na zmiernenie príznakov opakujúcich sa zápalov dolných močových ciest žien. U mužov sa používanie neodporúča, kým u nich nie je vylúčená benígna hyperplázia prostaty (BHP). Hydrolyzou spomínaného arbutínu v pečeni vzniká hydrochinón, ktorý je v najväčšej miere zodpovedný za antibakteriálny účinok drogy. List medvedice lekárskej sa užíva vo forme macerátu alebo záparu, ktorý sa pripraví z 1,5 – 4 g drogy na 150 ml vody a pije sa 2 – 4-krát denne. Môže spôsobovať zelenohnedé zafarbenie moču. Neodporúča sa piť tento čaj dlhšie ako týždeň. Tiež sa neodporúča užívanie v období tehotenstva a laktácie a do 18 rokov veku. V rámci novších štúdií sa testuje napr. antioxidantná aktivita tejto drogy.

Solidago virgaurea (L.)

– zlatobyl' obyčajná, (Asteraceae). Zlatobyl' obyčajná je trvácá rastlina dorastajúca do výšky asi 1 m. Nápadná je predovšetkým svojimi žltými úbormi, ktoré pozostávajú z rúrkovitých kvetov uprostred a z jazykovitých po okrajoch. Kvitne cca od júla do septembra. Najčastejšie ju nájdeme vo svetlých suchších lesoch, na skalách, krovinatých stráňach. Vyhľadáva väčšinou polotieň. Rozšírená je predovšetkým v Európe, lokálne aj v Malej Ázii a na západnej Sibíri. Liekopisnú drogu tvorí vňať (Solidaginis virgaureae herba). Najviac zastúpené obsahové látky sú flavonoidy (najmä deriváty kempferolu a kvercetínu). Ďalej fenolové glykozidy a kyseliny, silica a triterpénové saponíny. Ako tradičný rastlinný liek sa táto droga využíva na zosilnenie vylučovania moču pri ľahších ochoreniach močových ciest. Najčastejšie sa užíva vo forme záparu pripraveného z 3 – 5 g drogy. Pije sa 2 – 4-krát denne po dobu 2 – 4 týždňov. Medzi ďalšie formy patrí tekutý (0,5 – 2 ml, 3-krát denne) a suchý extrakt (350 – 450 mg, 3-krát denne) a tinktúra (rovnaké dávkovanie ako pri tekutom extrakte). Neodporúča sa užívať deťom do 12 rokov, tehotným a dojčiacim ženám. Taktiež sa neodporúča pri súčasnom užívaní syntetických diuretik.

Urtica dioica (L.) – príhľava dvojdomá;

Urtica urens (L.) – príhľava malá, (Urticaceae). Príhľava dvojdomá je 40 – 150 cm vysoká trvácá rastlina, sivozelená. Rozšírená je na celom svete okrem tropických oblastí. Príhľava malá je jednoročná, jednodomá rastlina a dorastá do výšky 40 – 70 cm. Má tmavozelené listy, je silno príhľivá. Ide o kozmopolitný druh, aj na území Slovenska je hojne rozšírená. Liekopisný je list týchto druhov (Urticae folium), no EÚ monografiu má aj vňať a koreň. Najdôležitejšie obsahové látky listu a vňate sú flavonoidy, amíny (histamín, cholín, acetylcholín, serotonin), alifatické kyseliny (mravčia a i.), deriváty kyseliny škoricovej. V koreni prevládajú steroly (deriváty β -sitosterolu), polysacharidy, lektíny, lignány, kremičitany. Ako tradičný rastlinný liek na zosilnenie vylučovania moču pri ľahších ochoreniach močových ciest sa využíva list a vňať. Koreň na zmiernenie príznakov BHP. List i vňať sú určené na perorálne použitie, najčastejšie ako čaj, no môžu byť aj v iných formách, napr. tekutý, suchý extrakt, tinktúra atď. Čaj (zápar) z listu alebo vňate sa pripravuje z 2 – 4 g drogy. Pije sa 3 – 6-krát denne (list), resp. maximálne 3-krát denne (vňať), po dobu 2 – 4 týždňov. Tieto drogy sa neodporúčajú užívať deťom do 12 rokov a tehotným a dojčiacim ženám.

Použitá literatúra:

Nagy, M. a kol. 2011. Farmakognózia. Biogenéza prírodných látok. Martin: Osveta, 2011. 238 s.
Nagy, M. a kol. 2017. Farmakognózia. Biologicky aktívne rastlinné metabolity a ich zdroje. 2. slovenské vydanie. Bratislava: Herba, 2017. 399 s.
Cervenka, M. a kol. 1986. Slovenské botanické názvoslovie. Bratislava: Príroda, 1986. 520 s.
Goliašová, K. 2006. Urticales. Príhľavotvaré. Flóra Slovenska V/3. [online]. Bratislava: Veda, 2006. 36 – 95. Dostupné na: <http://ibot.sav.sk/linky/databazy/digitalizovane-zvazky-diela-flora-slovenska/>
Azman, N. A. M. et al. 2016. Study of the Properties of Bearberry Leaf Extracts as a Natural Antioxidant in Model Foods. Antioxidants, 5(2): 11.
European Medicines Agency. 2012. Community herbal monograph on *Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng., folium. London.
European Medicines Agency. 2008. Community herbal monograph on *Solidago virgaurea* L., herba. London.
European Medicines Agency. 2012. Community herbal monograph on *Urtica dioica* L., *Urtica urens* L., their hybrids or their mixtures, radix. London.
European Medicines Agency. 2010. Community herbal monograph on *Urtica dioica* L.; *Urtica urens* L., folium. London.
European Medicines Agency. 2008. Community herbal monograph on *Urtica dioica* L. and *Urtica urens* L., herba. London.

UROSAL lady

**Ked' brusnice
nezaberajú,
dá sa to
aj inak!**

Poznáte pocit pálenia pri močení? Časté močenie?

Zloženie v 1 tablete:

400 mg suchého extraktu listu **medvedice lekárskej** (Arctostaphylos uva-ursi) s **20 % arbutínom**
15 mg suchého extraktu vňate **zlatobyle obyčajnej** (Solidago virgaurea), **10 mg** suchého extraktu koreňa **žihľavy** (príhľavy) **dvojdomej** (Urtica dioica) a **malej** (Urtica urens)

Dávkovanie: 1 tableta dvakrát denne (ráno a večer)

Aby sa dosiahol maximálny účinok, váš moč musí byť alkalický (treba zamedziť citrusové plody, paradajky, vitamín C a výrobky z brusnic).

UROSAL lady je nevhodný pre deti do 12 rokov a pre tehotné a dojčiacie ženy, pretože obsahuje extrakt z listu medvedice lekárskej.

Kúpajte iba v lekárni.

Informujte sa u vášho lekára alebo lekárnika.

BELUPO, s. r. o., Cukrová 14, 811 08 Bratislava
www.belupo.sk | www.facebook.com/mocenie

medvedica lekárska

žihľava malá

žihľava dvojdómá

zlatobyl' obyčajná

MUDr. Peter Brenišin

Gynekológ
Gynekologická ambulancia
Ambulancia gynekologickej
urogynekológie
BrenCare, Poprad

Endometrióza

Do kategórie mimoriadne nepríjemných ochorení, ktoré značne znižujú kvalitu života a vyskytujú sa výlučne u žien, patrí endometrióza. Pokiaľ vám názov ochorenia niečo pripomína, máte pravdu – pojmom endometrium sa označuje výstelka maternice, ktorá sa mení v závislosti od menštruačného cyklu. Endometrium v prvej časti cyklu rastie, pretože sa pripravuje na eventuálne „usídlenie“ oplodneného vajíčka. Pokiaľ však k oplodneniu nedôjde, počas menštruácie sa táto výstelka odlúči a následne začína celý proces nanovo.

Pri endometrióze sa stretávame s ložiskami endometria mimo dutiny maternice – jednak na iných pohlavných orgánoch (iné časti maternice, pošva, vaječníky, vajíčkovody), jednak na ďalších orgánoch, napr. postihnuté môžu byť črevo, močový mechúr a pod. Ostrovčeky endometria vyzerajú rôzne – môžu to byť jasné škvrny, červené až modré, niekedy čierne (vyzerajú ako spálený prášok), inokedy pripomínajú biele zvráskavené uzlíky, no vyskytujú sa aj ako endometriálne ovariálne cysty, čiže cysty na vaječníkoch, pričom ich vnútro (výplň) pripomína čokoládu či decht (zvyčajne sa aj označujú termínom „čokoládové cysty“).

Prečo je toto ochorenie také nepríjemné? Pretože ostrovčeky endometria, ktoré sú rozosiate mimo dutiny maternice, sa správajú v podstate rovnako ako endometrium vnútri maternice – rastú počas prvej časti menštruačného cyklu a majú tendenciu krváčať vtedy, keď sa spustí menštruácia. Problém je, že toto krvácanie zvyčajne nemá kam odtekať, takže žena má obrovské bolesti (pri endometrióze na plúcach môže dokonca vykašľávať krv). Ochorenie síce nie je zhubné, ale má niektoré vlast-

nosti malignity – ide o veľmi agresívne ochorenie v tom zmysle, že má tendenciu sa v organizme rozširovať, čiže zasahuje stále väčšiu plochu alebo ďalšie orgány. Ak je aj liečba úspešná, ochorenie pomerne často recidivuje.

Pritom vôbec nejde o zriedkavé ochorenie – vyskytuje sa u 10 až 15 percent v reprodukčnom veku, u sterilných žien sa výskyt pohybuje dokonca v rozmedzí medzi 25 až 35 percentami. Určitým spôsobom na ochorenie môžu upozorniť aj chronické bolesti panvy, keďže sa vyskytuje u 5 až 21 percent žien s týmito chronickými bolestivými stavmi.

K príznakom ochorenia patria silné bolesti v podbrušku počas menštruačného krvácania, pričom bolesť môže začínať už niekoľko dní pred začiatkom menštruácie. Medzi ďalšie príznaky patria nepravidelná menštruácia, krvácanie z pošvy či konečníka (v závislosti od lokalizácie ostrovčekov endometria), výskyt krvi v moči, vykašliavanie krvi, bolestivý pohlavný styk, ale aj neplodnosť.

V rámci diagnostiky sa teda postupuje od anamnézy (dôležitý je najmä reprodukčný vek a pozitívna rodinná anamnéza), cez vaginálne a ultrazvukové vyšetrenie až po laparoskopickú diagnostiku, keď sa laparoskopom skúma vnútro brušnej dutiny. Súčasťou klinického obrazu ochorenia sú bolesti v panve, najrôznejšie nepravidelnosti menštruačného cyklu (najmä silné a časté krvácanie), predmenštruačné špienie. Je však pravda, že existujú aj formy endometriózy bez týchto príznakov.

Liečba sa môže uberať viacerými smermi. Konzervatívna (medikamentózna) liečba

smeruje k dosiahnutiu atrofie ostrovčekov endometria – po odumretí sa ostrovčeky stávajú neaktívne, takže nespôsobujú problémy. Chirurgická liečba je už invazívna, zvyčajne sa vykonáva laparoskopicky, pričom sa ložisko endometriózy odstráni (materiál sa automaticky odosiela aj na histologické vyšetrenie). Počas operácie je dôležité, aby sa ložisko odstránilo „vcelku“, inak hrozí rozšírenie endometriózy aj na ďalšie tkanivá. Kombinovaná liečba spája pozitíva oboch predchádzajúcich metód – rýchle odstránenie ložísk vďaka operačnému zákroku, pričom medikamentózna liečba nielen pomáha riešiť už existujúce ochorenie, ale aj znižovať riziko recidívy.

Alternatívne formy liečby sa považujú iba za doplnkové – patria tu akupunktúra, fytooterapia, fyzioterapia a podobne. K novým trendom v liečbe sa radí imunomodulačná terapia.

Situácia v liečbe endometriózy v porovnaní s minulosťou pokročila, no stále je ešte čo na tomto poli doháňať. Cieľom je pomôcť ženám s endometriózou vyriešiť tento zdravotný problém a umožniť im žiť plnohodnotný život bez obmedzení spôsobenými bolesťami.

Ilustračné foto: internet

Najčastejšie otázky

Existuje úplný zoznam druhov lekárskej starostlivosti a liečby, na ktoré sa vzťahuje európsky preukaz zdravotného poistenia (EPZP)?

Nie.

EPZP zahŕňa všetky prípady nevyhnutnej zdravotnej starostlivosti alebo liečby v inej krajine EÚ, ktoré nie je možné odložiť až do návratu do vašej domovskej krajiny.

Kto rozhoduje o tom, či je daná liečba „nevyhnutná“?

Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti určí s prihliadnutím na váš zdravotný stav a dĺžku pobytu, či je daná liečba nevyhnutná a či ju nemožno odložiť do vášho návratu domov.

Moja zdravotná poisťovňa mi nedala EPZP. Namiesto toho mi vydali dočasné náhradné potvrdenie. Zaručuje mi tento dokument pri dočasnom pobyte v zahraničí prístup k rovnakej zdravotnej starostlivosti ako EPZP?

Áno.

Dočasné náhradné potvrdenie preukazuje váš nárok na rovnaké práva ako EPZP. Pre poisťovne by však vydávanie náhradného potvrdenia namiesto EPZP nemalo byť bežnou praxou. Dočasné náhradné potvrdenie by malo byť vydané, ak výnimočne okolnosti bránia vydaniu EPZP. Ide napríklad o krádež alebo stratu preukazu, keď ste už v zahraničí, alebo ak krátkosť času pred cestou neumožňuje vydanie EPZP.

Musím mať okrem EPZP aj cestovné poistenie?

Nie.

Pri cestovaní v rámci EÚ nie je pre vás cestovné poistenie povinnosťou. EPZP však nemusí pokrývať výdavky na súkromnú zdravotnú starostlivosť ani ďalšie náklady, ako napr. horskú záchranú službu v lyžiarskych strediskách, stratu alebo krádež majetku, alebo návrat do vlasti. Ak sa preto chcete voči takýmto rizikám poistiť, okrem EPZP vám odporúčame uzatvoriť aj cestovné poistenie.

Som štátny príslušník tretej krajiny a príspevky na sociálne zabezpečenie platím v EÚ. Môžem požiadať o EPZP?

Áno.

Pokiaľ máte zákonné zdravotné poistenie v krajine EÚ a chcete cestovať do inej krajiny EÚ, máte nárok na EPZP. Existuje len jedna výnimka: príslušníci tretích krajín nemôžu využiť EPZP v Dánsku, ani ho získať, ak tam sú poistení.

Som tehotná. Môžem použiť svoj EPZP na rutinné kontroly v rámci prenatálnej starostlivosti v inej krajine EÚ? Vzťahuje sa na mňa poistenie aj v prípade, že si plánujem pôrod v zahraničí?

EPZP sa vzťahuje na všetky lekárske prehliadky a starostlivosť spojenú s tehotenstvom vrátane neplánovaného narodenia dieťaťa (napríklad ak neočakávane porodíte počas výletu v zahraničí). Ak však plánujete porodiť v zahraničí a chcete mať istotu poistného krytia vašich nákladov, obráťte sa na váš miestny zdravotný úrad a vopred požiadajte o povolenie (formulár S2).

Mám chronické ochorenie, preto musím pravidelne navštevovať lekára. Môžem počas dočasného pobytu v zahraničí použiť EPZP na takúto zdravotnú starostlivosť?

Áno.

Ak máte chronické ochorenie (ako cukrovka, astma, rakovina alebo potreba dialýzy), máte nárok na ošetrovanie, ktoré sa považuje za nevyhnutné vzhľadom na váš zdravotný stav a dĺžku vášho pobytu. Upozorňujeme, že v prípade ošetrovania, na ktoré je potrebné špecializované zariadenie alebo personál (napríklad dialýza, kyslíková terapia a chemoterapia), by ste pred vycestovaním do zahraničia mali získať súhlas príslušného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Zároveň pripomíname, že EPZP nepokrýva náklady na plánovanú liečbu, t. j. ak účelom cesty je poskytnutie zdravotnej starostlivosti.

GYNIMUN[®]

INTIM PROTECT

SELEKTÍVNE VAGINÁLNE PROBIOTIKUM

L. RHAMNOSUS
(Lbp PB01-DSM 14870)

L. GASSERI
(Lba EB01-DSM 14869)

Patentované kmene
vaginálnych laktobacilov

Účinne podporuje liečbu bakteriálneho a kvasinkového vaginálneho zápalu

Obnovuje a udržuje zdravú vaginálnu flóru

Aktívne zložky:

Jedna (1) vaginálna kapsula GYNIMUN[®] obsahuje minimálne 1x10⁸ Lactobacillus gasseri, (EB01TM) a Lactobacillus rhamnosus (PB01TM).

Zdravotnícka pomôcka

Dovozca: Aloris Vital, s.r.o. Majoránová 62, 821 07 Bratislava, Kontakt: info@alorisvital.sk, www.gynimun.sk

*patentovaný produkt firmy Bifodan (EcoVag[®]) pod obchodnými známkami partnerov

ALO_GYN_03_2018

PhDr. Andrea Bukovská, MHA

Farmaceutický laborant
so špecializáciou z lekárenstva
Nemocničná lekáreň UNM
Univerzitná nemocnica, Martin

Vitamíny, minerály a antioxidanty pri diabetes mellitus

3. časť

Diabetes mellitus predstavuje aj napriek pokroku vedy a techniky závažnú metabolickú neprenosnú chronickú chorobu.

Zdravý metabolizmus si vyžaduje dostatočné množstvo vitamínov, minerálov a stopových prvkov. Ich najvýznamnejším zdrojom je pestrá strava. Pri metabolických neprenosných chronických chorobách však často dochádza k ich nedostatku vplyvom choroby alebo nedostatočného príjmu zo stravy. Nie je tomu inak ani pri diabetes mellitus.

Pri diabetes mellitus všetkých typov a v každom veku najčastejšie chýbajú **vitamíny skupiny B**. Rozpusťné sú vo vode a pôsobia vo veľmi malých dávkach. Celkovo posilňujú nervový systém, čo má veľký význam pre každého, pretože stres negatívne ovplyvňuje nielen stav kože, ale aj nechťov a vlasy.

Vitámín B₁ (tiamín, aneurín) možno pomenovať aj ako vitamín optimizmu. Udržiava dobrú náladu, zlepšuje chuť do jedla a trávenie a zabraňuje únave. Pri jeho nedostatku vznikajú bolesti nôh, ale aj neistota, nespavosť, nesústredenie, zmeny krvného tlaku, pulzu a nálady.

Vitámín B₂ (riboflavín, laktoflavín) sa niekedy označuje aj ako vitamín G. Udržiava energetické mechanizmy a významne pomáha pri metabolizme tukov. Podieľa sa na tvorbe myelínu nervov, pomáha pri fungovaní nervového systému, tvorbe červených krviniek a ovplyvňuje pamäť. Pri jeho nedostatku vznikajú vrásky nad hornou perou, pálenie a začervenanie očí, syndróm suchého oka, ale aj lúpanie čela alebo mastné vlasy.

Vitámín B₃ (niacín, niacinamid, nikotínamid) možno pomenovať aj ako vitamín PP. Je nevyhnutný na tvorbu energie v bunkách a nenahraditeľný pri premene potravy na energiu. Dôležitý je aj pri metaboliz-

me cukrov a tukov, lebo udržiava chuť do jedla a zabraňuje strate chuti do jedla.

Vitámín B₆ (pyridoxín pyridoxal, pyridoxil, pyridoxamín) priaznivo pôsobí nielen na pamäť, ale aj správnu funkciu nervového systému. Zmierňuje nespavosť a pomáha pri liečbe depresií. Dôležitý je pre rast a správnu funkciu svalov a pokožky.

Vitámín B₁₂ (kyanokobalamín) je pre organizmus a metabolizmus bielkovín veľmi potrebný. Podporuje rast, regeneráciu a delenie buniek a transport kyseliny listovej a jej derivátov do buniek. Ako základný vitamín pre funkciu myelínu v bunkách je dôležitý pri regenerácii a správnej funkcii nervovej sústavy. Zabraňuje bolestiam nervov, ovplyvňuje koncentráciu, mierni depresie, znižuje podráždenosť, zlepšuje pamäť, sústredenie a schopnosť učiť sa. Jeho účinnok úzko súvisí s funkciou **kyseliny listovej** (vitamín B₉, acidum folicum, folát, folacín, kyselina folová), ktorá sa niekedy označuje aj ako vitamín Bc alebo vitamín M.

Biotín (vitamín B₇, vitamín H) je potrebný pre správnu funkciu pokožky. **Kyselina pantoténová** (vitamín B₅) významne vplyva na alergie, trpnutie končatín a kŕče, ktoré často sprevádzajú diabetickú polyneuropatiu.

Vitámín C ako jeden z najdôležitejších antioxidantov chráni pred toxickými látkami z ovzdušia a z potravy, niektorými formami rakoviny, chorobami srdca, vírusovými, bakteriálnymi a infekčnými chorobami, lebo posilňuje imunitný systém. Pretože je nevyhnutný pri tvorbe dopamínu, karnitínu, kolagénu a zachovaní funkčnosti väzív, oporných a spojivových tkanív (kosť, dentín, chrupavka), má veľký význam aj pre diabetikov s orgánovo špecifickými komplikáciami diabetes mellitus pri zachovaní elasticity kože, svalov, šliach a väziva a urýchlení hojenia rán.

Vitámín E (tokoferol) predstavuje významný stabilizátor bunkových membrán. Ako antioxidant chráni bunky pred poškodením voľnými radikálmi, čím znižuje nebezpečenstvo vzniku nádorových ochorení. Podporuje transformáciu bielkovín, tukov a cukrov na energiu a zvyšuje detoxikačnú schopnosť pečene. Znižuje hladinu cholesterolu a triacylglycerolov, a tým riziko vzniku kardiovaskulárnych ochorení a aterosklerózy.

Vitámín A (retinol, axeroftol) je nevyhnutný pre rast, vývoj, diferenciaciu a kvalitu epitelálnych buniek slizníc (priedušky, dŕasná, žalúdok, pankreas, črevá, obličky, močový mechúr, močové cesty, prostata, maternica), zubov, nechťov, kostí a krvotvorných buniek. Ovplyvňuje zrak (hlavne v noci), farebné videnie a zmierňuje únavu očí.

Stopové prvky sa v organizme vyskytujú v koncentrácii nižšej ako 50 mg/kg telesnej hmotnosti s výnimkou železa. Organizmus človeka ich potrebuje menej ako 100 mg/deň. Pre diabetikov je mimoriadne dôležitý hlavne **zinok** (Zn). Jeho nedostatok má vplyv na metabolizmus glukózy.

Ultra stopové prvky sa v organizme nachádzajú v minimálnych množstvách, často aj nižších ako 1 µg/deň. Pre diabetikov je mimoriadne dôležitý hlavne **chróm** (Cr), ktorý zlepšuje pôsobenie inzulínu a pomáha presunu glukózy a iných živín do buniek. Významne pomáha inzulínu lepšie pracovať.

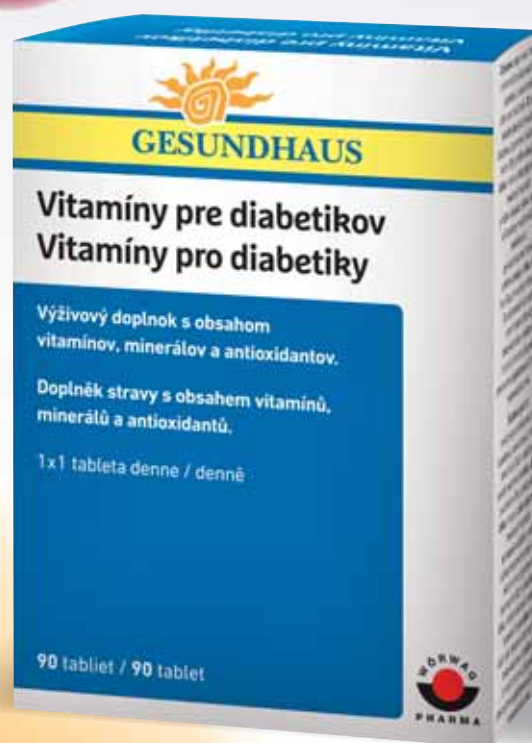
Vitamíny, minerály a stopové prvky majú nezastupiteľnú úlohu pre správne fungovanie organizmu. Organizmus si ich ale nevie skladovať do zásoby, a preto je ich pravidelný príjem zo stravy a v pravidelných kúrach aj pri správne pripravenej zmesi vo forme výživových doplnkov potrebný.

Viem, čo potrebujem

1 tableta
denne

- ▶ **Vitamín C, E** – antioxidanty, ktoré prispievajú k ochrane buniek pred oxidačným stresom
- ▶ Komplexná škála **vitamínov skupiny B**
- ▶ **Zinok** – pre správnu funkciu imunitného systému
- ▶ **Chróm** – potrebný pre správne udržanie normálnej hladiny glukózy v krvi

Výživový doplnok

www.diabetik.sk

Wörwag Pharma GmbH & Co. KG, P. O. BOX 194, 830 00 Bratislava 3, tel. 02/44 88 99 20, info@woerwagpharma.sk, www.woerwagpharma.sk

VPDINZ0118

PharmDr. Adela Čorejová, PhD.

Nemocničná, a. s.
Nemocnica Malacky

N06B Psychostimulanciá a nootropiká

Psychostimulanciá a nootropiká patria do skupiny liečiv ovplyvňujúcich centrálny nervový systém (CNS), konkrétne ku psychoanaleptikám. V anatomicko-terapeutickom systéme patria do farmakologickej skupiny N06B, ktorá je rozdelená do piatich farmakologicko-terapeutických podskupín (Tabuľka 1). Výdaj všetkých prípravkov ATC skupiny N06B psychostimulanciá a nootropiká sa viaže na lekársky predpis alebo na osobitné tlačivo so šikmým pruhom (metylfenidát).

Tabuľka 1: Psychostimulanciá a nootropiká registrované na Slovensku

Kód	Názov farmakologicko-terapeutickej podskupiny	Liečivá registrované na Slovensku
N06BA	Centrálne pôsobiace sympatomimetiká	metylfenidát, modafinil, atomoxetín
N06BB	Bicyklické zlúčeniny	–
N06BC	Deriváty xantínu	kofeín
N06BD	Tricyklické zlúčeniny	–
N06BX	Iné psychostimulanciá a nootropiká	piracetam, idebenón, vinpocetín

Indikáciou pre predpísanie **psychostimulancií** sú prakticky dve indikácie: hyperaktivita u detí (ADHD – porucha pozornosti sprevádzaná hyperaktivitou) a narkoleptický syndróm. Pre tieto indikácie sa využívajú liečiva skupiny **N06BA Centrálne pôsobiace sympatomimetiká**.

Metylfenidát (analog amfetamínu) a atomoxetín ľahko prenikajú do CNS a majú stimulačný účinok na náladu a čulosť. Používajú sa pri liečbe poruchy pozornosti u detí a dospelých. Pre starších pacientov (> 65 rokov) nie sú vhodné.

Pre dostupnosť preparátov s dlhodobým účinkom sa vo väčšine odporúčaní uvádza metylfenidát ako liečivo prvej voľby v liečbe ADHD. Prípravky metylfenidátu s postupným uvoľňovaním sú založené na riadenom osmotickom uvoľňovaní aktívnej látky pomocou technológie OROS (Osmotic-controlled release oral system). Táto lieková forma funguje na princípe osmotickej pumpy a zaisťuje kontinuálne uvoľňovanie metylfenidátu počas viac ako 12 hodín. Tým je umožnená kontrola hlavných klinických symptómov ADHD, ako nepozornosť, hyperaktivita a impulzivnosť počas dňa. Medzi ďalšie výhody tejto liekovej formy patria bezpečnosť, nízky výskyt vedľajších účinkov, minimálne výkyvy plazmatickej koncentrácie metylfenidátu, účinnosť pretrvávajúca 12 mesiacov a nízky potenciál pre zneužívanie.

Atomoxetín je liečivom prvej voľby pri ADHD so špecifickými komorbiditynými po-

ruchami. Je vhodný pre dospelých pacientov s ADHD, pričom plný rozvoj jeho účinku je do 8 týždňov. Zabezpečuje kontinuálne 24-hodinové ovplyvnenie príznakov a nemá efekt jednej dávky. Od psychostimulancií sa odlišuje tým, že nespôsobuje eufóriu, nemá návykový potenciál, nezhoršuje tiky ani úzkosť a zlepšuje iniciálnu fázu spánku. Tým ako atomoxetín zlepšuje pozornosť, má pozitívny účinok na kognitívne aj na psychosociálne funkcie.

Modafinil sa používa na podporu bdelosti, pomáha osobám, aby nezaspali. Indikuje sa len na liečbu narkolepsie. Nie je vhodný pri poruchách spánku v dôsledku práce na zmeny, obštrukčného spánkového apnoe alebo pri idiopatickej hypersomnii.

Kofeín zo skupiny **N06BC Deriváty xantínu** sa používa na liečbu primárneho apnoe predčasne narodených novorodencov. Jeho hlavný účinok je stimulácia CNS a stimulácia respiračného centra. Dostupný je vo forme infúzneho roztoku, ktorý možno podávať aj ako perorálny roztok.

Indikáciou pre predpísanie **nootropík** sú hlavne následky akútneho poškodenia mozgu s následnými kvantitatívnymi a kvalitatívnymi poruchami vedomia a čiastočne s poruchami učenia a pamäti. Ide napríklad o poruchy mozgovej cirkulácie, ktoré vznikli rozličnými mechanizmami, ako apoplexia, trauma alebo ateroskleróza, prejavujúce sa poruchou pamäti, hybnosti, ver-

tigom, alebo bolesťou hlavy. Mechanizmus ich účinku je založený na zlepšení oxidačného a glukózového metabolizmu nervovej bunky, podieľajú sa na odstraňovaní voľných toxických kyslíkových radikálov a zlepšujú fluiditu krvi. Nootropné liečiva patria k dobre tolerovateľným. Excitačné, prípadne nežiaduce účinky sa môžu vyskytovať až pri vysokých dávkach, najmä pri parenterálnom podávaní. Sú to liečivá, ktorých terapeutický účinok sa viac obmedzuje na poruchy po akútnom poškodení mozgu. Preto ich častokrát nemá zmysel podávať dlhodobo, pokiaľ nejde o aterosklerotické poškodenie. Pri liečbe porúch vedomia je vhodná parenterálna liečba, vo včasných štádiách demencie dlhodobá perorálna liečba. Ich účinnosť však klesá so zhoršujúcim sa stupňom demencie.

V spomínaných prípadoch sa využívajú najmä liečivá skupiny **N06BX Iné psychostimulanciá a nootropiká**. Piracetam vylepšuje vychytávanie a utilizáciu glukózy a zlepšuje produkciu ATP. Jeho užívanie je spojené s pozitívnym vplyvom na poruchy funkcie mozgu, ako je starnutie, hypoxia, glukózová deprivácia, zranenia alebo neurodegeneratívne ochorenia. Idebenón je indikovaný na liečbu poruchy zraku dospievajúcim a dospelým pacientom s Leberovou hereditárnou optickou neuropatiou. Vinpocetín patrí k nootropikám s vazodilatačnými účinkami aktivujúcimi mozgový metabolizmus. Má nízku toxicitu a minimum vedľajších účinkov. Vhodný je predovšetkým pre starších pacientov. Prípravky s obsahom nootropík sú dostupné vo forme tabliet (piracetam, vinpocetín), filmom obalených tabliet (idebenón) a injekčného roztoku (piracetam, vinpocetín).

Kľúčové slová

ATC klasifikácia, psychostimulanciá a nootropiká

MUDr. Karol Mika

Autor Lekárskej fytotherapie
a spoluautor atlasov liečivých rastlín

PEČEŇOVNÍK TROJLALOČNÝ

HEPATIC A NOBILIS GARS AULT (RANUNCULACEAE)
syn. HEPATIC A TRILOBA GILIB.

Trváca bylina so stonkou do 15 cm výšky. Kvety sú pravidelné, modré, fialové, ružové alebo červené aj biele a patria medzi prvé, ktoré sa na jar ukážu. Namiesto kalicha je pod kvetom trojpočetný praslen celistvo okrajových listeňov. Listy na dlhších stopkách sú trojlaločne celistvo okrajové. Vyrastajú prakticky po odkvitnutí rastliny. Najčastejšie sa vyskytuje v tienoch stromových drevín, najmä pri zvýšenej vlhkosti. Tvorí spoločenstvá s plúcnikom lekárskeým a papradou samčou. Pečeňovník sa ako plnokvetná sorta pestuje aj v záhradkách. Rastlina bola známa aj v stredoveku, keď sa popri liečebnom využití používala namiesto čínskeho čaju.

Drogu predstavuje list – Hepaticae (trilobae) folium.

Z obsahových látok sa ako liečebne účinný uvádza glykozid hepatrilobín, anemonol, anemonín, ale tiež triesloviny a saponíny.

Zlepšuje močenie (diuretikum).

Listová droga sa užíva vo forme odvaru ako prostriedok na zvýšenie vylučovania moču, pri poruchách tvorby moču, pri jeho spomalenom vylučovaní, pri stagnácii moču a tvorbe piesku alebo konkrementov (bez obštrukcie močových ciest).

Droga sa pre obsah anemonínu, ktorý má tuberkulostatické účinky, môže adjuvantne

podávať (popri tuberkulostatikách) pri špecifickom postihnutí urotraktu.

Pri príprave odvaru sa uvádza jednotlivá dávka 2 g drogy. Zápar sa pripravuje z 1 kávovej lyžičky na šálku vody; pije sa 2 – 3-krát denne. Obyčajne sa kombinuje so silnými potenciujúcimi rastlinami.

Pri terapeutických dávkach neboli zistené nijaké škodlivé účinky.

Rastlina je súčasťou liečivých čajovín.

Ilustračné foto: internet

Bylinková lekáreň HERBEX

www.herbex.sk

krvný tlak

Srdcovník podporuje správne fungovanie kardiovaskulárneho aparátu. Hloh reguluje srdcovú činnosť, podporuje krvný obeh, relaxáciu a upokojenie. Imelo podporuje zdravie ciev, zlepšuje mikrocirkuláciu a prekrvenie. Lapacho, olivovník a jablčník tradične pomáhajú krvnému obehu a krvnému tlaku.

zápcha

Lan prispieva k pravidelnej funkcii čriev, zlepšuje črevnú peristaltiku a podporuje trávenie. Podporuje pocit plnosti a nasýtenia. Mäta má pozitívny vplyv na zdravie tráviaceho traktu. Fenikel podporuje trávenie a vylučovanie. Inulín podporuje trávenie, prispieva k stimulácii produkcie tráviacich štiav a ku gastrointestinálnej pohyblivosti.

kašeľ, prechladnutie

Pamajorán potláča zápal priedušiek a podporuje odkašliavanie. Baza pomáha pri nachladnutí. Mäta, tymián a skorocel majú upokojujúce účinky pri podráždení hrdla a hltanu.

prírodné antibiotikum

Kapucínka je považovaná za prírodné antibiotikum. Tymián prispieva k prirodzenej obranyschopnosti organizmu. Uľahčuje odkašliavanie. Pomáha so suchým kaštom.

Nájdete v každej
dobrej lekární

Doc. PharmDr. Daniela Mináriková, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave
Farmaceutická fakulta
Katedra organizácie a riadenia farmácie

PharmDr. Ing. Ivona Malovecká, PhD.

Ministerstvo zdravotníctva SR
Sekcia farmácie a liekovej politiky
Odbor hodnotenia zdravotníckych technológií

Aký je postup registrácie/oznámenia

4. časť

■ Aký je postup registrácie/oznámenia zdravotníckej pomôcky (ZP)?

Zákon ukladá výrobcovi ZP povinnosť oznámiť údaje o výrobcovi a ZP. Výrobca môže poveriť vykonaním tohto úkonu akúkoľvek fyzickú osobu alebo právnickú osobu – oznamovateľa. Oznamovateľ podáva vyplnený formulár na registráciu/oznámenie ZP podľa pokynov ŠÚKL, v ktorom oznámi identifikačné údaje oznamovateľa, výrobcu alebo splnomocnenca a identifikačné údaje ZP (napr. druh a obchodný názov ZP, stručný opis ZP, účel určenia ZP, hlavný mechanizmus účinku, ktorým sa dosiahne účel určenia, kódy medzinárodne uznávaného názvoslovía ZP ako GMDN, UMDNS alebo EDMS a zaradenie ZP). Ďalej predkladá ES/EÚ vyhlásenie o zhode ZP, ES/EÚ certifikáty podľa použitého postupu posúdenia zhody, návod na použitie ZP v slovenskom jazyku a v tlačenej podobe (ak je rozsiahly, je možné aj elektronicky), označenie ZP (vonkajší obal) v slovenskom jazyku. Slovenský výrobca alebo splnomocnenec sprístupní pre ŠÚKL aj technickú dokumentáciu o ZP. Všetky informácie musia byť v súlade s legislatívnymi požiadavkami. ŠÚKL následne vkladá údaje o registrácii výrobcu, splnomocnenca a ZP do Európskej databanky ZP (EU-DAMED). Registrácia/oznámenie ZP, výrobcov a splnomocnenecov je v súčasnosti bezplatná. ŠÚKL nevydáva výstup z databázy registrovaných/oznámených ZP. Stav vybavenia registrácie/oznámenia je možné overiť vždy v pondelok vo **vyhľadávacej databáze** ZP, ktorú ŠÚKL spravuje. Pre úspešný postup je vždy dôležité riadiť sa pokynmi, ktoré ŠÚKL zverejňuje na svojom webovom sídle v časti ZDRAVOTNÍCKE POMÔCKY.

■ Čo je posudzovanie zhody zdravotníckej pomôcky?

Posudzovanie zhody je zisťovanie, či skutočné vlastnosti ZP zodpovedajú ustanoveným technickým požiadavkám podľa príslušných noriem. Posudzovanie zhody musí byť uskutočnené postupmi ustanovenými v technickom predpise z oblasti posudzovania zhody. Preukázanie zhody je povinnosťou výrobcu ZP a dokladuje ho ES/EÚ vyhlásením o zhode. Ide o právny záväzný dokument potvrdzujúci zhodu ZP s normami a požiadavkami podľa jej účelu určenia. Pokiaľ však ZP nespĺňa stanovené požiadavky, napriek existencii ES/EÚ vyhlásenia, pomôcka môže byť stiahnutá z trhu.

■ Čo je značka CE?

Ide o všeobecnú značku zhody, ktorú je výrobca (alebo ním splnomocnená osoba) povinný umiestniť na ZP po jej posúdení zhody pred uvedením ZP na trh alebo do prevádzky/používania. Označenie CE sa na ZP umiestni podľa všeobecných zásad ustanovených osobitným predpisom, a to viditeľne, čitateľne a nezmazateľne. Ak to nie je možné, označenie CE sa umiestni na obale a v sprievodnej dokumentácii.

■ Čo je výsledkom registrácie/oznámenia zdravotníckej pomôcky?

Sekcia ZP Štátneho ústavu pre kontrolu liečiv zvyčajne v lehote do 30 dní (pri zložitejších alebo neúplných žiadostiach sa lehota predĺži) skontroluje predloženú dokumentáciu, relevantnosť údajov a tvrdení o ZP. V prípade, že žiadateľ splnil všetky požiadavky, ŠÚKL pridelí ZP kód pozostáva-

júci z písmena a 5-miestneho čísla a uvedie ho v databáze pridelených kódov ZP. Vyhľadávacia databáza je zverejnená na webovej stránke ŠÚKL a je aktualizovaná raz týždenne. Okrem toho ŠÚKL zverejňuje aj úplnú databázu ZP vo formáte .xls s mesačnou aktualizáciou vždy k 1. dňu mesiaca. Písmeno pred 5-miestnym číselným kódom označuje skupiny ZP, ktoré sú uvedené v Zozname kategorizovaných ZP.

- A** – Obväzový materiál, náplasti a zdravotnícke pomôcky, ktoré slúžia na aplikáciu liečiva
- B** – Zdravotnícke pomôcky pre inkontinenciu, retenciu moču
- D** – Zdravotnícke pomôcky pre diabetikov
- F** – Zdravotnícke pomôcky pre stomikov
- G** – Zdravotné pančuchy, pančuchové nohavice, návleky a iné pomôcky pre kompresívnu liečbu
- H** – Sériovo vyrábané prsné epitézy
- J** – Hromadne vyrábané ortopedicko-protetické pomôcky a príslušenstvo k nim
- K** – Rehabilitačné a kompenzačné pomôcky
- L** – Vozíky a kočíky, mobilné chodútky, zdvíhačky chorých, špeciálne postele a príslušenstvo k nim
- N** – Pomôcky pre sluchovo postihnutých, načúvacie prístroje a príslušenstvo k nim
- O** – Okuliare a pomôcky pre zrakovu postihnutých a príslušenstvo k nim

zdravotníckej pomôcky (ZP)?

Například:

- A21866** Obväz hydrofilný sterilný 12 cm x 5 m, á 10 ks
- B21038** Depend Extra savosť 1150 ml, veľkosť 55 cm, á 20 ks
- D92964** Prúžky ku Glukomeru Rightest 2 x 25 ks
- F88518** Vrečko stomické výpustné Flexima Active High Flow jednodielne, transparentné, 15-80 mm
- G86384** ELAST 0401 LUX – Pančuchy kompresívne lýtkové II. K. tr.
- H53716** Epiteza prsníková ANITA samolepiaca
- J28879** Ortopedické vložky pre pozdĺžne plochú nohu detská
- K29164** Palica hliníková nastaviteľná 470 – 1 020 mm
- L60879** Vozík mechanický Progeo EXELLE šírka 39 – 45 cm, nosnosť 120 kg, hmotnosť 9,5 kg
- N96024** Prístroj načúvací Naída V50-UP digitálny, závesný
- O56548** Hyperokulár 5343/01 Zväčšenie 4x priemer 50/40 mm

■ Môžu sa v registrácii/oznámení zdravotníckej pomôcky robiť zmeny?

Áno, pokiaľ registrácia/oznámenie ZP nie je staršia/staršie ako 10 rokov (ináč je potrebné podať novú registráciu/oznámenie, pričom sa uvedú pôvodne pridelené kódy ZP). Zmeny sa týkajú predĺženia registrácie/oznámenia ZP na základe aktuálneho ES/EÚ certifikátu, zmeny triedy/zaradenia ZP uskutočnenej výrobcom, rozšírenia registrácie/oznámenia o nové typy ZP v rámci už existujúceho kódu alebo s vygenerovaním nových kódov, zmeny názvu ZP, zmeny názvu (mena) alebo sídla (adresy) výrobcu, splnomocnenca alebo oznamovateľa, zmeny výrobcu, splnomocnenca alebo oznamovateľa, zmeny textu v návode na použitie alebo na označení ZP, zrušenia kódu ZP, zmeny právnej subjektivity výrobcu, EÚ splnomocnenca so sídlom v SR.

Možno zosumarizovať, že zdravotnícku pomôcku možno uviesť na trh, ak:

- spĺňa technické požiadavky na bezpečnosť podľa príslušných nariadení,
- bola pri nej stanoveným spôsobom posúdená a preukázaná zhoda jej vlastností so základnými požiadavkami podľa príslušných noriem,
- je označená značkou zhody CE (s výnimkou ZP na mieru a ZP na klinické skúšanie),
- je k nej vydané písomné vyhlásenie o zhode,
- sú priložené informácie o použití (v SR musia byť v slovenskom jazyku),
- bola dodaná a inštalovaná zodpovedajúcim spôsobom a v súlade s určeným účelom použitia.

Registrovaná/oznámená ZP má pridelený ŠÚKL kód a je evidovaná v príslušnej databáze ŠÚKL. Vzťahuje sa na ňu dohľad a systém vigilancie, ktorých štátnym orgánom je na Slovensku ŠÚKL. Týmto spôsobom sa zaisťuje bezpečné a účinné používanie ZP na trhu.

■ Aká je platnosť registrácie/oznámenia zdravotníckej pomôcky?

Platnosť registrácie/oznámenia ZP je viazaná na platnosť certifikátov a splnomocnenia, okrem ZP triedy I a IVD ZP ostatné, kde je trvalá. Po vypršaní platnosti výrobca môže predložiť nový certifikát a predĺžiť dobu registrácie ZP.

Literatúra:

Slávik M.: Zdravotníckej pomôcky 2017, prednáška. Dátum zverejnenia 7.6.2017. Dostupné na http://www.sukl.sk/sk/zdravotnicke-pomocky/oznamy/prezentacia-na-szu?page_id=4383.
 Mináriková D., Foltán V., Malovecká I.: Zdravotníckej pomôcky – legislatíva a regulácia, vyd. Osveta Martin, 2015. ISBN 978-80-8063-418-6.
http://www.sukl.sk/sk/zdravotnicke-pomocky-informacie?page_id=495

PhDr. Dana Sihelská, PhD.

Odborný asistent katedry UZS
Fakulta zdravotníctva SZU
Banská Bystrica

Obr. 1: Univerzálny znak pre označenie AED (KPR, 2011)

Použitie automatickej externej defibrilácie (AED) v prvej pomoci

Jednou zo závažných život ohrozujúcich situácií je fibrilácia komôr srdca. Svalovina komôr srdca sa chveje a srdce neplní funkciu pumpy, čo následne vedie k zástave krvného obehu.

Fibrilácia komôr je kolaps so stratou vedomia:

- pacient pred kolapsom môže pociťovať bolesti na hrudníku,
- zrýchlenú srdcovú frekvenciu,
- búšenie srdca,
- nevoľnosť,
- závraty.

Tieto príznaky sú však sprievodnými príznakmi, ktoré sa vyskytujú u rôznych chorôb, preto sa nedá ihneď podľa príznakov určiť, že s istotou ide o fibriláciu komôr.

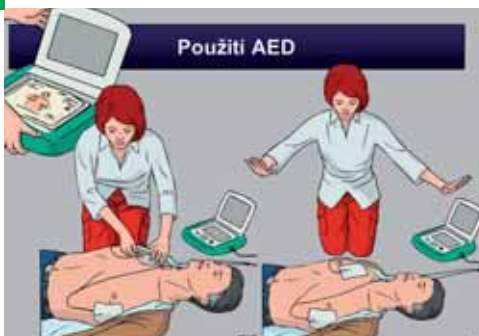
Pri fibrilácii komôr je možné urobiť výkon – **DEFIBRILÁCIU** – za pomoci automatického externého defibrilátora (ďalej AED, obr. 2). Tento výkon môžu vykonať laici v rámci poskytovania prvej pomoci, čo výrazne zvyšuje šancu na oživenie človeka s náhlym zlyhaním srdca a jeho návrat do plnohodnotného života.

Kde nájdeme automatický externý defibrilátor?

Automatický externý defibrilátor je umiestnený v priestoroch, kde sa organizovaným spôsobom zdržuje väčšie množstvo ľudí, napr. autobusové a vlakové stanice, nákupné centrá, hotely, letiská, športoviská, školy, fabriky, čerpacie stanice a pod. Označený je univerzálnym znakom (obr. 1).

AED prístroj, ktorý je určený pre laickú verejnosť:

- je plnoautomatický, sám dokáže posúdiť srdcovú činnosť, od októbra 2010 sa v kurzoch prvej pomoci vykonáva školenie so zameraním na externú defibriláciu,
- adekvátne reaguje na srdcovú činnosť v spolupráci s obsluhou,
- má jasnú, hlasnú a zrozumiteľnú hlasovú navigáciu,
- zapína sa automaticky po jeho otvorení alebo stlačením hlavného spínača.

Obr. 6: Pripevnenie elektród defibrilátora a aplikácia výboja

Prvá pomoc:

- postihnutého, ktorý je v bezvedomí, uložíme na chrbát do vodorovnej polohy, na tvrdú podložku (zem),
- jemne ho zatrasieme za ramená a oslovíme pane/i (zistujeme, či pacient reaguje na podnet),
- otvorením úst kontrolujeme dutinu ústnu, či sa v nej niečo nenachádza,
- záklonom hlavy a zdvihnutím brady uvoľníme dýchacie cesty (obr. 3),
- kontrolu dýchania urobíme priložením ucha k ústam a nosu tak, aby sme zároveň videli na hrudník (obr. 4),
- ak nepočujeme dýchanie, necítíme výdych na našom líci a zrakom nevidíme, že sa hrudný kôš dvíha, začíname resuscitáciu (obr. 5),
- kontrola dýchania nesmie trvať dlhšie ako 10 sekúnd,
- požiadame niekoho z okolostojacich o pomoc (pani v červenom svetlíku, počte mi, prosím, pomôcť),
- pri dospelých najskôr zavoláme záchranárnu zdravotnú službu (t. č. 112, 155) a až potom začíname resuscitáciu,
- zároveň požiadame pomocníka, aby priniesol AED a postihnutého resuscitujeme v pomere 30 : 2 (30 stlačení hrudníka a 2 vdychy) pokiaľ AED prístroj neprinesú,
- po otvorení prístroja krátko počkáme na jeho spustenie,
- následne prístroj vyzve záchranca, aby priložené elektródy správnym spôsobom umiestnil na odhalenú hrud' postihnutého (sledujte aj obrázky na elektródach),
- jednu elektródu prikladáme pod ľavú pazuchu, druhú elektródu na pravú stranu hrudníka pod pravú kľúčnu kosť (obr. 6),
- skontrolujeme, či sa postihnutého nikto nedotýka, aby bolo možné bez ruchov správne vyhodnotiť srdcový rytmus (natočiť EKG),

- prístroj na základe analýzy sám určí, či je potrebné vykonať výboj, alebo bezodkladne pokračovať v kardiopulmonálnej resuscitácii, teda v ďalšom oživovaní,
- ak je potrebné vykonať výboj, prístroj sám naakumuluje potrebnú energiu a zvukovým i svetelným signálom nám oznámi, že je pripravený na defibriláciu (obr. 6),
- záchranca skontroluje, aby sa postihnutého nikto nedotýkal a následne stlačením tlačidla vykoná výboj,
- záchranca ďalej pokračuje podľa hlasových pokynov prístroja 2 minúty do ďalšieho vyhodnotenia defibrilátora,
- postihnutý sa môže prebrať (začne dýchať, hýbať sa, otvárať oči), ak sa tak nestane, pokračujte v činnosti podľa pokynov prístroja do príchodu záchrannej zdravotnej služby,
- po použití prístroja je nevyhnutné doplniť nové elektródy a umiestniť prístroj do nabíjacej stanice,
- väčšina výrobcov deklaruje jeho použitie u osôb starších ako 8 rokov, ak resuscitujeme dieťa pod 8 rokov, napojíme detské elektródy,
- odporúčame aby sa prítomné osoby – záchrancovia pri resuscitácii striedali v krátkych 2 minútových intervaloch.

Poznámka: AED má vlastnú hlasovú inštruktáž. Stačí len počúvať, riadiť sa pokynmi hlasovej inštruktáže alebo pokynmi na tiesňovej linky, na ktorú ste volali (odporúčame dať si telefón na hlasitý odposluch).
Miesto, kde sa nachádza AED, je označené logom AED (obr. 1.). Prosím, všimajte si toto logo, pretože nikdy neviete, kedy sa vám tento prístroj môže hodiť.

Obr. 5: Resuscitácia dospelého človeka 30 : 2

Doc. RNDr.
Ingrid Tumová, CSc.

Univerzita Komenského v Bratislave
Farmaceutická fakulta
Katedra farmakológie a toxikológie

Súčasnú uplatnenie biologickej liečby

Biologická liečba je relatívne nová, moderná a efektívna liečba, ktorú umožnil pokrok biomedicínskych vied a technológií. Podstatou biologickej liečby je cieleňy regulačný zásah do biologických procesov sprevádzajúcich vznik a vývoj liečených chorôb. Niekedy sa biologickej liečbe hovorí, že je to liečba „šitá na mieru“ (target therapy). Spoločnou črtou biologických liečiv je cieleňy regulačný zásah do etiopatogenetických procesov prebiehajúcich v poškodenom organizme.

Biologické liečivá sa vyznačujú vysokou špecifitou účinku, keďže pôsobia na presne definovaný cieľ – na regulačnú molekulu ľudského organizmu alebo jej receptor. Takéto špecifické ovplyvňovanie priamo cielej bunky umožňuje zvýšiť účinnosť liečby a z istého pohľadu aj jej bezpečnosť. Pri príprave biologických liečiv sa používajú živé organizmy alebo ich produkty, ich

štruktúry nie je možné presne definovať. Sú to zvyčajne proteíny alebo polypeptidy (monoklonálne protilátky, rekombinantné fyziologické proteíny, cytokíny, solubilné receptory a rad ďalších látok).

V súčasnosti sa biologická liečba využíva pri širokom spektre ochorení, napr. pri autoimunitných zápalových ochoreniach: reumatoidná artritída, pri bolestivých zápalových ochoreniach chrbtice, aktívnej a psoriatickej artritíde, ťažkej aktívnej ankylozujúcej spondylitíde, aktívnej juvenilnej idiopatickej artritíde, psoriáze, Crohnovej chorobe, ulceróznej kolitíde, ale aj pri astme bronchiale, osteoporóze a nádorových chorobách...

Liečba je indikovaná pacientom, u ktorých zlyhala alebo nedostatočne reagujú na štandardnú liečbu. Biologická liečba v mnohých prípadoch zlepšuje klinický stav pacienta, zlepšuje kvalitu života, dokáže na-

vodíť remisiu alebo zastaví progresiu, ale samotné ochorenie vyliečiť nedokáže. Ale na druhej strane treba rátať aj s určitými rizikami, ktoré sú spojené s mechanizmom ich účinku, a to inhibíciou do kľúčových miest imunitného systému. V priebehu klinických skúšok boli zaznamenané aj nežiaduce účinky. Potlačenie imunity zvyšuje riziko infekčných komplikácií, napr. tuberkulóza, ale môžu sa vyskytnúť aj ďalšie reakcie – tras, hypotenzia, horúčka, hematologické komplikácie, malignity, zhoršenie kardiálnej insuficiencie, lokálne reakcie v mieste vpichu a ďalšie. Treba si uvedomiť, že náklady na cieleňy biologickú liečbu sú vysoké, vyššie v porovnaní so štandardnou terapiou.

Preto k liečbe biologickými liečivami treba pristupovať obozretne a individuálne. Mnohé klinické štúdie potvrdili, že riziká biologickej liečby neprevyšujú benefit terapie.

Ilustračné foto: internet

GASTROENTEROLÓGIA
Crohnova choroba
Ulcerózna kolitída

LISA TRACKER

Monitorovanie pacientov na biologickej liečbe

Optimalizácia liečby pacientov s nádorovým ochorením alebo chronickým zápalovým ochorením, ktorým sa aplikujú preparáty biologickej liečby

DERMATOLÓGIA
psoriatická artritída
psoriáza

DOSTUPNÉ PRE:
Adalimumab, Bevacizumab, Certolizumab, Etanercept, Golimumab, Infliximab, Rituximab, Tocilizumab, Trastuzumab, Ustekinumab, Vedolizumab, TNF alpha

REUMATOLÓGIA
reumatoidná artritída
ankylozujúca spondylitída

ONKOLOGIA
kolorektálny karcinóm
rakovina pľúc
rakovina obličiek
rakovina žalúdka
rakovina vaječníkov
rakovina prsníka
Non Hodgkinov lymfóm
chronická lymfatická leukémia

Zástupca pre Slovensko

INNOVATION FOR BIOTHERAPIES

JUDr. Mária Mistríková

Právnička
Slovenská lekárska spoločnosť

Právne okienko

1. Otázka:

Aké dôležité zdravotnícke predpisy boli novelizované v roku 2017?

Odpoveď:

V roku 2017 bolo novelizovaných viacero dôležitých zdravotníckych právnych predpisov, a to:

- Vyhláška MZ SR č. 321/2005 Z. z. o rozsahu praxe v niektorých zdravotníckych povolaniach (**Vyhl. č. 28/2017 Z. z.**),
- Zákon o národnom zdravotníckom informačnom systéme (**Zákon č. 41/2017 Z. z.**),
- Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve (**Zákon č. 92/2017 Z. z.**),
- Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia (**Zákon č. 150/2017 Z. z.**),
- Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení (**Zákon č. 256/2017 Z. z.**),
- Zákon č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch (**Zákon č. 288/2017 Z. z.**),
- **Zákon č. 363/2011 Z. z.** o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia,
- **Zákon č. 362/201 Z. z.** o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (**Zákon č. 336/2017 Z. z.**),
- Vyhláška MZ SR č. 347/2017 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam farmaceuticko-nákladových skupín na rok 2018,
- Oznámenie MZ SR o vydaní opatrenia č. SOO692-2017-OL z 8. 12. 2017, ktorým sa ustanovuje zoznam zdravotných výkonov pre klasifikačný systém diagnosticko-terapeutických skupín,
- Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (**Zákon č. 351/2017 Z. z.**).

2. Otázka:

Sú oslobodené od dane z príjmov nepeňažné plnenia poskytnuté držiteľom vo forme hodnoty stravy poskytnutej poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti, zdravotníckemu pracovníkovi a zamestnancovi zdravotnej starostlivosti na odborných vzdelávacích podujatiach?

Odpoveď:

Áno, podľa **zákona č. 344/2017 Z. z.**, ktorým sa mení a **dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z.** o dani z príjmov v znení neskorších predpisov **je oslobodené od dane z príjmov nepeňažné plnenie** poskytnuté držiteľom vo **forme hodnoty stravy**, ktoré bolo poskytnuté poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti, zdravotníckemu pracovníkovi alebo zamestnancovi poskytovateľa zdravotnej starostlivosti na odborných vzdelávacích podujatiach **v plnej výške**. Týka sa to nielen odborných vzdelávacích podujatí, ktoré sú podľa zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách považované za sústavné vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov, ale aj odborných vzdelávacích podujatí určených výhradne na vzdelávací účel, ktoré definuje zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach v znení neskorších predpisov.

3. Otázka:

Odkedy sa môže oslobodenie nepeňažného plnenia vo forme hodnoty poskytnutej stravy na odborných vzdelávacích podujatiach uplatniť?

Odpoveď:

Oslobodenie nepeňažného plnenia vo forme hodnoty stravy poskytnutej na odborných vzdelávacích podujatiach sa uplatní **už v roku 2017**, z ktorých mala byť daň vyberaná zrážkou po 31. decembri 2017 prostredníctvom oznámenia podľa § 43, odsek 17 zákona podávaného do 31. marca 2018. **Poskytnutá strava sa nebude uvádzať ako súčasť zdaniteľných nepeňažných plnení oznamovaných správcovi dane ani od držiteľa a ani od poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, jeho zamestnanca a zdravotníckeho pracovníka.**

4. Otázka:

Predĺžila sa lehota pre platiteľov dane odvieť daň z nepeňažných plnení, ktoré bolo poskytnuté poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti, jeho zamestnancovi alebo zdravotníckemu pracovníkovi?

Odpoveď:

Áno, podľa zákona č. 344/2017 Z. z. sa predĺžila lehota pre platiteľa dane odvieť daň z nepeňažných plnení, ktoré bolo poskytnuté poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti, jeho zamestnancovi alebo zdravotníckemu pracovníkovi od držiteľa, a to do troch mesiacov po uplynutí kalendárneho roka (pôvodne to bolo do konca kalendárneho mesiaca po uplynutí kalendárneho roka), a tiež pre držiteľa podať oznámenie o výške nepeňažného plnenia, dátume jeho poskytnutia do konca kalendárneho mesiaca po uplynutí kalendárneho roka, v ktorom bolo nepeňažné plnenie poskytnuté (pôvodne to bolo do 15 dní po uplynutí kalendárneho roka).

Mgr. Alica Štrbavá

Hovorkyňa
Štátny ústav pre kontrolu liečiv

Sťahovanie liekov z trhu

V lekárňach sa stretávate s rozhodnutiami Štátneho ústavu pre kontrolu liečiv (ŠÚKL) o sťahovaní konkrétnych šarží liekov z trhu. Ide o registrované lieky viazané na lekárske predpis, ale aj voľnopredajné lieky. Vo väčšine prípadov ide o sťahovanie liekov z úrovne distribučných spoločností a lekární, v niektorých prípadoch aj z úrovne pacientov. V tom prípade sú pacienti priamo vyzyvaní na vrátenie lieku.

Aké bývajú dôvody sťahovania

Dôvody na sťahovanie liekov z trhu sú rôzne. Môžu byť skôr formálneho charakteru – nesprávny alebo chybné vytlačený údaj na obale, alebo v písomnej informácii pre používateľa humánneho lieku (PIL), chýbajúci text, cudzojazyčné balenie lieku, nesúlad s registračnou dokumentáciou – neaktuálna verzia textov na obale a v PIL, až po nesúlad so špecifikáciou lieku v niektorom parametri (vzhľad, farba, prítomnosť cudzorodých častíc v lieku).

Preventívne sťahovanie lieku z trhu sa realizuje aj v prípadoch, keď dochádza k zmeňovaniu trendu v niektorom kvalitatívnom parametri alebo sú zistené ich hraničné výsledky. Nakoľko predpisy pri liekoch sú veľmi prísne, pristupuje sa v takýchto prípadoch k stiahnutiu lieku z úrovne distribučných spoločností a lekární. Znamená to, že užívanie takéhoto lieku neohrozuje zdravie, život a bezpečnosť pacientov, nie je teda dôvod, aby ho pacienti vrátili do lekárne.

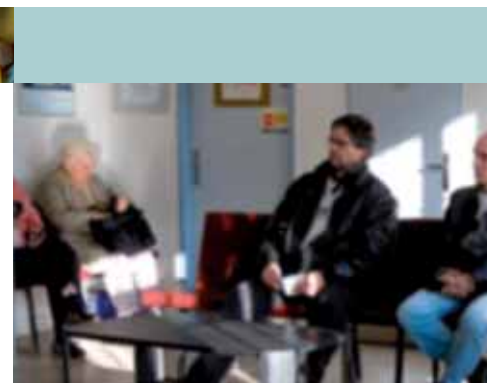

Aká je kontrola liekov?

Pri liekoch od európskych výrobcov, vrátane Slovenska, funguje dôsledná vnútorná kontrola. Držiteľ registrácie je povinný oznámiť každú novú informáciu, ktorá by mohla mať vplyv na hodnotenie prínosu a rizika humánneho lieku. Samotní výrobcovia sú povinní vykonať audit – kontrolovať všetky dodávateľov surovín, účinných látok, vykonať vstupnú kontrolu obalových materiálov. Rovnako dôkladne sú kontrolované aj výsledné produkty – každá vyrobená šarža. Okrem toho je každá šarža zaradená do stabilitej štúdie, kde je sledovaná až do ukončenia expirácie. Ak výrobca zistí pri kontrole stabilitej vzorky nesúlad so špecifikáciou, výsledky hlási štátnemu ústavu, resp. národnej liekovej agentúre, v prípade EÚ registrácie hlásenie podáva na EMA. Kompetentné authority rozhodujú o ďalšom postupe.

Ako sa robia kontroly v ŠÚKL

Aj samotný štátny ústav dohliada na kvalitu, účinnosť a bezpečnosť registrovaných liekov v SR počas celej doby ich životnosti. Vykonáva analýzy liekov distribuovaných na našom trhu, podľa plánu a stanovených kritérií na každý kalendárny rok. Kontrolu vykonáva aj na základe prijatých hlásení od pacientov, lekárov, lekárníkov alebo od samotných výrobcov.

Otázky pacientov

Pacient, ktorý daný liek užíva pravidelne alebo ho má doma na občasné použitie, sa samozrejme pýta, čo takýto oznam pre neho znamená. Prečo, keď je sťahovaný z trhu, ho nemá odovzdať do lekárne alebo mu ho nevymenia za novú šaržu, či nevráti peniaze. ŠÚKL sa každým prípadom podozrenia na nekvalitu lieku zaoberá, vždy dôsledne prehodnotí prínos a riziko pre pacienta a na základe toho vydá rozhodnutie, z ktorej úrovne bude liek stiahnutý.

Zároveň je treba zdôrazniť, že ŠÚKL nevstupuje a nerieši obchodné vzťahy držiteľa registrácie lieku, distribútorov a lekární. Ak ale pacient nedôveruje lieku, ktorý je sťahovaný z distribučných spoločností a lekární, mal by mať právo liek vrátiť. V takýchto prípadoch je potrebné sa obrátiť na výrobcu lieku, ktorý môže takéto prípady doriešiť.

Ilustračné foto: internet

Beta glucan: novinky pre najmenších

GluCandy 30 cmúl'ových tabliet

- významná dávka beta glucanu* pre deti
- extrakt zo šípiek s prírodným vitamínom C
- výborná chuť

Beta Glucan Detský sirup 1+ 100ml

- oblíbený sirup s beta glucanom* a vitamínom C
- bez konzervantov, vhodný pre deti od 1 roka
- oblíbená jahodová príchuť

* Vysokočistý 93% beta-1,3/1,6-D-glucan z hlívy ustricovitej, 30mg v 1 tbl, resp. 5 ml sirupu. Účinky a bezpečnosť potvrdené v klinických štúdiách: Klinická placebo-kontrolovaná štúdia uskutočnená na 50 pacientoch s opakovanými infekciami horných dýchacích ciest, užívanie 1x kaps. Beta Glucan 500/deň počas 1 mesiaca. Klinická placebo-kontrolovaná štúdia na 100 pacientoch s urogenitálnymi onko. ochoreniami podstupujúcimi chemoterapiu a rádioterapiu, užívanie 1x kaps. Beta Glucan 500/deň počas 3 mesiacov. Výrobca: Natures s.r.o., A. Sládkoviča 33, 91701 Trnava, natures@natures.sk, tel: 033/55 01 673. www.natures.sk

Trnava www.szstt.edupage.org

WORKSHOP V NAŠEJ ŠKOLE

V dňoch 20. – 21. 11. 2017 sa v Strednej zdravotníckej škole v Trnave uskutočnil pracovný workshop zameraný na kardiopulmonálnu rehabilitáciu s lektorom Mgr. Jendrychovským, PhD., ktorého sa zúčastnili všetky ročníky odboru diplomovaný fyzioterapeut. Workshop sa skladal z úvodnej zložky, kde nám boli vysvetlené všetky aspekty dýchania a mechaniky dýchania ako aj najbežnejšie ochorenia a diagnostika respiračných porúch.

Druhý deň sa skladal z praktickej zložky. Teoreticky vysvetlené pracovné princípy kardiopulmonálnej rehabilitácie nám boli predstavené prakticky na pacientoch. Z dôvodu lepšieho pochopenia a lepšej predstavy sme si tieto postupy vyskúšali aj sami na sebe. Pán Mgr. Jendrychovský, PhD., nás všetkých kontroloval a dodatočne vysvetľoval všetky aspekty pre lepšie pochopenie problematiky.

Workshop sme zakončili konštruktívnou diskusiou a prevzatím osvedčení o účasti na Workshope.

Ivona Petrinová, III. F

BEST IN ENGLISH – SÚŤAŽ V JAZYKU BUDÚCNOSTI

Štvrtok 30. november 2017 sa niesol v duchu medzinárodnej súťaže Best in English. Súťaže sa zúčastnilo 26 nadšencov, ktorí si mohli porovnať svoje vedomosti a zručnosti z anglického jazyka so študentmi iných krajín sveta.

Súťaž prebiehala online a trvala 60 minút. V rámci súťaže sa študenti testovali z 3 jazykových zručností – posluš s porozumením, čítanie s porozumením a gramatiky. Test bol pripravený pre úroveň od B1 do C1.

Medzi najlepšími sa umiestnili Diana Potisková, II. G, Martina Gadošíková, I. C a Tamara Slaná, II. C. Všetci žiaci preukázali svoje vedomosti a dokázali, že angličtina je pre nich nielen zábavou, ale hlavne jazykom budúcnosti.

PaedDr. Patrícia Petrová

BOLI SME, VIDELI SME, ZAŽILI SME A CHCEME ÍŠŤ ZNOVA (O TOHTOROČNOM ERASME)

Asi o ôsmej sme z lietadla vystúpili do slnečného rána. Pod nohami britská pôda. Nikto v tej chvíli nevedel, aké to bude. Na dva týždne sme získali „nové rodiny“, novú prácu.

Očakávania sme mali rôzne, veľké a ešte väčšie. Nieкто sa tešil, že spozná, ako to funguje inde než doma, ďalší chcel zistiť, či vie po anglicky tak, ako si myslí.

Prvý pracovný deň bol pre každého veľká vec. Bolo to celkom iné ako doma. Zážitky z „domu“ aj z práce sme mali naozaj veľmi rôzne. Po dvoch týždňoch sa niektorí tešili domov, niektorí premýšľali, že „kašľu“ na školu a zostanú tu pracovať. Ponuky sme dostali, napriek celkom inému systému sa naše zručnosti ukázali ako prínosné. Odchádzalo sa však všetkým ťažko. Adaptovali sme sa všetci veľmi rýchlo a nechcelo sa nám vrátiť ku každodenným starostiam.

Ema Šlesarová, IV. C

www.szsb.eu

Banská Bystrica

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ NA SZŠ V BANSKEJ BYSTRICI

Lepšie je raz vidieť ako dvakrát počuť. Aj takto pravdepodobne uvažovali viacerí žiaci základných škôl, ktorí navštívili našu školu na Deň otvorených dverí 6. decembra 2017. Navštevníkov sprevádzali v priestoroch školy žiaci štvrtých roční-

kov. V odborných učebniach a laboratóriách mali možnosť si „privoňať“ aj ku štúdiu v odbore farmaceutický laborant.

V galenických laboratóriách boli pripravené ukážky rôznych liekových foriem. Vyučujúci odborných predmetov tiež ochotne poskytli záujemcom potrebné informácie, ktoré sa týkajú štúdia v jednotlivých ročníkoch.

Tento deň bol výnimočný aj tým, že žiaci 3. FL pripravili Elfský punč a dobrovoľný príspevok venovali detskému domovu. Žiacka školská rada nám pripomenula Mikuláša, ktorý ani tento rok neza-

bol odbarovať učiteľov a žiakov.

Mgr. Viera Macková

ŠTUDENTSKÁ KONFERENCIA PROJEKTU NENÁPADNÍ HRDINOVIA 2017

16. novembra 2017 sa v Košiciach konala slávnostná študentská konferencia projektu Nenápadní hrdinovia v zápase s komunizmom. Nad podujatím prevzal duchovnú záštitu najstarší bývalý politický väzeň odsúdený komunistickým režimom v Československu páter Akvinas Gabura, dominikán. Svojich „nenápadných hrdinov“ na konferencii predstavilo 21 žiackych tímov z rôznych kútov Slovenska.

Do deviateho ročníka projektu s motom „Obetovali to najvzácnejšie“ sa zapojili tri žiačky tretieho roční-

ka odboru zdravotnícky laborant: Nika Štekláčová, Monika Fabianová a Natália Maruškinová. Na konferencii prezentovali svoju prácu pod názvom Súrodenci Michal Gustáv a Mária Sušilovci v službe ľuďom. Žiačky pod odborným vedením PaedDr. Lenky Mališkovej na výbornej úrovni spracovali spomienky Aleny Sušilovej – známej banskobystrickej herečky, ale aj historické dokumenty, ktoré objavili vo väzenských archívoch a v Ústave pamäti národa. Vďaka hlavnému organizátorovi konferencie a projektu Občianskemu združeniu Nenápadní hrdinovia žiačky absolvovali aj prehliadku Košíc a 17. novembra, symbolicky v Deň boja za slobodu a demokraciu, navštívili Pamätník obetiam komunizmu a odboja v meste Sighet Marmatie v Rumunsku.

Mgr. Zuzana Hulúková

RNDr. Karin Potomová
Mgr. Lucia Slivkárová
Stredoškolské pedagogičky

www.szske.sk

Košice Moyzesova 17

PODUJATIA PRED UKONČENÍM ROKA 2017

Koncom roka 2017 sa žiaci odboru farmaceutický laborant zúčastnili rôznych akcií a súťaží:

Deň otvorených dverí, ktorý prilákal aj tento rok veľký počet záujemcov o štúdium na našej škole. **Dni laboratór-**

nych technológií – DILATECH – pokračovali na našej škole už tradične 6. rok ako prezentácia praktického využitia technológií a analytických metód jednotlivých odborov.

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry, školské kolo olympiády v anglickom jazyku, olympiáda v nemeckom jazyku je jednou z foriem dobrovoľnej záujmovej činnosti žiakov základných a stredných škôl, je organizovaná ako postupová súťaž a je vyhlasovaná každoročne.

Celoslovenská informatická súťaž iBobor, z našej školy sa do nej zapojilo 72 študentov. **Súťaž Best in Deutsch**, súťaž – najlepšie v nemčine. **Plávanie dievčat**. Našu školu reprezentovala žiačka Katarína Pilipčuková (III. FLB). **Odborná exkurzia pre štvrtákov odboru FL**.

DŇA 19. 12. 2017 SME ROK 2017 UKONČILI VIANOČNOU AKADÉMIOU

Atmosféru Vianoc sme si v škole navodili aj tento rok vďaka príjemnej školskej akcii – Vianočnej akademii – opäť v **aule SOŠ automobilovej**.

Programom nás sprevádzala dvojica Kristína a Martin z III. ZuA (alias ježibaba a Ivan). **Scénický tanec** predviedli Viki z II. ZL a jej spolutanečníčky z tanečnej skupiny Suprémo. Nasledoval **americký step** v podaní Zuzky z I. ZuA a jej kamarátok a náš dobre známy Dominik z III. FLB s partnerkou Katkou. Tanec vystriedali **koledy**, ktoré nám v pestrých krojoch zanôtli Danka, Saška zo IV. OO, Patka zo IV. FLA a Saška z III. FLB; popri nich svoj talent prezradil aj Timo zo IV. OO, ktorý koledníčky sprevádzal **hrou na heligónke** a celému publiku zavinšoval. Vinšom a **triednym tancom** „Jinglebells“ prispeli aj žiaci I. AV/OO či štvrtáci FLB a FLA.

O zábavu sa postarali aj „príslušníci“ policajnej akademie vo svojej scénke – Danka a Dominik zo IV. ZL. Sálou sa príjemne niesol aj hlas Matky z II. AV/zUA, ktorú sprevádzali **hrou na klavíri** Mária z II. ZL a **na husle** Miriam z II. FL – **Šťastné a veselé**.

Mini-koncertík nášho kolegu Martina Brečka zavŕšil pohodu vianočnej akademie.

Ostalo len **zapriať si pokojné sviatočné chvíle, zdravie a pohodu do nového roka**.

Mgr.
Aléna Majerčáková
Stredoškolská pedagogička

www.szsmei.eu.sk

Michalovce

ZÍSKALI SME OCENENIE OD PRIMÁTORA MESTA MICHALOVCE

Dňa 8. 12. 2017 na slávnostnom zasadnutí Mestského zastupiteľstva v Michalovciach pri príležitosti odovzdávania ocenení mestského zastupiteľstva udelilo Strednej zdravotníckej škole Michalovce Cenu primátora mesta. Cena bola udeľovaná za dlhoročnú úspešnú prácu v zdravotnícko-pedagogickej oblasti.

Slovami pána riaditeľa RNDr. Dušana Žaludka:

„Tento významný úspech by nebolo možné dosiahnuť bez obetavej práce všetkých zamestnancov školy. Nech nás všetkých pri našej náročnej práci sprevádza myšlienka Johna Deweya: Vzdelávanie nie je príprava pre život, vzdelávanie je život sám.“

Veľmi si toto ocenenie vážime, pretože je dôkazom, že naša snaha má význam. Aj pre rodičov a žiakov je dôkazom, že výber našej školy je dobrou voľbou.“

PRVÁ VIRTUÁLNA UČEBŇA ANATÓMIE NA SLOVENSKU JE V MICHALOVCIACH

Dňa 9. 11. 2017 sa uskutočnilo slávnostné otvorenie virtuálnej anatomickej učebne spojené s tlačovou konferenciou za účasti všetkých participujúcich na projekte. Virtuálna anatomická učebňa v Michalovciach je prvá svojho druhu na strednej škole.

Aplikácia, ktorú upravili pre potreby strednej školy, bude obsahovať všetky zložky ľudského tela, teda svaly a kosti, cievy, nervy, orgány či jednotlivé sústavy. Na slovenskej verzii softvéru sa za našu školu podieľali Mgr. Martina Čupalová a PhDr. Gabriela Jenčíková.

Všetci študenti našej školy už mali možnosť si vyskúšať túto prevertnú novinku a rovnako všetci si jej prínos pri výučbe pochvalujú.

TÝŽDEŇ VEDY A TECHNIKY

Predmetová komisia prírodovedných predmetov Strednej zdravotníckej školy v Michalovciach zorganizovala v dňoch 14. až 16. novembra 2017 v priestoroch školy Týždeň vedy a techniky na SZŠ v Michalovciach. Podujatie slávnostne otvoril riaditeľ školy RNDr. Dušan Žaludko.

Realizácii TVaT predchádzala príprava a výber tých najlepších nápadov žiakov I. a II. ročníka od začiatku tohto školského roka pod vedením vyučujúcich jednotlivých prírodovedných predmetov:

matematika – RNDr. Tokárová, chémia – Mgr. Maliňaková, fyzika – Ing. Čontofalský, biológia – RNDr. Hamadejová, PaedDr. Kušej. O peknú výzdobu na 1. poschodí v podobe plagátu, svietiacich glóbusov a oblohy sa postarali RNDr. Tokárová a Mgr. Bobíková, za čo im patrí veľké poďakovanie.

Podľa vopred vypracovaného časového harmonogramu - od utorka do štvrtka na 4. a 5. vyučovacej hodine – sa žiaci všetkých tried I., II. a III. ročníka spolu s pedagogickým dozorom oboznámili so zaujímavými pokusmi a exponátmi z matematiky, fyziky, chémie a biológie, ktoré si pre nich pripravili „naši mladí vedci z I. a II. ročníka“.

RNDr.
Edita Dlháňová, MPH

Vedúca študijného odboru
farmaceutický laborant

www.szsbase.sk

Bratislava Záhradnícka 44

NAŠE JESENNÉ AKTIVITY

Len čo sa rozbehol nový školský rok, október a november boli mesiace plné rôznych spoločenských, športových i odborných aktivít.

ŠTUDIJNÝ POBYT NA SICÍLII

V rámci programu Erasmus + dve dievčatá zo IV. FL prežili pekné a poučné tri týždne na Sicílii v meste Barcellona Pozzo di Gotto.

V dvoch súkromných lekárnach sa stali súčasťou ich denného chodu. Porovnávali svoje vedomosti a skúsenosti z lekární na Slovensku s lekárnami v Taliansku. Naučili sa nové zručnosti a nové poznatky. Spoznávali krásnu krajinu, jej históriu, pamiatky a úžasnú kuchyňu. Tento pobyt sa stal pre ne veľkým životným zážitkom.

KONFERENCIA ANGIS

Bola v dňoch 6. – 10. 10. 2017 v Bratislave. Určená bola farmaceutickým laborantom a inej farmaceutickej verejnosti. Z nášho odboru sa je zúčastnili štvrtáci. Program bol naplnený hodnotnými odbornými prednáškami o liečivách, výživových doplnkoch a prípravkoch na dentálnu hygienu, ktoré sú voľne dostupné v lekárnach. Tak ako iné roky, aj teraz bola pre všetkých zúčastnených veľkým prínosom.

EXKURZIA V SAV

V rámci týždňa vedy a techniky na Slovensku sa dňa 7. 11. 2017 naši štvrtáci zúčastnili odborného seminára v Ústave experimentálnej farmakológie a toxikológie SAV. V prvej časti si vypočuli hodnotné prednášky o vývoji nových liečiv, ich skúšaní a uvádzaní do praxe, ako aj o zneužívaní liekov, nesprávnom užívaní a následných dôsledkoch. V druhej časti si prezreli vybrané pracoviská a oboznámili sa s ich výskumným programom.

AMAVET

Do celoštátneho kola postúpila práca Erika Mokroša z III. FL. Vo svojom bádateľskom projekte hľadal nové využitie liečivých rastlín v bežne dostupných masťových základoch. Svoj projekt prezentoval v silnej konkurencii vyše 80 prác z celého Slovenska, ako i nesúťažných prác z iných európskych krajín a Ruskej federácie.

IMATRIKULÁCIA 1. ROČNÍKOV

V tomto školskom roku sa konala dňa 16. 11. 2017. Veselé a milé prijatie nových prvákov do radov stredoškolákov bolo spestrené slávnostným sľubom, kultúrnym programom a malými darčekom. Tak nech sa vám darí, naši prváci.

Ing. Beáta Mozolová

Stredoškolská pedagógička

Nitra

www.szsmitra.sk

ŽIAČKY AKO FIGURANTKY NA MAJSTROVSTVÁCH

Hasiči každý rok predstavujú svoju prácu, silu a techniku na rôznych podujatiach po celom Slovensku. Tento rok sa tak stalo na Majstrovstvách Slovenska vo vyslobodzovaní z havarovaných vozidiel, ktoré sa konali v Nitre dňa 6. októbra 2017 počas výstavy Autosalón – Autoshow Nitra 2017. Žiačky zo IV. A ZA sa zúčastnili týchto majstrovstiev ako figurantky a ich úloha bola neľahká: simulovať podľa presných inštrukcií hodnotiacej komisie rôzne zranenia. Úlohou hasičov bolo, samozrejme, vyslobodiť zranených v čo najkratšom čase z vozidiel. Na víťazstve nitrianskych hasičov máme teda akú – takú zásluhu i my – skvele namaskované figurantky.

ŠTUDIJNÝ POBYT HOSTÍ Z ČESKA

V dňoch 7. 10. – 22. 10. 2017 navštívili našu školu žiaci študijných odborov zdravotnícky asistent, diplomovaná všeobecná sestra a diplomovaný záchranár zo SZŠ a VOŠZ v Plzni. Návšteva našich rovesníkov z Česka

sa uskutočnila v rámci programu Erasmus +. Veríme, že dvojtyždňový študijný pobyt obohatil našich hostí nielen o nové zážitky a priateľstvá, ale pre obe strany bol najmä cenným zdrojom nových skúseností a poznatkov.

MÚZEUM MEDOVINY V NITRE

Medovina, najstarší alkoholický nápoj, bola známa už v starovekom Egypte, Grécku a Ríme. Na našom území sa udomácnila už v časoch Keltov. Tradičnú slovenskú medovinu pripravenú pocitovou cestou môžeme nájsť aj v Nitre.

Dňa 16. novembra 2017 sa žiaci III. FL zúčastnili exkurzie v priestoroch firmy TOMKA, ktorá je najstarším výrobcom medoviny na Slovensku.

Žiaci si prehládli priestory 300-ročnej pivnice, kde medovina zraje v typických dubových sudoch. V zaujímavej prednáške sa dozvedeli veľa nového o histórii a technológii výroby tohto zlatistého moku. Medovina, podobne ako med, má v primeranom množstve blahodarné účinky na náš organizmus. Popularita medoviny stúpa hlavne v období vianočných sviatkov.

Mgr. Marcela Matusová
Stredoškolská pedagogička

Trenčín

www.szstn.sk

TRENČIANSKA „ZDRAVOTKA“ OSLÁVILA 70 ROKOV

Spomínanie, ďakovné slová, gratulácie, netradičný darček, oceňovanie, kytičky, dary, spev, tanec, odborná konferencia. Aj toto priniesli oslavy jubilujúcej trenčianskej „zdravotky“, nad ktorými prevzali záštitu ministerka školstva vedy, výskumu a športu SR Martina Lubyová, minister zdravotníctva SR Tomáš Drucker, trenčiansky predseda VÚC Jaroslav Baška a primátor mesta Trenčín Richard Rybníček.

SLÁVNOSTNÁ AKADÉMIA

Oslavy 70. výročia založenia školy sa začali 7. decembra 2017 slávnostnou akadémiou v priestoroch výstavniska Expo Center Trenčín. Pozvanie prijali poslanci NR SR, poslanci TSK a predstavitelia významných inštitúcií z Trenčína, bývalí i súčasní pedagógovia. Po úvodnom videu, ktoré priblížilo históriu i súčasnosť školy, a príhovore riaditeľky školy Evy Červeňanovej nasledovali gratulácie. Okrem pozdravu z ministerstva zdravotníctva priniesla doc. PhDr. Zuzana Slezáková, PhD., MPH, jubilantke aj netradičný dar. Od 1. februára 2018 bude škola premenovaná.

Ponesie názov Stredná zdravotnícka škola Celestíny Šimurkovej v Trenčíne. Súčasťou slávnostnej akadémie bolo i udelenie ocenenia za rozvoj v oblasti ošetrovateľstva. Zlatú brošňu udelenú Celestíne Šimurkovej in memoriam si prevzali jej synovia Pavol, Peter a Juraj. Držitelia Striebornej brošne sa stali Anna Šišmišová a Ljubov Stuchlíková. Oceňoval aj trenčiansky župan Jaroslav Baška. Poďakoval sa všetkým, ktorí boli a sú súčasťou histórie jednej z najlepších stredných škôl v pôsobnosti TSK a ako prejav vďaky odovzdal jej dlhoročným interným zamestnancom ďakovné listy. Potom už nasledoval kultúrny program v podaní žiakov školy. Spevom, tancom, hovoreným slovom príjemne spestrili popoludnie plné spomienok. Po akadémii si pozvaní hostia a zamestnanci školy mohli spoločne zaspomínať na časy minulé pri čaši vína.

ODBORNÁ KONFERENCIA

8. decembra 2017 pokračovali oslavy v priestoroch SZŠ na Veľkomoravskej ulici. V spoločenskej miestnosti sa uskutočnila odborná konferencia, na ktorej odzneli prednášky z oblasti ošetrovateľstva, zubného lekárstva a ústnej hygieny, fyzioterapie, vedeckej medicíny či farmakognózie. Vzácnym hosťom na oslavách bol univerzitný prof. PhDr. Vlastimil Kozoň, PhD., ktorý na slávnostnej akadémii odovzdal ocenenia Zlatá brošňa in memoriam a Strieborná brošňa, a na odbornej konferencii priblížil prítomným problematiku udeľovania ocenení významným osobnostiam v oblasti ošetrovateľstva a zároveň odprezentoval bohatú faleristickú zbierku, o ktorú bol zo strany účastníkov veľký záujem.

70-ročnej jubilantke a všetkým, ktorí sú jej súčasťou, želáme veľa pozitívnej energie, entuziazmu a tvorivosti pri výchove a vzdelávaní ľudí so srdcom na dlani.

na pokračovanie

Stanislav Pech

info@pech.sk

Tipy a triky v Microsoft Outlook 2010, 2013, 2016

Posielanie automatických odpovedí v neprítomnosti v práci

V prípade Vašej neprítomnosti v práci si môžete nastaviť automatické odpovede na prichádzajúce maily.

Sú dva spôsoby nastavenia automatických odpovedí.

Prvý spôsob je možné použiť len pokiaľ máte vytvorený účet Office 365, Outlook.com alebo Exchange. O automatické odpovede sa stará server, na ktorom sa nachádza Váš účet. Váš počítač môže byť vypnutý.

Pri druhom spôsobe musí byť Outlook spustený v počítači. O automatické odpovede sa stará priamo Outlook. Váš počítač musí byť zapnutý a spustený Outlook. Nastavenie vykonáte cez Správu emailových správ pomocou pravidiel.

Prvý spôsob nastavenia:

1. Vyberte **Súbor => Automatické odpovede**. (Zobrazuje sa len v prípade, že máte vytvorený a nastavený účet Office 365, Outlook.com alebo Exchange.)
2. V poli **Automatické odpovede** vyberte **Odosielať automatické odpovede**. Nastavte časový interval, kedy budú automatické odpovede použité. Pokiaľ dátum nenastavíte, automatické odpovede budete musieť zrušiť ručne.
3. Nad textovým oknom vyberte možnosti, komu chcete automatické odpovede odosielať. V prípade výberu **Vo vnútri organizácie** budú automatické odpovede odosielené len v rámci vašej organizácie. V prípade výberu **Mimo organizáciu** budú automatické odpovede odosielené na všetky prichádzajúce maily vrátane reklamy a nevyžiadanej pošty. Z tohto dôvodu je lepšie zakliknúť možnosť **Len moje kontakty**.
4. Potvrďte **OK**.
5. Ručne vypnutie automatických odpovedí je jednoduché. Pod vrchným pásom s ikonami je okno s nápisom **Automatické odpovede sú odosielené z tohto účtu** a v ňom je tlačidlo **vypnúť**. Kliknutím naň automatické odpovede ukončíte.

Druhý spôsob nastavenia

Pravidlo je akcia, ktorá reaguje na prichádzajúcu správu. Vytvorte pravidlo.

1. Vyberte **Súbor => Spravovať pravidlá a výstrahy** alebo **DOMOV => Pravidlá => Spravovať pravidlá a výstrahy**.
2. V okne **Pravidlá a upozornenia => Pravidlá e-mailu => Nové pravidlo => Použiť pravidlo** na prijímané správy potvrďte **ďalej**. V ďalšom okne **Výber podmienok** potvrďte **ďalej**. V okne **Výber akcií** označte políčko fajkou vedľa **odpovedať pomocou: šablóna**. V dolnom poli kliknutím na **šablóna** otvorte okno a vyberte vytvorenú šablónu. (Vytvorenie šablóny bolo popísané v minulom článku.) Potvrďte **ďalej**. V ďalšom okne **Vyberte výnimky** potvrďte **ďalej**. V ďalšom okne **Zadajte názov pre toto pravidlo** zadajte názov pravidla a pridajte fajku k **Zapnúť toto pravidlo**. Potvrďte **Dokončiť**.

Ing. Peter Krajniak

Lektor, školiteľ
peterkrajniak@orangemail.sk

Námet z terénu

Dnes by som rád pouvažoval nad námetom z terénu:

Otázka: *Zaujíma ma, kam až siaha hranica našej ústretovosti ku klientovi a kde už začína jeho šikana voči nám. Veľa klientov si je vedomá toho, že musíme byť usmievavé, vždy v pohotovosti. Nechajú deti roztopašne sa správať, prípadne aj sami seba prezentujú arogantne. Ved' predsa my síce žijeme z ich peňazí, ale oni potrebujú naše odborné poradenstvo, ktoré je naším majetkom.*

Predstavte si situáciu, že ste s partnerom na káve a čašník vám prinesenú kávu nechtiac vyleje na odev. Namiesto ospravedlnenia vám povie, že je to jednoducho na neho veľa, lebo je 12 hodín v práci a za posledný mesiac mal len jeden deň od-dych. Alebo ste ako pacient v nemocnici a sestra vám na vašu otázku nevrelo od-povie, že už má toho dosť a po 12 hodi-nách jednoducho nie je schopná reagovať milo a so záujmom.

Absurdné príklady? Možno áno, avšak v oboch prípadoch, ak budeme len trošku empaticí, dáme čašníkovi i zdravotnej sestre za pravdu.

Ak budeme empaticí.

Zrejme každý chápe, že je veľmi ťažké pracovať v prostredí, kde si klient svojou aroganciou vynucuje vašu ústretovosť. Teraz však ruku na srdce: akú veľkú dávku empatie používame v bežných životných situáciách, najmä keď my sami sme v pozícii klienta a očakávame adekvátnu službu? Tu si skúsme v úprimnosti každý odpovedať sám.

Samozrejme nie sme stroje a každý má nárok aj na správanie, ktoré nie je úplne v súlade s etiketou. Máme svoj temperament, osobnú komunikačnú typológiu, negatívne zážitky atď. Čo však uznáme seba, mali by sme uznať i klientovi. I on „má nárok“ na

podráždenie či iné neférové správanie. Čo je teda dôležité? Jednoznačne prevencia. Čo môžeme rozumieť pod prevenciou? Obchodno-psychologický tréning, osobnú skúsenosť, sebareflexiu, spätnú väzbu, znalosť prostredia, kde je vaša lekáreň situovaná, znalosť cieľovej skupiny klientov. V styku s klientom jednoznačne platí, že ten, kto poskytuje službu by mal mať všetky predpoklady na to, aby zvládol i nepredvídané situácie.

Platia tu pravidlá, ktoré by sa dali zhrnúť do desiatich bodov (upravené pre profesiu farmaceutického laboranta):

1. Odvedená práca (služba) je vizitkou toho, kto ju ponúka.
2. Spokojný klient „váži“ za dvoch klientov.
3. Služba farmaceutického laboranta je poslanie pomáhať ľuďom (klientom), rozvíjať a zlepšovať svoje vedomosti o prípravkoch, ktoré pravidelne alebo nepravidelne používajú, sprostredkovať informácie o novinkách, ponúknuť edukáciu súvisiacu s farmaceutickými prípravkami, prípadne s inými, ktoré tvoria súčasť obchodnej ponuky lekárne.
4. Ku klientom pristupujeme vždy otvorene a priamo.
5. Čas je len jeden. Má svoju cenu.
6. Klient si vždy zaslúži dostať reálne očakávania.

7. Pozitívne myslenie vedie k pozitívnym riešeniam. Klady sú dôležitejšie než zápory.

8. Nikdy sa s klientom nehádame.

9. Počúvame. Diskutujeme. Chápeme.

10. Dobrý obchod je taký, kde sú spokojní všetci zúčastnení.

V dnešnej dobe si klienti môžu vyberať z veľkého počtu lekární. Pri výbere zavážia i fakt, ako klient vníma prostredie vašej lekárne.

Ovplyvňuje ho nielen to, čo je schopný popísať, ale najmä to, čo možno len podvedome pociťuje a práve pre tento pocit sa do vašej lekárne vracia alebo vyhľadá inú.

A čo odporúčam v prípade arogantného klienta?

1. Pripraviť sa – uvedomiť si, že aj takýto môže dnes do vašej lekárne vstúpiť a už vás neprekvapí svojim necitlivým správaním.
2. Zaujať detského klienta – pripraviť pre deti tzv. detský kútik so stoličkou a stolom, kde si môžu kresliť, prípadne sa zahrať nejakú jednoduchú hru.
3. Používať asertívne techniky – je umenie dať najavo svoje priania, požiadavky, pocity. Požiadať druhého o láskavosť bez pocitu trápnosti, požiadať takým spôsobom, aby sme vyjadrili svoje pocity a priania a pritom nestrápnili klienta pred druhými.
4. Keď je situácia neúnosná, keď cítite hnev, alebo bezradnosť, odporúčam dať si pauzu (samozrejme, ak je taká možnosť).

Táto problematika je riešená tiež v TaPFL č. 15/2014 (dostupný i na internete).

ZOM Prešov

Občianske združenie ZOM Prešov založili zástupcovia komunity ľudí s telesným hendikepom v roku 2000. Poslaním organizácie je mnohostranná podpora kvality života ľudí so zdravotným postihnutím, najmä s telesným hendikepom. Rozumieme našej cieľovej skupine, do ktorej sami patríme.

V súčasnosti (r. 2018) má združenie 14 zamestnancov, prevádzkuje 2 chránené dielne so sídlom v Prešove a má 366 registrovaných členov z celého Slovenska.

Aktivity

- Sme úspešní v paralympijskom športe boccia cez náš klub Boccia ZOM Prešov.
- Poskytujeme bezplatné špecializované akreditované sociálne poradenstvo.
- Prevádzkujeme bezbariérovú prepravnú službu.
- Záujemcom hľadáme prácu v rámci Agentúry podporovaného zamestnávania.
- Pomáhame klientom nájsť asistentov cez Agentúru osobnej asistencie.
- Podporujeme talentovaných umelcov v bezbariérovej Galérii Abilympiáda.
- Organizujeme tiež športové, kultúrne a vzdelávacie podujatia.

Kontakt

Neváhajte nás kontaktovať.

Názov: ZOM Prešov

Adresa: Karpatská 18, 080 01 Prešov

Tel.: 051/ 770 1499

E-mail: zompresov@zompresov.sk

Web: www.zompresov.sk

Forma: občianske združenie

Registrácia: MV SR VVS/1-900/90-16225

IČO: 377 866 87

DÍČ: 202 155 1994

Banka: Slovenská sporiteľňa, a. s.

Číslo účtu: IBAN SK1809000000000096288378

Filia nezisková organizácia

História

Filia bola založená v roku 1995 ako nadácia pre prevenciu drogových závislostí. Cieľom organizácie bolo uskutočňovanie preventívnych aktivít v oblasti predchádzania vzniku závislosti na akejkoľvek droge, podnecovania všetkých foriem zdravého spôsobu života, popularizovania alternatívnych foriem životného štýlu a zmysluplného využívania voľného času, propagovania a podporovania plnohodnotného života v striedanosti a abstinencii od alkoholu, cigariet a iných psychotropných látok.

Naše projekty od roku 1995 boli zamerané na vzdelávanie v oblasti prevencie závislostí a na rozvoj životných spôsobilostí. Cieľovou skupinou sú žiaci základných a stredných škôl, študenti vysokých škôl a ich učitelia. Nosným projektmi, ktoré sa každoročne opakujú, sú :

- Rovesnícky program prevencie závislostí,
- Základy prevencie drogových závislostí.

Filia je MŠ SR akreditovaná vzdelávacou inštitúciou. Naša organizácia získala povolenie MPSVaR na výkon Sociálnej prevencie a sociálneho poradenstva.

Od svojho založenia Filia spolupracuje s miestnymi mimovládnyimi organizáciami, miestnou samosprávou a štátnymi inštitúciami a upevňuje si pozíciu v košickom regióne.

Na konci roku 2000 bola britským partnerom našej organizácii ponúknutá možnosť zúčastniť sa projektu poradensko-informačných centier, ktoré sa naplno rozbehol v januári 2002. Od toho času vznikla samostatná organizačná jednotka nadácie Občianska poradňa Filia. Projekt poradensko-informačných centier je pilotným projektom pre vyvinutie národnej siete organizácií (občianskych poradní), ktoré poskytujú bezplatné poradenstvo občanom Slovenska. Tento proces vyvrcholil založením Slovenskej asociácie občianskych poradní (SAOP), ktorej spoluzakladateľom je aj naša organizácia.

Účinnosťou nového zákona o nadáciách sa naša organizácia v roku 2003 pretransformovala na neziskovú organizáciu poskytujúcu všeobecne prospešné služby s názvom Filia, n. o.

Kontakt:

Trieda SNP 3, 040 11 Košice 11

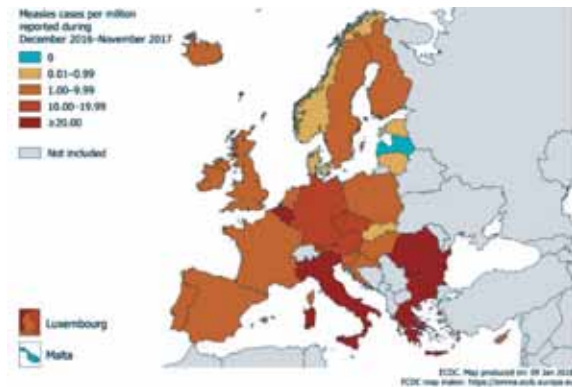
Tel:+421 55 308 49 15

MUDr. Jana Kerlik, PhD.
Doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva
Banská Bystrica

Epidémia osýpok v Európe naďalej pokračujú, prípady osýpok hlásia aj na Ukrajine

Podľa Európskeho centra pre kontrolu ochorení od decembra 2016 do novembra 2017 bolo v 30 európskych krajinách hlásených 14 393 prípadov osýpok. Najviac prípadov bolo hlásených z Rumunska (41 %), Talianska (35 %), Nemecka (7 %) a Grécka (4 %). V 60 % prípadoch osýpok bola diagnóza laboratórne potvrdená (sérológia, detekcia, príp. izolácia vírusu).

Najviac postihnutá bola veková skupina detí mladších ako 1 rok a 1 – 4-ročných detí. Väčšina prípadov so známym očkovacím statusom nebola očkovaná (87 %). Počas vyššie uvedeného 12-mesačného obdobia bolo hlásených 34 úmrtí (Rumunsko 23, Taliansko 4, Grécko 2, Bulharsko 1, Francúzsko 1, Nemecko 1, Portugalsko 1, Španielsko 1).

Keďže prvá dávka očkovacej látky sa podáva v 15. až 18. mesiaci veku dieťaťa, najviac ohrozené sú neočkované deti do 1 roka. V prípade, že je matka zaočkovaná či prekonala ochorenie, dieťa je čiastočne chránené vrodenu imunitou, t. j. získanými protilátkami od matky.

V komunite s celkovým poklesom zaočkovanosti, keď matka nemá protilátky, je veľké riziko ochorenia dieťaťa pri styku s chorým. Veľa detí podobným spôsobom ochorelo najmä v Rumunsku, kde začali prvé epidémie osýpok v roku 2016.

Na Slovensku bolo koncom roka 2017 potvrdených 6 prípadov osýpok, pričom prvý prípad ochorenia pracoval vo firme, kde sa pohybovalo veľké množstvo zamestnancov rôznych národností aj z krajín, kde sa osýpky vyskytujú. Dovtedy boli osýpky na Slovensku dlhodobo eliminované, t. j. bez výskytu ochorení. Posledné domáce prípady na Slovensku boli hlásené v roku 1998. V ďalších rokoch bolo zaznamenaných pár importovaných prípadov, naposledy v apríli 2017 u talianskeho študenta.

K začiatku januára 2018 bolo hlásených vyše 2 000 prípadov osýpok na území Ukrajiny, vrátane Zakarpatskej oblasti, ktorá hraničí so Slovenskom. Keďže v danej oblasti dochádza k vysokej cezhraničnej mobilite ľudí, namiesto je zvýšená epidemiologická bdelosť a ostražitosť.

Osýpky majú väčšinou priebeh bez komplikácií (chrípkové príznaky, teplota). Po 10 dňoch od vstupu vírusu do organizmu sa objavujú typické škvrny na sliznici ústnej dutiny a exantém za ušami, ktorý sa šíri na celé telo. Až u tretiny prípadov osýpok sa vyskytuje komplikácia, z čoho najobávnejšími je zápal pľúc a zápal mozgu.

Osýpky sa prenášajú vzduchom a sú vysoko nákazlivé vírusové ochorenie s takmer 100 % infekciozitou. Znamená to, že ak človek ochorenie neprekonal alebo nebol zaočkovaný 2 dávkami očkovacej látky proti osýpkam, je takmer 100 % isté, že pri kontakte s chorým sa nakazí. Na toto treba myslieť zvlášť, ak človek plánuje cestovať do spomínaných postihnutých krajín.

Nemocničná lekáreň

NÚRCH Piešťany

PharmDr.
Adriana Wagner

Vedúca lekárne

Národný ústav reumatických chorôb sa nachádza v krásnom prostredí kúpeľov Piešťany. Zabezpečuje vysokošpecializovanú ústavnú liečbu všetkých závažných foriem reumatických chorôb, vrátane ich dlhodobého sledovania. Taktiež zabezpečuje ambulantnú starostlivosť o reumatických pacientov z celého Slovenska.

Kvôli zabezpečeniu kompletnej starostlivosti pre hospitalizovaných i ambulantných pacientov sa vedenie ústavu rozhodlo vybudovať nemocničnú lekáreň s výdajom verejnosti. Lekáreň bola otvorená v auguste 2017. Zásobujeme všetky oddelenia nemocnice i ambulancie liekmi, infúznymi roztokmi i zdravotníckym materiálom.

Špecializujeme sa hlavne na výdaj biologickej liečby na oddelenie aj na lekárske predpisy. Značnú časť pracovnej doby venujeme evidencii a výdaju centrálne naku-povaných liekov. Neoddeliteľnou súčasťou našej práce je aj spracovávanie príjmových a výdajkových dokladov, spracovanie receptov pre jednotlivé poisťovne. Vykonávame vstupnú kontrolu liečivých látok a pripravujeme IPL pre nemocnicu i pre verejnosť podľa lekárskeho predpisu.

Lekáreň má 4 oddelenia:

- **Oddelenie klinickej farmácie** – kde prijímame, skladujeme a vydávame lieky pre nemocnicu na základe žiadaniek. Na tomto oddelení máme sklad infúzných roztokov a tiež miestnosť na uchovávanie liekov pri zníženej teplote.
- **Oddelenie prípravy humánnych liekov** – tu sa nachádza galenické laboratórium, ktorého súčasťou je aj priestor na vykonávanie vstupnej kontroly.
- **Oddelenie zdravotníckych pomôcok** – kde prijímame, skladujeme a vydávame zdravotnícku pomôcku na jednotlivé oddelenia nemocnice.
- **Oddelenie výdaja liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín verejnosti** – tu je zriadená oficiálna, príručný sklad liekov a priestor na spracovanie re-

ceptov, poukazov a faktúr, toto oddelenie funguje ako verejná lekáreň, kde poskytujeme odbornú lekárenskú starostlivosť pre našich hospitalizovaných i ambulantných pacientov a tiež ľudí zo širokého okolia.

Kolektív našej lekárne tvoria 2 magistry farmácie (PharmDr. Adriana Wagner – vedúca lekárne, Mgr. Adriana Demčáková), 2 farmaceutické laborantky (Mária Pekarovičová, Zuzana Blašková) a sanitárka (Katarína Rusnáková).

Ako vedúca lekárne sa touto cestou chcem poďakovať nášmu kolektívu za spoluprácu a svedomitosť pri plnení si svojich povinností. Tiež veľké ďakujem patrí lekárom, sestričkám a personálu nemocnice za skvelú spoluprácu.

Kolektív nemocničnej lekárne NÚRCH

Mgr. Adriana Demčáková pri expedícii

Laborantky Mária Pekarovičová a Zuzana Blašková pri spracovávaní receptov

PhDr. Renata Melicheríková

Klinický psychológ
 Š. Kráľíka 26, 071 01 Prievidza
 melicherikova@gmail.com

Kam až dovoľíte médiám zájsť?

Médiá sú súčasťou nášho života. Sledujeme správy v rádiu, v televízii, máme ich pustené cez deň počas jazdy v aute alebo doma, či v práci... Či sa nám to páči, alebo nie, nepriamo ovplyvňujú naše vnímanie a neraz i správanie a myslenie. Reklama pôsobí na naše podprahové vnímanie – znamená to, že je založená na tom, že môže ovplyvniť podvedomie. Vnímame reklamu, hudbu a ani si to nevšimneme. Určitý motív sa zjaví napr. počas filmu alebo na plagáte na ulici a i keď si ho vedome veľmi nevšimneme, môže neskôr ovplyvniť napr. nákup reklamovaného tovaru. Informácie, ktoré dostávame z médií, mávajú zväčša negatívny náboj – dozvedáme sa o senzáciách, haváriách, úmrtiach a katastrofách, a to nie len u nás doma, ale i ďaleko v zahraničí. Správy ako také obsahujú politiku a množstvo katastrof či nehôd, ktoré sa za ten-ktorý deň stali. Naše vnímanie je takto vystavované denno-denne informáciám o agresii, vraždách, nešťastiach.

Televízor a počítače sú bežnou a väčšinou aj nepostrádateľnou súčasťou každej domácnosti. Trávenie voľného času v spoločnosti televízora je jedným z najfrekvencovanejších spôsobov – väčšina ľudí na otázku, týkajúcu sa ich záujmov, do svojich aktivít zahrnie aj pozeranie TV programov. Programy televízií sú ladené populárne, sú motivované percentom sledovanosti, nie kvalitou. A tak mnohé seriály či tzv. reality show, prinášajú do života lacnú zábavu a sú všetkým, len nie umením. Podobné relácie bývajú často stavané na prezentovaní negatívnych vlastností alebo priamo konfliktov účinkujúcich osôb. Ako sa môže cítiť človek po zhladnutí takéhoto programu? Sprievodné emócie obsahujú

pravdepodobne všetko, len nie pozitíva: od podráždenosti, hnevu, po možnú spokojnosť s tým, že sa to deje niekomu inému, až napr. škodoradosť... Kvalitné filmy a inscenácie sú v televíznych programoch čoraz zriedkavejšie.

Niektorí ľudia si povedia, že sa tomu nebudú vystavovať a skutočne médiá zo svojho života dokážu plne vylúčiť. Napriek tomu nie je vždy možné sa im plne vyhnúť, pretože súčasťou mediálneho sveta je i podávanie informácií, ktoré k životu potrebujeme. Drvivá väčšina ľudí pociťuje však náročnosť spracovania tak veľkého množstva informácií, ktoré sa k nim dostáva. Nie raz – napriek vôli vyhnúť sa – sa nedarí odfiltrovať to, čo odfiltrovať chceme. A tak chtiac-nechtiac to, čo je populárne, môže mať vplyv na to, čo ľudia uznávajú, chcú, o čom premýšľajú, na ich oblečenie a niekedy aj ich priority... Nesporným je fakt, že ľudia sa môžu cítiť byť presýtení informáciami, čo ich unavuje, negatívne ovplyvňuje ich myslenie a náladu. Prebytok katastrofických a agresívnych scén v médiách spôsobí akési otupenie ľudí voči tejto téme. Je množstvo výskumov, ktoré sa zaoberajú vplyvom agresívnych scén na správanie detí a mládeže a bola zistená priama súvislosť. Vnímanie cudzieho nešťastia v médiách môže vyvolávať ľútosť, ale aj pocit zadosťučinenia, že sa to deje niekomu inému. Môže však spôsobiť aj akési otupenie, kedy človek začne podobné scény považovať za samozrejmosť každodenného života. Môže sa dôsledkom toho cítiť ohrozený, prežívať úzkosť, bezmocnosť alebo ľahostajnosť. Trávenie voľného času pred obrazovkami je pasívnou, prijímajúcou činnosťou. Dlhé sedenie pri počí-

tači alebo televízii, môže mať vplyv na obezitu, vysoký tlak, bolesti hlavy, bolesti chrbtice atď.

Človek, ktorý je dostatočne psychicky zrelý a sebavedomý, si dokáže s vplyvom médií poradiť a vybrať si pre seba to podstatné.

Na druhej strane nemožno hovoriť o výlučne negatívnych vplyvoch médií. Sú programy, ktoré sa vryjú do pamäti, pretože s nimi človek vyrástol. Existuje množstvo dobrých a kvalitných filmov, ale i spravodajstvo, ktoré je potrebné a uľahčí nám život.

Tak ako s jedlom, o ktorom sa hovorí, že by si mal človek vedieť vybrať také, ktoré je pre neho to najvhodnejšie, tak podobne je to i s venovaním voľného času médiám.

Informácie, ktoré má človek potrebu využiť vo svojom živote, je dobré overiť si z viacerých zdrojov. Nevedomosť je často zdrojom toho, čo médiá využívajú: treba pamätať na to, že nie všetko, čo zaznie v rádiu či televízii, alebo čo sa píše na internete, je aj pravda! Programy v televízii je možné filtrovať podľa vlastných záujmov a priorít, namiesto sledovania primitívneho programu sa človek nabije pozitívnymi zážitkami, napr. pri aktívnom športe alebo pri čítaní dobrej knihy, či pri vychádzke vonku (a aj ušetrí za elektrinu, ktorú by spotreboval jeho televízor). To, čo sa pomaličky zo života vytratilo: trávenie voľného času s blízkymi ľuďmi, rozhovory, hoci aj o obyčajných veciach, sú tým, čo by v dnešnej uponáhľanej dobe malo byť samozrejmom súčasťou nášho života.

PhDr. Mária Holubová, PhD.

Vysoká škola mezinárodných a verejných vzťahů
Praha, o. p. s.
Vzdelávací akonultačný inštitút v Bratislave

Príčiny neúspechu a odmietania v pracovnej komunikácii

„Strach z neúspechu pramení v nevedomosti.“ R. W. Emerson

Na svet prichádzame s prázdnu databankou, ktorá musí byť najprv naprogramovaná. V pracovnej komunikácii nás najviac obmedzujú naše návykové skúsenosti a názory, ktoré sme zdedili od rodičov, učiteľov, cirkvi, spolužiakov a médií. Tento rodičovský a kultúrny vplyv nás nielen obmedzuje, ale môže nás ochromiť a brzdiť. Možno sme mali smolu a vyrastali sme v rodinách, v ktorých, keď sme o niečo požiadali alebo sme chceli, tak sme získali len ignoranciu a zosmiešnenie. Naše túžby a potreby neboli dôležité. Nikto sa nás nepýtal, čo chceme, nemali sme možnosť voľby a na naše požiadavky nikto nereagoval. Vyrastali sme v rodine, kde sa pri jedle nesmelo rozprávať a na nič sa pýtať a museli sme zjesť všetko, čo nám dali na tanier. Obliekali sme si to, čo bolo vhodné podľa našich rodičov a učiteľov a nie podľa nás. Vo svete dospelých sme mohli hovoriť len vtedy, keď nás niekto oslovil. Nehovorím, že takúto výchovu treba celkom zatradiť, ale v dnešnom modernom svete je to jedna z príčin nášho neúspechu v pracovnej komunikácii, že **nedokážeme štylizovať a formulovať svoje požiadavky**. Nevieme, kedy je vhodná doba a koho máme o niečo požiadať. Nenaučili sme sa rozpoznávať ľudí, ktorí nám môžu poskytnúť to, o čo žiadame a nedokážeme čítať neverbálne náznaky odmietnutia a následného neúspechu a niekedy zabúdame, že rokovať **znamená hovoriť**.

Pomôže nám Aladinov faktor?

Aladin je postava z rozprávky Aladinova čarovná lampa, ktorá sa nachádza v arabskej literárnej pamiatke Rozprávky z tisíc a jednej noci. Obyčajný, chudobný chlapec našiel v púšti lampu, pošúchal ju, aby ju očistil od piesku a zjavil sa pred ním džin/duch/služobník, ktorý mu splnil každé jeho želanie. Krásne a jednoduché, ale opak bol pravdou. Aladin musel presne pomenovať a požiadať o to, čo chcel, lebo keď bol v štylizácii nedbanlivý, džin to splnil do bodky

a nebolo to vždy podľa Aladinovej predstavy. Poučenie z Aladinovho faktoru je v tom, že keď vstupujeme na parketu pracovnej komunikácie, musíme v prvom rade my vedieť, čo chceme dosiahnuť a následne to presne pomenovať, lebo potom vo veľa prípadoch nasleduje neúspech.

Tri prirodzené reakcie, ktoré signalizujú neúspech:

Ľudia sú ako stroje, keď sa dostanú do zložitej situácie, miesto toho, aby začali premýšľať, tak začnú KONAŤ!!!

1. Odplata – je najistejší spôsob ako vyrobiť z konfrontácie konflikt. Keď nás niekto napadne, inštinktívne útok opätujeme a dostaneme sa do neperspektívneho a nákladného konfliktu, ktorý môže skončiť demonštráciou sily alebo súdnym sporom.

2. Ústup – je opačná reakcia, keď na základe tlaku zo strany oponenta, ktorý je veľmi nepríjemný, ustúpime, len aby sme mali pokoj. Ak ustúpime, výsledná dohoda nás neuspokojí. Necháme sa zastrášiť a vyhovieme svojmu oponentovi aj s tým cieľom, že sa s ním už nikdy nestretieme, ale ON sa vráti a bude chcieť ďalšie ústupky.

3. Strihanie – bežná reakcia je aj prerušenie kontaktu s nepríjemným človekom. Býva to veľakrát nepremyslená reakcia, ktorú vo veľa prípadoch ľutujeme. Cena, ktorú za prerušenie pracovného vzťahu zaplatíme je často vysoká: strata klientov, stopka našej kariéry, rozpad rodiny. Vyvinie sa z toho rutina, lebo sa štylizujeme do polohy obeť, ktorej všetci ubližujú a výsledkom býva stav, že sa nikde nedostaneme, lebo musíme stále začínať odznova.

Pracovná komunikácia nie je súboj v ringu, ale keď sa tam nedopatrením dostaneme, snažme sa o to, aby sme tam boli s rovnakou váhovou kategóriou.

Ilustračné foto: internet

www.imunoglukan.com

Imunoglukan®
P4H
prírodný Imunoglukan®
a vitamín C

- dlhodobá podpora imunitného systému v rizikovom období
- v tekutej forme pre mladšie deti
- vo forme kapsúl pre staršie deti a dospelých
- vhodný pri nástupe do kolektívu

Imunoglukan P4H® je voľnopredajný výživový doplnok dostupný v každej lekární alebo na www.imunoklub.sk.

Výrobca: PLEURAN, s.r.o. Bratislava

Obch. zastúpenie: IMUNOGLUKAN, s.r.o. Bratislava

PhDr. PaedDr.
Uršula Ambrušová, PhD.

Východoslovenské múzeum v Košiciach

Species Tychonis Brahe (Spec. Tychon. Brahe). Brahe natoľko dôveroval účinku svojho lieku, že poprosil cisára Rudolfa II., aby jeho recept zachoval ako veľké tajomstvo.

Species Tychonis Brahe sa v lekárňach a liekopisoch nachádzal ešte aj začiatkom 20. storočia.

Čajovina, čajová zmes

Autorom ďalšieho vzácného zázračného liečiva s názvom **Species Tychonis Brahe** (lat. *Species* – čajovina, čajová zmes) nebol nik iný ako známy dánsky astronóm, astrológ a alchymista Tycho Brahe. Podľa zachovaných údajov bylenná zmes Tychonis Brahe bola „všielikom“ na rozličné zdravotné neduhy. Bola účinná na potlačenie bolesti žalúdka a žlčových kameňov, na horúčky, infekcie, mor a všetky epidemické choroby. Čajovinu užívali aj chorí na rôzne ochorenia kože a krvi. A užíval ju aj sám Brahe, keďže veril na jej zázračné účinky. Tento liek považoval za cennejší ako zlato. Tvrdil, že ak by bol ešte spojený s antimónom, dokázal by vyliečiť všetky choroby ľudského tela. Týmto zázračným liekom údajne obdaroval aj cisára Rudolfa II.

Pôvodné zloženie Species Tychonis Brahe pozostávalo z ušľachtilého benátskeho theriacu, aloe, síry, myrhy, šafranu, bedrovníka, horca, masliaka a oleja z borievky. Zložky sa štyri dni vylúhovali, potom filtrovali, pridal sa extrakt z angeliky, číry absint, esencia Carabis Albi, a potom sa všetko spolu osem dní destilovalo. Dávkovanie liečiva bolo trikrát denne 12, 8 a 10 kvapiek do vody s čiernohlávkom, angelikou lekárskou alebo benediktom lekársnym. Pre silnejší prípravok sa pridávala tinktúra zo zářirového hyacintu, ale aj zlato a perly. Zloženie Species Tychonis Brahe sa v priebehu rokov menilo, pričom jej hlavnou zložkou bol stále benátsky theriac.

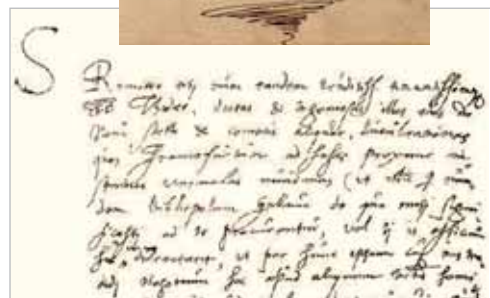
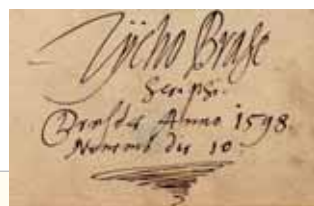

Observatórium Uraniborg postavené v rokoch 1576 – 1580 na ostrove Hven medzi Sjaellandom a Skáne vo Švédsku (v tom čase bolo súčasťou Dánska).

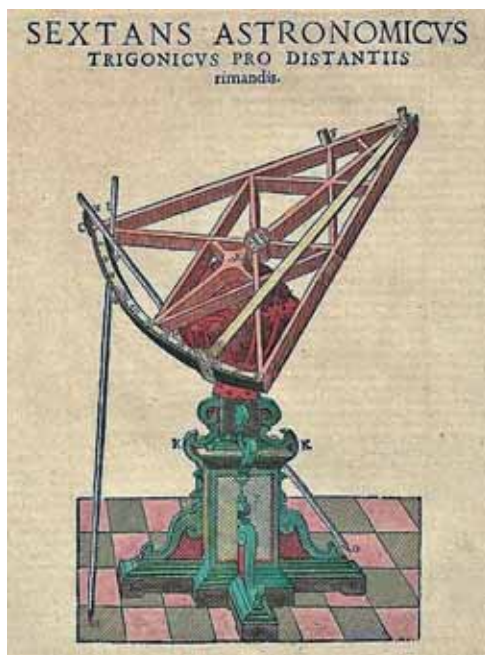
Tycho Brahe (1546 – 1601) vlastným menom Tyge Ottesen Brahe (často nesprávne uvádzaný ako Tycho de Brahe) bol dánsky astronóm. Pochádzal zo starého šľachtického rodu. Mladého Tygeho rodina poslala na výchovu k strýkovi Jörgenovi Brahe, ktorý bol bezdetný. Ten mu poskytol vynikajúce vzdelanie. Študoval filozofiu, rétoriku, právo, astronómiu, chémiu a alchýmiu. Najprv pracoval ako astronóm pre dánskeho kráľa Fridricha II., ktorý mu nechal na ostrove Hven vybudovať observatórium. Brahe ho pomenoval Uraniborg. Mal tam rozsiahlu bylinkovú záhradu v domyselne upravených záhonoch, kde pestoval byliny vynikajúcej kvality, boli tam alchymistické laboratóriá, dielne, hviezdáreň, knižnica a výrobnia papiera. V laboratóriách experimentoval s liečivami podľa koncepcie Paracelsa. Bol presvedčený, že alchymia je určená k výrobe účinných liečiv. Veril, že aj postavenie hviezd pôsobí na zber liečivých rastlín a že poloha a pozícia nebeských telies majú vplyv na prípravu liečiv. Navrhol viacero liečivých prípravkov.

Tycho Brahe – vynikajúci astronóm a alchymista. Bol najpresnejším pozorovateľom hviezdnej oblohy až do vynájdenia ďalekohľadu.

Brahe vytvoril aj „univerzálny liek“ – elixír zvaný Medicamenta Tria, ktorého hlavnou zložkou bol siran ortuťnatý. V čase renesancie bola ortuť považovaná za univerzálny prostriedok na liečbu rôznych ochorení.

Z jeho listov z roku 1597 písaných Henrikov Rantzovi vieme o troch: elixír proti moru, tinktúra Tycho Brahe a protilátka (antidotum) na epilepsiu. Liečivá vyhotovoval zadarmo. Dodával ich rodine, priateľom a vysoko postaveným osobnostiam. O vlastnej výrobe rastlinných liekov napísal Brahe iba niekoľko listov a receptov, keďže tento druh výskumu si držal v tajnosti na rozdiel od astronómie. Po tom, čo sa s dánskym kráľom nepohodol, prijal v roku 1598 pozvanie cisára Rudolfa II. Cisár mu ponúkol zámok v Benátkach nad Jizerou, kde Brahe začal pripravovať nové observatórium. Ako cisárov dvorný astronóm tam pôsobil až do svojej smrti, ktorá je tiež opradená legendami.

Ilustračné foto: internet

- Smutný je osud herca, keď sa mu ani doma neujde rola prvého milovníka.
- Postreh z porady: mlčať je zlato, nemlčať postih na premiách.
- Skleróza je najhoršou chorobou pre klebetníkov.
- Aký to paradox! – Čím slušnejšie miesto, tým nehoráznejší úplatok.
- Nefajčil, nepil, nekradol – stal sa čiernou ovcou kolektívu.
- Sú veriaci, čo dokážu prepíť nekresťanské peniaze.
- Je najvyšší čas, že sa zaujímate o ekologickú rovnováhu v prírode. Veď pomaly už nebolo do čoho strieľať.
- Sekretárky, ktoré nevedia písať, zvyčajne diktujú riaditeľom.
- Odkedy začal žiť na veľkej nohe, neurobil ani krok pešo.
- Bol to svojrázny námesačník. Každý mesiac prepil výplatu.
- V praxi rozoznávame dva druhy alkoholikov, jedni pijú za svoje a druhí za naše.
- Ak chceš vstúpiť do seba, priprav sa na najhoršie.
- Pozor na pravopis! Ak víly vyjú tvrdo, ide o diskotéku.
- Čo sa za mladi naučíš, na starosť, aby si zamĺčal v životopise.
- Niektorým hlupákom je tak dobre, že by za nič na svete nechceli zmúdiť.
- Kráľom sa môže stať hocikto, ale na úlohu šaša je potrebná inteligencia.

- Viete, že daktyloskopia je zisťovanie totožnosti osôb pomocou trojslabičnej stopy?
- Viete, že v západoslovenskej obci Naháč sa vytvára stredisko slovenského nudizmu?
- Viete, že hmlistý cieľ majú najmä obyvatelia Londýna?
- Viete, že barometer je hĺbka atmosférického tlaku sadzača v nočnom zábavnom podniku?
- Viete, že nátierka Karavan sa vyrába z ťavy dvojhrbej a karavana ide ďalej?
- Viete, že ľudia zvláštneho razenia pracujú v kremnickej mincovni?
- Viete, že zakladateľkou slovenskej hematológie a transfuziológie bola Alžbeta Báhoryčka?
- Viete, že ak má východniar delírium tremens, ide uňho v podstate o „delírium trimše“?
- Viete, že našim predkom, ktorí žili v Stredoslovenskom kraji, slúžila pred vynájdením budíka adekvátna minerálna voda budišká?
- Zakukala kukulienka v širom poli, že myslenie ako také bolí. A koho nebolí, nech sa nestrachuje. Múdrejší ustúpi, hlúpy postupuje.
- Nedajte ma, mamko moja, dobrá stvora, vyučiť sa za doktorka.
- Ja sa naisto chcem stať len futbalistom.

Satiro Humorikon 1989, Martin, Osveta, 1989, 1. vydanie, 160 s.

KRÍŽOVKA SPOLOČNOSTI

Autor: – LaŇ –		Zväzok raždía	Záhradný ker	Banské stavby	Sídlo v Rusku	Tropická hlúza	Pomôcky: Ebi, Ika, Vivi	Polná burina	Sídlo v Japonsku	EČV Starej Ľubovne	Obec známa minerálnou vodou	Zbav obsahu	Moderný spoločenský tanec
		Orbitál (fyz.)					Grécky ostrov						
Tlačí Povrchová baňa							Rám, lem Pero na ozdobné písmo						
	Delením odstráni	Lebka (zastar.) 1		Obyvatelia Arábie Dom. meno Márie						Double (skr.) Zachraňoval			
Skyprím kopaním					Mužské meno Vyslovujú chválu				Naberaj do záhybov Jednotka množstva				
Príbytok			Český spevák Končatiny			3 Spojka							
Dean of Faculty		2 Určite					Zámedzie (šport.) Obilnina				Novo-zélandský vták	Obtočil	Svetlo-fialový (zastar.)
Značka kozmetiky				Súhlas Banské pracovisko				Dravý vták Abbkomer (sko.)					
Hory				Južný olejnatý plod ???					Jazero v Rusku Osobné zámeno				
Tu, po maďarsky			Základná číslovka			Vynašiel							
Fínsky prozaik			Grécke písmeno			Zmútila							

Päť z vás získa darček od spoločnosti Benela.

E-mail s tajničkou označte heslom **Krížovka** a pošlite na adresu **farmaceuticky.laborant@gmail.com** do **5. marca 2018**. Nezabudnite uviesť meno, priezvisko, úplnú adresu lekárne aj s PSČ.

Tajnička krížovky z čísla 33/2017: Belobáza je už zdravotnícka pomôcka.

Darček od spoločnosti **Belupo** vyhrala **Alena Repková**, Lekáreň Remedia, Uzlovská 4, 036 01 Martin

B lahoželáme

Poznáte nižšie uvedené prípravky a nemáte problém, v prípade otázok klienta na konkrétny prípravok, odpovedať so znalosťou vecí? Pacient ocení, keď mu viete dať kvalifikovanú odpoveď jemu zrozumiteľným spôsobom.

1. GYNIMUN® intim protect dováža na Slovensko spoločnosť Aloris Vital.

Otázka: Ide o selektívne vaginálne probiotikum s obsahom minimálne 1 x 10⁸ patentovaných kmeňov vaginálnych laktobacilov *Lactobacillus gasseri* (EB01™) a *Lactobacillus rhamnosus* (PBO1™)?

áno nie

www.gynimun.sk

2. Imunoglukan P4H® vhodný na dlhodobú podporu imunitného systému okrem prírodného Imunoglukanu® obsahuje:

- A) vitamín C,
- B) vitamín D,
- C) vitamín E.

www.imunoklub.sk

3. Urosal lady od spoločnosti Belupo, výživový doplnok pri pocite pálenia pri močení, častom močení, obsahuje extrakt medvedice lekárskej, zlatobylye obyčajnej, žihľavy dvojdomej a malej.

Otázka: Aby sa dosiahol maximálny účinok musí byť moč alkalický?

áno nie

www.belupo.sk

4. Vitamíny pre diabetikov od spoločnosti Wörwag Pharma. Užíva sa 1 tableta denne.

Otázka: Obsahuje 1 tableta vitamín C, E, vitamíny skupiny B, zinok a chróm pre správne udržanie normálnej hladiny glukózy v krvi?

áno nie

www.woerwagpharma.sk

5. Vitamín B₁₂ od spoločnosti Vitabalans (Vita B₁₂ 1 mg) pre správne fungovanie psychiky (okrem iného aj pamäť).

Otázka: Je vo forme žuvacích tabliet s príchuťou máty pre maximálne vstrebávanie vitamínu B₁₂ v ústach?

áno nie

www.vitabalans.sk

6. V sortimente spoločnosti Fytopharma nájdete aj sezónne bylinné čaje, aktuálne bylinné čaje pri nachladnutí s obsahom kvetu lipy, bazy, šípky, ibišteka a echinacey.

Otázka: Ide o bylinný čaj PEROSPIR® a PEROSPIR® s echinaceou?

áno nie

www.fytopharma.sk

7. Baby masť od spoločnosti MedPharma pomáha chrániť pokožku pod plienkami pred podráždením, začervenaním a vznikom zaparenín.

Otázka: Ide o špeciálne vyvinutú receptúru s 5 % obsahom dexpanthenolu, vysokým podielom prírodných olejov a ďalších zložiek?

áno nie

www.medpharma.sk

8. Sorbifer® Durules®, liek z portfólia spoločnosti Egis Pharmaceuticals, na liečbu nedostatku železa obsahuje kyselinu askorbovú (vitamín C), ktorá zabraňuje oxidácii železa na trojmocné, teda aj horšie vstrebateľnú formu. Tablety sú vyrobené špeciálnou technológiou „durules“.

Otázka: Zaisťuje táto forma pozvoľné a rovnomerné uvoľňovanie železa a jeho vstrebávanie?

áno nie

www.egis.sk

9. Včasnou, adekvátnou a dostupnou liečbou bolesti a zápalu v orofaryngeálnej oblasti môžete predchádzať nadmernému užívaniu antibiotík. TANTUM VERDE od spoločnosti Angelini Pharma Slovenská republika si môžete vybrať vo forme, ktorá vám najviac vyhovuje: pastilky, roztok, sprej.

Otázka: Prečo nepoužívať paušálne antibiotiká pri zápale a bolesti hltana a ústnej dutiny?

www.tantumverde.sk

10. Spoločnosť Herbex uvádza na trh Bylinnú zmes na TLAK a Bylinnú zmes na PRAVIDELNÉ VYPRÁZDŇOVANIE s inulínom.

Otázka: Ktorý výrobok z portfólia spoločnosti Herbex je považovaný za prírodné antibiotikum? Napíšte jeho názov.

www.herbex.sk

11. Lisa Tracker monitorovanie pacientov na biologickej liečbe. Vytvára podmienky na optimalizáciu liečby pacientov s nádorovým ochorením alebo chronickým zápalovým ochorením, ktorým sa aplikujú preparáty biologickej liečby. Spoločnosť Ceemed zastupuje Slovensko.

Otázka: Akým diagnostickým setom môžeme zabezpečiť monitoring pacientov na biologickej liečbe?

www.ceemed.sk

12. Infekčné ochorenie varicella (ovčie kiahne) sprevádza horúčka s výsevom červených fľakov na trupe, tvári, vlasatej časti hlavy. Výsev je sprevádzaný silným svrbením. Spoločnosť Euro MD priniesla na trh PoxClin, zdravotnícku pomôcku na potlačenie svrbivých prejavov. Ide o voľnopredajný prípravok vo forme chladivej dermálnej peny 1 x 100 ml?

Otázka: Aká je aktívna zložka prípravku PoxClin?

www.euromd.cz

13. Novinky pre najmenších od spoločnosti Natures: GluCandy 30 cmúľavých tabliet a Beta Glucan Detský sirup 1 + 100 ml bez konzervantov, vhodný pre deti od 1 roku..

Otázka: Obsahujú cmúľavé tablety GluCadny prírodný vitamín C zo šípkového extraktu?

áno nie

www.natures.sk

Odpovede zasielajte na e-mail: farmaceutickylaborant@gmail.com do 5. marca 2018.